

huiusmodi non ex materia absoluta pueniatur sed ratione dispositio nū in materia introducta ab aliquo agente alio que alii finē intendente q̄ nō p̄t introduci nisi mediātibz talibz dispositōibz z remota forma subalt in materia pre existente quare tales effectus in finē reduci p̄t z non solum in materia. Et ad confirmatōne dōm est licet materia de se sit magis necāria q̄ finis. tamē illa necessitas materie sibi puenit ex suppositōne finis. Unde necessitas in naturalibz nō ponit circa ipm finē cū ille q̄qz possit impediri z frustrari. sed illa necessitas ponit circa materiā. z tū rō talis necessitatis in materia puenit ex finis suppositōne et talis etiā dispositio finis necessitates inducit p̄ter hoc q̄a est vltimū qd ab ipō agente intenditur z mouet ipm agens rōne cui⁹ agens materiā. z oia media ad talem finem requisita disponit. Ad 2^m dōm ē. q̄ duobz modis p̄misse cōsiderant Uno mō in rōne suoz terminoz scz rōne maioris z minoris extremitatū que cōclusionē ingreditur sic h̄nt rōne materie respectu cōclusionis. Nec proptie sic dicunt p̄missis cū p̄misse h̄nt se in antea rōne qd ē inclusiuū mediū vt clare patet in oī specie argumentatōis Alio mō cōsiderant in rōne dispositōnis ipaz in modo z figura ordinataz. z in rōne mediū in quo stat virtus inferendi cōclusionē. z illo mō habet rōnem cause efficientis respectu cōclusionis. z hoc mō sumit necessitas cōclusionis a p̄missis z nō p̄mo mō. z ideo nō sumit ab ipis tanq̄ a materia. z in hoc decipiēbant antiqui credentes eodem mō necessitate euenire ex parte materie in naturalibz que admodū puenit necessitas ex p̄missis. Ex quo patet. q̄ finis fm q̄ est causa nō sit eodē mō p̄ncipiū sicut p̄ncipiūz in demonstratiuis. cū p̄ncipiū in demonstratiuis sit p̄ncipiū rōtinatōnis z cognitōnis. sed finis in agibilibz z naturalibz nō solum est p̄ncipiū ratiocinatōnis imo est p̄ncipiū actus sive operatōnis vt patet practicanū.

Sextum dubium est

An materia in definitōibz physicis recipiat. Solutō q̄ in physicis alterū duoz oportet esse scz q̄ definitō def per formā materiā declarantē fm p̄secutōne ad ipam. aut q̄ in definitōne ponat materia. Si em̄ definitas species physica definit p̄ genus z drām. z genus est forma generalis q̄ nō est nisi in materia generali. z sic posito genere sequitur necessitas materie in genere. Differentia autē vltima est p̄pa forma z ad illā consistit p̄p̄ta materia. z ideo dicitur est q̄ forme physice concepte sunt cum materia. Sed si definitur aliqua passiōis aut opatōnis physicaliū oportet ponit materiā in definitōne. quia opatio illa est supra materiā determinatā. z passio s̄t. Exemplū p̄mi est. vt si homo definit nō recipitur materia in definitōne ipius sed ad vtrū qz deficiētū supponit z cōsequit necessitas materie. quia si aīal est necessario erit materia aīalis. z si rōnale motus le. oportet esse materiā corpis ad mediū cōplexionis inter oia corpora magis accedentem. Exemplū autē secundi patet in definitōnibus digestiōnis z indigestiōnis. q̄a digestio est complexio a p̄prio z naturali colore ex cōtrauentibus passiōibus. In hac enim definitōne ponitur efficiens cū materia. z sic similiter est de definitōnibus aliaz passiōū Mathematica autem definitio aut metaphysica neuero modo cum materia est concepta. vt si triangulus definit in eius definitōne non ponitur materia. Nec etiam in definitōne recti aut alicuius alterius passiōis mathematice. Eodem autem modo z multo amplius est in definitō-

tionibus substantiaz z passiōū metaphysicaliū. eo q̄ ipa per esse z ratiōnem sunt separata a motu z materia. vt in exordio primi physicoz latius patuit.

Et sic est finis secūdi libri p̄physicoz. Sect 3° physicoz

Levi

Uoniam autē

natura et principium motus et status et mutationis. scientia autem nobis de natura est oportet non ignorare quid sit

motus. Necessarium enim est ignorato ipō et ignorare naturam.

Iste est tercius liber physicoz in quo p̄s determinat de passiōibz intrinsecis corporis mobilis que sunt mot⁹ et infinitū. post q̄s determinatū est de natura. de causis per se z p̄ accidens. Et diuidit p̄s liber in duos tractat⁹. In quoz p̄mo p̄s determinat de motu. In secūdo de infinito ibi. qm̄ autē de natura. Primus em̄ tractatus in tria diuis dicitur capitula. In quoz p̄mo inuestigat definitōne motus z p̄bat eam esse bene datā tam directe q̄ indirecte ex dictis antiquoz. cū motus nō possit aliter bene definit⁹ definitus est. In secūdo capitulo inuestigat definitōnem materialē motus. ibi. mouet autē z mouens. In tercio mouet duo dubia que soluit. ibi. dubiū autē manifestum. P̄mū capitulū in duas diuidit partes. In quartū p̄ma ponit ordinē dicendoz. In secūda parte exequit intentū suū ibi. Est igit aliquid. Quantū igit ad p̄mā partē dicit p̄s. Quoniā autē natura est p̄ncipiū motus z status z mutationis hoc est queris vt dicitur est in p̄ncipio secūdi physicoz. igit cōgruit in hoc tercio mentionem facere de motu. eo q̄ motus est p̄prio effectus nature. z p̄ p̄s ignorato motu necesse est naturā ignorare.

Determinantibus autē de motu tentandū est eodem aggredi modo. et de his que cōsequenter sunt. Videtur autē motus esse cōtinuorum sed infinitū apparet primū in continuo. Unde et deficiētibus continuū contingit primū indigere multotiens rōne infiniti. cum infinitum diuisibile continuum sit.

Hic p̄s p̄bat q̄ ad physicū pertinet cōsiderare de infinito. q̄a ad ipm pertinet determinare de motu. cū ipē mōs sit cognitōnem rez. naturalū z ipius nature. talis em̄ haberi nō potest sine motu vt dicitur est. in rōne autē motus includit cōtinuū cū sit continuus exitus de potentia ad actum. z in definitōne continui multotiens ponit infinitum cū omne continuū sit in infinitū diuisibile. igit si physicus consideret motum etiam habet considerare infinitū.

Adhuc autē sine loco et vacuo et tempore impossibile est esse motū. Manifestū igitur est. q̄

missi respiciantur dicitur

Textus lib

libat pro

Strat

et propter hoc et propter illud q' omnia sunt comunia et vniuersaliter hac omnibus intendent / dum pre argumentantibus de vnoquoque istorum Posterior autem de proprijs speculatio ea que de communibus est. primus autem sicut diximus de motu:

¶ **N**ic p'hus probat q' ad physicu spectat determinare de loco vacuo et tempore. quia quicunq' siderat motum habet considerare omnia motum p' sequentia. sed omnia ista p' sequitur motum. Patet de loco. q' omnis motus est localis aut rei existentis in loco. cum omne mobile sit corp' et esse corpus est in loco. Similiter p' opinionem antiquorum ad hoc q' sit motus localis necesse est ponere vacuum cu' omne vacuu' p' sequit locum fm antiquoꝝ opinionem q'uis non fm rem. Similiter tempus est p'pria passio motus primi mobilis et mensura alioꝝ motuum. igitur ad physicu spectat determinare de loco vacuo et tempore. Preterea quicunq' considerat res naturales considerat omnia que p' sequitur ipsas. sed omnia predicta considerantur res naturales. quia locus est mensura rei mobilis et ipsius locati. et tempus est mensura durationis ipsarum et motuu'. et vacuu' designat passionem p'uatiaz loci et requiritur p'pter motum rerum naturaliu' fm opinionem antiquoꝝ. vt dictu' est. Unde ista tria sunt passiones extrinsecas. motus vero et infinitus sunt passiones intrinsecas. ideo p'us determinatur de motu q' infinito. in presenti libro et in sequenti de loco vacuo et tempore. et q' infinitu' p'sequitur motum ideo p'us determinatur de motu q' infinito. et q' speculatio que est de communibus precedit illam que est de proprijs. ideo p'us determinabitur de motu in p'uni. et postea in sp'iali de partibus subiectiuis eius in q'nto et sic deinceps. vt patebit in processu

¶ **I**ncidunt dubia quorum p'mu' est. Quare tertius liber physicorum precedat quartu'. ¶ **S**olutio q' ideo. q' in tertio libro physicorum determinatur de passionibus intrinsecis corporis mobilis. In quarto vero de passionibus extrinsecis. sed passiones intrinsecas sunt passionibus extrinsecis potes. igitur tertius precedit quartum. ¶ **S**ed diceret aliquis. nulla est passio extrinseca igitur male dictum est q' in quarto determinabitur de passionibus extrinsecis. Ad hoc vdu' est. q' locus et tempus ad duo possunt comparari. Uno modo ad p'pria subiecta. et sic sunt passiones intrinsecas. vt si locus p'paratur ad corpus locans est passio intrinseca. cum tales passiones sint adequate p'pria subiectis. Alio modo possunt comparari ad subiectu' huius scientie. scilicet ad corpus mobile. et sic sunt extrinsecas. q' non fluunt ex principijs corporis mobilis fm q' h'mo'i. cuius non sint in quoliter corpore mobili. locus enim non est in corpore locato. et ideo non est passio intrinseca q' est subiectiue in eo cuius est passio. sed extrinseca. q' non est subiectiue in eo cuius est passio. t'm subiectiue est in corpore locante. Nec tempus est in re p'ali subiectiue. sed in p'mo motu. nec motus dicitur actu' sed aptitudinem

¶ **S**ecundum dubiu' est. An ad physicu spectat determinare de motu. ¶ **R**espondeo vnde dicitur p'mo q' non. q' de illo non habet p'siderare physicus

quod transcendit scibile scientie naturalis sive corp' mobile. sic autem est de motu. q' p'uenit substat'is sp'ialibus. igitur ¶ **S**ecundo. idem non est p'cognituz et questu'. motus autem est scie naturalis p'cognitum. igitur non dicitur inquiri a physico. ¶ **S**olutio q' sic. q' eiusdem scie est p'siderare subiectum et passiones. motus autem est p'prieas scibilis physici. quod est corpus mobile. igitur ad physicu spectat determinare de motu ¶ **A**d obiecta in oppositu'. Ad p'imu' dicitur motus de quo est in p'senti sermo. sed potius dicitur operatio que in hoc differt a motu. quonia' motus est actus entis in potentia. operatio vero est actus entis in actu. et ideo motus localis qui minime est actus entis in potentia mirus habet de imperfectione motus. ¶ **A**d secundu' dicitur est. licet motus sit p'cognitu'. n' q'rum ad quid nois et si est non t'm q'rum ad quia est et p'pter quid est. quia sic est que situm in hac scientia. eo q' demonstrat inesse corpori mobili p' p'ncipia essentialia.

Tertium dubium est

¶ **A**n ignorato motu necesse sit ignorare natura ¶ **R**espondeo vnde dicitur p'mo q' non. q' causa p' cognosci ignorato suo effectu. natura enim est causa motus. vt patet p' eius definitioem igitur ignorato motu potest cognosci natura. Dicitur patet. q' secluso effectu causa est in actu de se. ergo ignorato tali effectu illa causa est cognoscibilis. ¶ **S**ecundo. ignorato posteriori non est necesse ignorare p'us. cum prius a posteriori non dependeat in suo esse. et p' p'sequens nec in eius cognitione. quia eodem modo res se habet ad esse et ad cognosci. sed motus est posterior. natura autem prior motu. ¶ **T**ercio sic. ignorato motu p' quietem possumus deuenire in cognitionem nature. igitur non est necesse ignorato motu natura ignorare. Antecedens p'bat. q' quies est effectus nature sicut et motus. igitur sicut p' motum possumus habere nature cognitionem. sic etiam p' quietem ¶ **S**olutio q' sic. q' ignorata definitione rei ignoratur de finitum sive res ipsa. cu' vnquoque cognoscitur per suam definitionem. sed ignorato motu ignoratur definitio nature. cum motus sit pars illius definitionis. et ignorata vna parte definitionis tota ignoratur definitio. Etiam nullu' respectiuu' potest cognosci ignorato termino sui respectu' natura autem est quid respectiuu'. et motus est tanq' terminus illius respectus. igitur non potest cognosci natura nisi cognoscatur motus. et ipso ignorato motu necesse est naturam ignorare necessitate p'sequentie et non consequentis q' enim e' necessitas p'sequentis sive absoluta t'm sensus e' ignorato motu necesse est naturam ignorare. q' hec p'sequentia est necessaria ignorato motu q' necessariu' est simplr natura ignorare. et sic est falsa. Sed q' est necessitas consequentie sive ex suppositione finis t'm sensus est hec consequentia est necessaria. si motus ignoratur natura ignoratur q'm talis necessitas potest esse in p'positionibus p'ingentibus. et etiam in falsis. vt si asinus volaret asinus haberet pennis. Preterea natura diuidit in materia' formas et p'uatias onem. sed ignorato motu necesse ignorare materia'. quia p' quada' transmutat' deuenimus ad cognitionem materie. et ignorata materia. ignoratur et p'uatia. q' semp' insequit materia' naturalem. Similiter forma naturalis in materia' acquirit per motum. igitur ignorato motu ignoratur productio talis forme. et p' p'sequens natura ignoratur. Ista t'm p'positio non posset p'cedi. motu ignorato ne

De physico spectat de hinc de motu

Ignorato motu necesse est ignorare natura

p'ma v'o

2 v'o

Consi' ignorato motu necesse natura ignorare

3 v'o

Libert

Tercius

esse est ignorare natura. quonia motu supponit ibi deter-
minare. et redditur locutio vera p aliquo particulari mo-
tu. et sic est sensus motu ignorato et aliquo particulari mo-
tu ignorato. scz motu alterationis. necesse est natura igno-
rare. sed hoc est falsum. cu possit cognosci p motum locale
et ideo debet dici. ignorato motu et. ita q ignorato prece-
dat. et sic motu supponit puse et distributive virtute nega-
tionis incluse in illa dictione ignorato. et sic sensus eius est.
ignorato omni motu necesse est naturam ignorare

Ad obiecta in oppositum. Ad pmiu ddm est. q igno-
rato effectu potest cognosci causa fm qd est. no autem co-
gnosci potest p respectum quem habet ad ipsum effectum. et
q: natura in rone eius importat respectu ad motum ideo
no pt cognosci ignorato motu. licet fm id qd est p alqd
aliud pt cognosci. Nec valet psequencia illa. causa est cog-
noscibilis ignorato effectu. igitur pt a nobis cognosci eo
q cognitio talis cause in nobis acquirit p cognitioez talis
effectus. Aut dicit potest et in idem redit. q duobz modis
accipit natura

Uno mo formalr. et sic ignorato motu ne-
cesse est natura ignorare. q: sic sunt relatiua. ita q natura
se habeat vt principium et motus vt pncipiatus. Alio mo
accipit materialr. et sic no est verum. q: sic potest cognosci
natura sine motu. **Ad secundu ddm est.** q plus vtrqz
potest cognosci ignorato posteriori nisi prius importet res-
pectum ad ipsum posteriori. mo natura importat respec-
tum ad motum. et sic licet plus fm se a posteriori non des-
pendeat. vtrqz tamen inqstrum importat respectu ipsa ta-
men natura accepta absolute duobz modis est pnsiderabi-
lis. Uno mo fm modu nostre cognitiois. et sic impossibi-
le est cognoscere naturam sine motu. Alio mo pt pnsidera-
ri ex parte rei cognoscibilis. et sic vtrqz potest cognosci a bi-
qz motu. Exempla gra de rudibili et asino. manifestuz em
est q asinus potest cognosci ex parte sui absqz rudibili. qz
habet aliquam differentiam intrinsecam nobis ignota qua
est cognoscibilis. sed no ex parte nostri intellectus. qz dif-
ferentia eius no habet nomen impositum. igit intellectus
noster no potest cognoscere asinum sine rudibili. sic em est
de natura quo ad nos. scz q no sit cognoscibilis nisi p mo-
tum. sed fm essentiaz. hoc est fm natura est cognoscibilis
per sua dnam. que est nobis ignota. **Sed diceret alis**
quis. ptingit naturam abstrahi a motu et sic cognosci. q
no oportz natura cognoscere p motu. qz abstrahentium
no est mendaciu. Ad hoc ddm est. q qn aliqua duo sic se
habent q vnu no est de definitoe alterius. tuc vnu potest
abstrahi ab alio in pma oparoe intellectus. sed qn vnum
est de definitoe alterius. tuc no pt abstrahi ab eo. et sic est
de motu. qd est verum de definitoe quo ad nos. **Ad**
terciu ddm est. q ignorato motu ignoratur quies. qz ig-
norato motu necesse est puuationem ignorare. qz eius cog-
nitio habet p habitum. ideo neganduz est antecedens. q ig-
norato motu p quietem possumus deuenire in cognitio-
nem nature. q: sic ignorabit quies. Unde qes no est ime-
diatus effectus nature. sicut motus. qm qes seqtur mo-
tum. et ideo causat a natura mediante motu. euz sit finis
sue terminus motus **Et est noranduz.** q duplex est qz
es. Quedam est quies in termino a quo. et talis est puas-
tio motus. nec ducit in cognitioem nature. nisi forte p ach-
cidens inqstrum vnu oppositorum ex alio est cognoscibile.
Alia est quies in termino ad quez. et talis est psummario
motus. vt dicitur quinto huius. et p tales quiete etia natura
cognosci pt sicut p motu. et hoc est qd in definitione natu-
re dicitur. q ipsa est pncipiuz mouendi et quiescendi qd intelli-

tur de natura que est in termino ad quem. vt natura lapi-
dis est pncipiuz motus deorsum. et qetis deorsum.

Quartum dubium est

An cognito motu etia cognoscat natura **Et videt q**
no. cu aliqui motus cognoscat no cognita natura. vt p de
fluxu et refluxu maris. **Solo q** sic. qm effectus vni-
uocus alicuius cause ducit in cognitionem cause quo ad
q: est. tñ quo ad quid est preparatiue pt res cognosci. sic
em cognoscimus oia cognoscibilia inqstrum p viam sens-
us memorie et experimenti abstrahimus spem qua a po-
steriori accepta apprehedimus ipm intelligibile. sed mo-
tus est effectus vniuocus nature. igit ducit in cognitioem
nature. **Et est noranduz q** est duplex pncipiuz cognitiois.
vnu est pncipiuz cognitiois qd tenet se ex parte cognosce-
tis. et illud pime est sps intelligibilis que in nobis sum-
pta est a posteriori et a fancasmatico. Aliud est pncipiuz
cognitiois ex pre cognoscibilis. et illud est duplex. scz sim-
pliciter et quo ad nos. simplr pncipiuz est id a quo res des-
pender. quo ad nos vero est effectus rei qui cum in se ge-
rit similitudine cause est pncipiuz cognitionis sue cause
quo ad nos. et hoc quide a posteriori simplr si sit effectus
equocus. a priori aut inchoatiue si sit effectus vniuocus. scz
finaliter a priori sua eentialia pncipia. Effectus tñ aliqz
duobz modis pt dici vniuocus. Uno mo. q: est eiusdem
spci. vt ho est effectus vniuocus hois. et sic effectus vni-
uocus est vnus spci cu causa. Alio mo dicitur effectus vni-
uocus. qz pportionatus et adequatus est pncipiuz ipsius cau-
se. et sic queliter pncipia passio pt dici effectus vniuocus. qz flu-
it ex pncipiuz pncipiuz. et sic motus dicitur effectus vniuocus ip-
sius nature. et ex vtrqz effectu vniuoco pt cognosci causa
licet differenti mo. vt patz ex dictis. **Sed diceret alis**
motus no est effectus vniuocus nature accipiendo cu se-
cundo mo. qz in diuersis naturis inuenitur alius et alius
motus. Ad hoc ddm est. q natura duobz modis accipit.
Uno mo fm genus. et sic motus fm genus est effectus
nature. et sic accipit in definitoe eius. Alio mo accipit na-
tura fm spem. et sic spcalis motus est effectus spcalis na-
ture. vt motus deorsum est effectus nature grauis. motus
sursum est effectus nature leuis. et ideo phs pmo celi ins-
uestigat numeru elementoz ex numero motuuz. qz illi mo-
tus sunt pncipiales illis corporibz simplicibz

Ad obiectu in oppositum ddm est. q motus ducit in
cognitioem nature est motus pure naturalis. et p hoc ex-
cluditur duplex motus qui no ducit in cognitioem natu-
re. scz motus violentus. vt motus lapidis sursum. et mo-
tus obedientialis. sicut est motus effluxus et refluxus ma-
ris. qz illi motus non oriuntur ex pncipiuz pncipiuz mobilis
sed ab extrinseco. qz talis motus obedientialis aduenit in
ferioribz corporibz ex obedientia superiorz corporoz

Quintum dubium est.
Quare in definitoe pncipiuz pus ponitur infinituz qz in nu-
mero **Solutio** q ideo. qz infinitu est tam in numero qz
in pncipio. sed infinitu in numero causat ab infinito qd est
in pncipio. igit est pus in ipso. Unde etia definitioez co-
tinuu puenit multotiens vti et indigere infinito. Dicitur
em multotiens. qz ipm est tribz modis pnsiderabile. Uno
mo cu pnsiderat inqstrum est definitioez p transecdens. et sic
definit a metaphisico. Continuu est curus motus est vnus
Alio mo pnsiderat inqstrum hz formaz p diuisionem ab eo

Natura potest supponi considerari

Natura absolute accepta potest explicari considerari

Explorari

qz abstrahentium no est de definitoe alterius. tuc no pt abstrahi ab eo. et sic est de motu. qd est verum de definitoe quo ad nos.

Est simpliciter

Omne pncipiuz

Est duplex

Est vnus

Explorari

Explorari

Explorari

Explorari

Explorari

Physicorum

Aristotelis

non aufertibile. & sic infinitū ponit in eius definitione. & sic definitur primum est quod est diuisibile in semp diuisibilia. quia diuisibilita manet semp in forma & ratione diuisi. Tercio modo attenditur natura eius finem quod ad terminū aliquē cōmunitatem partes primum copulant. & sic non ponit infinitū in eius definitione. sed tūc primum est in cuius medio est accipere punctum ad quē copulant amte medietates. & p hoc primum differt a discreto. cū eius partes non copulant ad aliquem terminū primum

Sextum dubium est

An motus sit de genere primum. **¶** Et videt quod non. quia si sic vel esset linea. superficies. corpus. locus. aut tempus. sed hoc non. quia est eius accidens. igitur. **¶** Solutio quod sic. ut hic supponit & postea probatur. **¶** Ad obiectū in oppositū dicitur est. quod duobus modis aliquid dicitur in genere primum. Uno modo vniuerso & generaliter. & sic illud dicitur de genere cōtinuorum de quo primum vniuerso predicat. & sic motus non est de genere primum. Alio modo aliquid dicitur esse de genere cōtinuorum de notariū. & sic illud dicitur de genere primum. de quo primum predicat de notariū. & sic motus est de genere primum. & ideo etiam motus non est p se primum in primo modo p se. licet bene in secundo modo p se

¶ Est igitur aliquid quod entelechia tūc est. aliquid aut tūc potentia est. Et eorum que sunt actu hoc quidem hoc aliquid aliud vero quod aliud vero quale vel aliqd aliorū entis predicamento. Sed eius quod ad aliquid aliud quod dem sim supabundantiā & defectū dicitur. aliud autem sim actū & passū & omnino motū & mobile. motū em mobile motū est. & mobile a motū est mobile

Ista est secunda pars huius capituli. in qua phis exequit mentū suū pmitendo tres diuisiones ad inuestigandōz pme definitionis. ex quarū prima accipit quid sit motus in genere. sicut in genere pfectōis & nō potentie. & ex secunda accipit sim quid motus est pfectō. scz sim quod genus p predicamento. Ex tertia autem accipit ut sciat sim quē modū sit motus a motū in mobile siue in id quod mouet. Est igitur pma diuisio Entū aliquid est quod est entelechia solū siue ens in actu. & hoc est ens omnino pfectū nō indigens aliquo ad eius pfectionem. Aliud est in potentia tūc sim quod accipit ut indigens aliquo ad eius pplementū. Nec est intelligendū quod aliquid sit quod sit tūc in potentia & nullo modo in actu. quia hoc nō potest esse in rerū natura. sed dicitur in potentia esse sim quod accipit puationi in genere imixtum licet habeat formā sim modūz alium quo nō accipit ut puationi imixtum. Hoc autem modo nihil est mediū inter ens in potentia & plectū ens. & ideo oportet quod motus sit aliqd horū modorū. & nō potest esse extra hec. Est em motus pfectio eius quod est in potentia sim quod est in potentia. Secunda diuisio est. entū aliud quod fecit hoc aliquid & est substantia hoc vero fecit quod est quod est quod est significat quod le. & hoc est qualitas. & alia significant eodē modo alia entis predicamenta. Tercia diuisio entū in genere quod a sit sine respectu ad inuicē. quod a sunt cū respectu ad inuicē. Et hoc dupl'r ut sufficit pposito. quia mobile semper excellit a motū & vincitur ab ipso. & ea quoz vni excellit & alte

rum est excessum dupl'r se hūc. quia aut excellunt se sim abundantiam & defectū quod itatis ad inuicem. siue sim maius & minus in quod itate sumptū. sicut dupl'r se habet ad dimidū. aut excellit se & excellit se sim virtutē. sicut agēs & patiens. aut ut vltus. sicut mobile & motū. quia in primo de generatōe & corruptōe ostendit quod mobile & motū vniuersaliora sunt quod agēs & patiens. quia omne agēs est mouens. sed nō puerit. Habent autē ista respectū ad inuicem quia omne motū est aliquid mobilis motū. & omne mobile est mobile a motū. cū relatio est quod dicitur genus quod spargit in oibz alijs generibz quod ad habitudinē generū ad inuicem. & eoz que sunt in generibz que ad inuicē copulant. Sunt autē due alie ppartes relatiuoz sim suppositionem & equiparantiā. ut dicitur de seruis. scilicet & cuius est socius. sed ille nihil faciūt ad ppositū. scz ad sciendū qualiter sit motus a motū ad mobile. & ideo de illis phis hic mentionē non facit.

¶ Nō est autem motus pter res ad quas est motus. **¶** Mutat em semp id quod mutat. aut sim substantiam aut sim quod itatē aut sim quod itatē aut sim locū. Cōe autem his nullū est accipere sicut diximus. quia neque hoc. neque quod. neque quale sit. neque alioz predicamentoz nullū. Quare neque motus neque mutatio nullius erit ex ea que dicta sunt. cūz nihil sit extra predicta

¶ Nōc phis ostendit quō motus sit reducibilis ad predicatas diuisiones. & pcepit ad secundā. cū ipsa aliquo modo cōtineat alias. dicens quod motus nō est pter res ad quas est motus. cū omne quod mutat aut mutat sim suā substantiaz quod itatē. qualitatē. aut sim locū. nō ut aliqd eodē vniuerso. Et p hoc quod dicitur. quod motus nō est pter res siue genera rerū. excludit duos errores. Primus. quod motus est aut predicamenta tanquā gen' quasi aliqd existens extra ea. Secundus errorē excludit p hoc quod dicitur. quod motus nō est accipere Primū vero excludit cū dicitur. quare neque motus neque mutatio est extra predicamenta. cum nihil sit ex ea. & p pās motus est eiusdē essentie cū suo termino ad quem. ut alteratio est in genere qualitatis. quia vnus terminus ad quem est qualitas & sic deinceps. ut p simiūqz pacticatū

¶ Unūquodque aut dupl'r inest omnibz ut in hoc. Aliud quidem em forma ipsius. aliud vero puationis. & sim qualitatē. hoc quidem em album. istud autem nigrū. & sim quod itatē aliud quidem pfectū. aliud vero imperfectū. Similiter autem & sim loci mutationē. hoc quidem sursum: istud vero deorsum aut hoc quidem graue. istud vero leue. Quare motus & mutationis tot sunt spēs quot entis

¶ Nōc ostendit phis. quō motus est reducibilis ad predicamenta sim similitudinē. Et vult quod dupl'r aliquid reperitur in quolibet genere. scz ut pfectū. & aliquid ut imperfectum. ita etiam in omni genere motus. quia in substantia inuenitur quid dā pfectum. ut generatio siue forma. & aliquid imperfectū. ut corruptio siue puationis In qualitate similiter. ut album & nigrum. quo ad alterationem. cū ipsa in tali reperit predicamento. Exemplū extra textū. ut motus calefactio

Sunt quidam diuisiones...

Motus est reducibilis ad predicamenta...

¶ motus error

¶ motus ab ipso...

In qua

in v. 6.

nis est ad formā pfectiorē q̄ motus frige factōis. In q̄ti
rate inuenit augmentatio tanq̄ pfectū. 2 diminutio tanq̄
quā impfectum. In vbi siue in loci mutatōe sumit sursum
tanq̄ pfectum. 2 deorsum tanq̄ impfectum. 2 in eis que
mouent localiter. hoc quidē est vt leue. aliud vero vt gra
ue. 2 leue est sicut pfectum siue habitus. 2 graue vt impe
ctum aut puarioni imixtum. Ex quibz pz. q̄ motus dis
uidit ad diuisionē rerum ad quas est motus. 2 p̄sequēs
tot sunt spēs motus. quot sunt species entis per motum
acquistiblis

Quoniam autē fm vnūquodqz gen⁹ hoc q̄dem
esse entelechia. aliud autē potentia. potentia exi
stentis entelechia fm q̄ hmōi motus est vt al
terabilis. quidē in quātū est alterabile alteratio
est. augmentabilis autē 2 oppositi. nullū em̄ cō
mune nomē in vtrūqz augmentū 2 decremētū.
Generabilis autē 2 corruptibilis generatio et
corruptio loco mutabile loci mutatio:

Nic p̄hs p̄missis tribz diuisionibz ad motus definitio
nem cognoscendā inuestigat definitōes eiusdē. p̄mo em̄
formale. cuius p̄culas p̄bat. 2 postea ponit materialem
Dicit igit p̄hs ex quo em̄ habitū est. q̄ aliquid est po
tentia. aliquid actu in substantia q̄titate rēis. igit motus
est entelechia. hoc est actus entis in potentia fm q̄ hmōi
Et declarat p̄hs istam definitōem inductiue. qz altera
bilis fm q̄ est alterabile pfectio eius est alteratio 2 nō q̄lis
tas alterans. qualitas em̄ alterans est pfectio eius fm q̄
est alteratū. Similiter augmentabilis fm q̄ est augmen
tabile pfectio est augmentatio. 2 diminuibilis fm q̄ est di
minuibile pfectio eius est diminutio. Hec em̄ non habēt
nomen p̄mune. sicut motus in q̄tate dī alteratio. et cau
sa illius dicit in sexto huius. Hoc etiā mō generabilis fm
q̄ generabile pfectio est generatio. 2 corruptibilis fm q̄
corruptibile. pfectio eius est corruptio. Et non distinguit
hic p̄hs inter motū 2 mutatōem. Eodem autē mō loco
mutabilis fm q̄ est mutabile in loco pfectio est mutatio
loci 2 nō locus vel vbi.

Quoniam autē sit hic motus adhuc manifestū est
Lū em̄ edificabile inq̄tum hmōi ip̄m dicim⁹
esse actu edificat et est hoc edificatio. Simili
ter autē 2 doctrinatio 2 medicatio 2 volutatio
et saluatio. 2 adolescentia. 2 senectus

Nic p̄hs p̄bat definitōem motus esse bonaz fm exi
gentiā triū particularū in definitōe motus positaz. Et
deinceps probat totā definitōem esse bonā. Quantū
tur ad primā particulam probat siue manifestat q̄ mot⁹
sit actus. quia om̄e illud quo ens in potentia efficit in ac
tu est actus. motus autē est quo res in potētia efficitur in
actu. igitur motus est actus. Maiorē supponit Aresto.
Minorē probat inductiue. tam in mobilibz artificialibz
bus q̄ naturalibz. qz edificatio est act⁹ edificabilis quo edi
ficabile efficitur in actu. Doctrinatio est actus doctrina
bilis. 2 medicatio est actus seu pfectio medicabilis. quia
per medicacionem passiuam reducitur quis ad sanitates.
Et similiter volutatio qua voluūtur mimi volubilis est
actus eorum fm q̄ sunt volubiles. 2 hoc modo saltus si

ne saltatio tripudiantium in choreis est actus saltabilis
siue potētium tripudiare 2 chorezare fm q̄ in potentia si
ad huiusmodi ludum. et hoc modo adolescentia que est flux
sus complexionis adolescentis ab humido in calidū sic
cum pfectio est taliter alterabilis fm complexionem. et
senectus que fluxus est a calido sicco in frigidum siccum.
et a frigido sicco in frigidū humidū est pfectio alterabilis

Quoniam autē quedā eadem sunt 2 potentia et
actu. q̄uis nō simul. aut nō fm idē. s; vt calidū
quidē potentia. frigidū autē entelechia. multa iā
agunt 2 patiūtur ad inuicē. om̄e em̄ erit simul
actiuū et passiuū. ergo et mouēs physice mo
bile erit. Om̄e em̄ hmōi mouet cū mouet 2 ip
sum. Videt quidē igit quibusdā omne moue
ri mouens. Sed de his quidē in alijs erit ma
nifestū. quō se habeant. Est em̄ quiddā mouē
tium 2 immobile. sed potentia existētis cū en
telechia ens agat aut ipsum. aut aliud inq̄tum
mobile motus est

Nic manifestat secundam particulam. scz q̄ motus
sit actus entis in potentia. quia omne quod patit est ens
in potentia. s; omne quod mouetur patitur. igitur omne
quod mouetur est ens in potentia. Maior patet. quia si
cut vnūquodqz agit in quantum est in actu 2 ratione for
me. cum actio a forma oriatur. sic vnūquodqz patitur ras
tione sue materie fm quam est in potētia. cum passio ori
atur a materia. ideo quia multa eadem includunt materi
am 2 formam. igitur sunt simul in actu 2 in potentia. q̄
uis non fm idē. Et sic in physicis quedam sunt poten
tia et quedam actu. Et hoc dupliciter. qz aliquando sunt
potentia 2 actu respectū eiusdem forme siue perfectionis.
aliquando respectū diuersarum formarum. quando ves
ro sunt respectū diuersarum potentia 2 actu. tunc simul
tempore sunt actu 2 potentia. vt aqua que est calida pos
tentia frigida autem entelechia. Et hoc conuenit dupli
citer. quia formā quam habet in potentia aliquando has
bet naturaliter eo q̄ potentia eius est naturalis. sicut aer q̄
potentia naturali est calidus. quandoqz frigidus. aliqua
do autem habet eam per accidens p̄ter potētiās natura
les. sicut aqua que potentialiter est calida. quia calefacti
bilis est alio quodam agente in ipsam. Sed quando alijs
quid respectū eiusdem forme est potentia 2 actu. tunc non
debet illud esse simul. sicut aqua que aliquando calida est
potentia 2 aliquando actu. et quia sic est in omnibz phyfi
cis que vere sunt agentia. oportet q̄ multa sunt agentia
et patientia simul ad inuicem. quia fm q̄ sunt in actu ali
cuius forme agunt. 2 fm q̄ sunt in potentia ad alterū pas
tiuntur. Est autem omne agens physiciū in potentia has
bens formam passi 2 ecōuersio. igitur omne agens physici
cum patitur. 2 om̄e mouens physicum mouetur. Exem
pli gratia. in cibo qui est actu panis 2 potentia cib. 2 inq̄
tūm est panis agit 2 immutat corpus. 2 in quātum est po
tentia cibus immutatur a corpore. Et hoc quidem ves
rum est de omni agente physico. quod simul est actu et
potentia respectū diuersarum formarum. quaruz vna est
agentis. 2 altera est patientis. 2 ideo vtrūqz est agens si
mul 2 patiens. 2 propter hoc putabant quidam vt plato
et sui similes. q̄ omne mouens componeretur ex motora

definitio formalis p̄p̄q̄ motu

Actus motus eius est actus
et dicitur q̄ huiusmodi

Bar. p̄ q̄ motus sit actus

patet q̄ motus
est actus entis in
potentia

57

et mobili. et ideo omne mouens mouetur. et hoc non est verum. sed hoc tamen est verum quod simul est actu et potentia. et hoc est quod formae esse suum est physicum. Sed tamen ex alijs erit manifestum de hoc. quia octauo physicorum dicendum erit quod est quiddam mouens quod formae suum esse non est physicum. sed et ad physicam referat. et illud mouet cum sit immobile. Cum igitur sic sit in rebus physicis quod sunt in potentia et actu respectu diuersorum. non autem simul respectu vnus et eiusdem. tunc motus est perfectio eorum que natura sunt in quantum sunt in potentia. et non in quantum sunt in actu. Et ideo cum id quod est in potentia formae id quod est in potentia fiat in actu per seipsum operans. aut alio operante et mouete. tunc motus erit perfectio eius. Dicitur autem seipsum operans. quia quedam per accidens mouet seipsa et reducitur se de potentia ad actum. non in quantum ipsa. sed in quantum alia. sicut medicus qui curat seipsum. ille enim efficitur medicatus actu a seipso. non in quantum a seipso. sed in quantum per accidens est alter medicans et alter infirmus. subiecto tamen idem et medicatio est actus eius. igitur motus

Dico autem hoc in quantum sic. est enim es potentia statua. sed tamen non eris entelechia et in quantum es est motus est. Non enim idem est eris esse et potentia alicui mobili. Quoniam si idem esset simpliciter et formae ratio nem esset utique eris in quantum est entelechia motus. Non est autem idem quem admodum dictum est.

Nic philosophus ostendit eandem particulam in definitione motus positam. scilicet quod motus sit actus entis in potentia. in quantum est in potentia exemplo et ratione. Exemplo sic. quia es non dicitur moueri formae quod est in actu per formam eris. sed formae quod est in potentia ad formam idoli aut statue quod formam adu est. et ideo mobile est ad formam idoli vel statue formae quod est in potentia ad illam. igitur motus qui est statuatio non erit vere perfectio siue actus eius in quantum est es actu. quia nihil mouet ad id quod iam est. sed est actus eius formae quod est es statuato. Si enim diceret quod motus esset perfectio eris in quantum est es actu. cum forma eris sit perfectio eius formae quod est es actu. et quod est effectus formalis vnus ipsa sunt eadem formaliter. et sic oporteret quod idem esset forma eris et motus. cum esse daretur a forma et a motu. et persequens idem esset esse alicuius rei existens in actu et esse mobilis alicui. quoniam si motus simpliciter idem esset quod forma rerum actu existentium. tunc etiam esset eadem ratio eris et ratio motus. Sic enim eris in quantum est es esset motus entelechia. id est actus. sed hoc est impossibile quod sit eadem ratio eris et mobilis ad statuas. quia sic motus sumeret in definitione eris in quantum est es. igitur oportet quod motus sit actus rerum naturalium in quantum sunt potentia et non actu. Sequens etiam ex hoc quod idem esset potentia et actus. quia quod perfectio est vna. ipsa sunt eadem. cum igitur motus sit perfectio potentie. essent idem potentia et actus. quod est inconueniens.

Manifestum autem est et in contrarijs. posse quidem enim sanari et posse laborare alterum est. Et namque si vero laborare quidem et sanari idem est. subiectum autem et sanabile et infirmum siue humilitas siue sanguis vnus et idem est. Quoniam autem non est idem quemadmodum neque color idem et visibile. possibile in quantum est possibile ente

lechia. manifestum quod sit motus

Nic philosophus ostendit eandem particulam ratione. si motus non esset actus entis in quantum est in potentia. sequeret quod eadem esset potentia formalis contrarior. sed hoc est falsum. igitur illud ex quo sequitur. Dicitur probatur. quia si esset eadem potentia contrarior formalis. tunc contraria essent vnus et idem. quia formalis potentia identice transit in actus. quibus enim idem sit subiectum siue radix sanitatis et egritudinis. tamen posse sanari et posse laborare siue infirmari formae quod potentia refertur ad actum est alterum et alterum. quoniam si potentia comparata ad sanari et infirmari esset vna. tunc oporteret quod sanari et infirmari essent idem. quia potentia relata ad actus definit per actum. et quorum definitiones sunt eadem ipsa sunt eadem. subiectum enim sanitatis et infirmitatis est vnus et idem. sicut dicitur est. siue sit humidum mixtum ex quatuor humoribus. siue sit vnus humor qui magis dominatur in corpore. sicut sanguis. sed propter identitatem subiecti non sunt potentie contrarior eadem. sicut patet in colore et visibili. que licet sint eadem subiecto. non tamen sunt propter hoc eiusdem potentie. Cum igitur aliquid est in actu formae formam aliquam. et sic in potentia ad formam aliam que contraria est illi vel non est contraria. quibus sit subiectum idem in actu et in potentia existens respectu diuersorum formarum. actus tamen et potentia in ipso non sunt idem. quia motus qui est perfectio eius quod est in potentia formae quod est in potentia non est perfectio eius quod est in actu formae quod est in actu. sed formae quod est in potentia

Quod quidem igitur est hoc et quod accidit tunc moueri cum est entelechia in ipso. et neque prius neque posterius ostensum est. Contingit enim vnus quodque aliquando quidem operari. aliquando autem non. ut edificabile et edificabilis actus in quantum est edificabile edificatio est. Aut enim hoc est edificatio actus aut domus. sed cum domus sit non amplius edificabile est. Edificatur autem edificabile. Necesse est ergo edificatio nem esse actum. Edificatio autem motus quidam est. At vero eadem puenit ratio in alijs motibus

Nic philosophus probat totam definitionem motus esse bonam dupliciter. scilicet directe et indirecte. Directe sic. edificatio est actus edificabilis formae quod edificabile. edificatio autem motus est. igitur motus est actus entis in potentia formae quod huiusmodi. Ratio probatur philosophus. quia vnus quodque naturalium quod est in potentia aliquando puenit esse in perfectione siue opere formae actum. aliquando vero non. ut patet in eo quod est edificabile. quia actus edificabilis in quantum edificabile edificatio est. aut enim edificatio est actus edificabilis non dum adhuc edificati et perfecti formae formam edificij. aut eius quod est edificatum iam et perfectum formae formam edificij. sed eius quod est edificatum iam et perfectum formae formam edificij. non est amplius edificatio. sed potius cessat edificatio. sed edificatur cum sit edificabile non completum adhuc formae formam domus. igitur necesse est edificatio ne perfectio esse edificati in quantum est edificabile. et per hunc motus est perfectio mobilis in quantum est in potentia. Et similiter eadem ratio est in omnibus alijs motibus.

Quod autem bene dictum sit manifestum est. ex quibus alij de ipso dicunt. et ex eo quod non est facile definire aliter ipsum. Neque enim motus in alio genere ponere potest utique aliquis

o. Gal. p. 2. m. p. h. u. d. 2. f. h. u. s. motu. rationi.

h. u. s. p. b. a. t. h. o. p. d. d. i. f. i. n. i. t. o. s. i. t. b. o. n. a. d. i. r. e. c. t. e.

patet tota definitio est motus esse bona indirecte

no

motus est definitio est anti motus

Si

Si

Motus idem facit phis indirecte dicens definitiones quibus alij definiunt motum inconvientes. igitur ista est bona. Etiam non est facile motum aliter definire quam perfectionis est. quia non potest poni motus in aliquo genere quam perfectionis est sine intellectus. igitur definitio motus est bona. Et dicitur ista obsequio indirecta. quia est ex remotione definitionum quas ponent bant alij phis. aut ex comparatione ad alias res

Manifestum autem intendit quod admodum ponunt quidem ipsum alteritatem et inaequalitatem. et quod non est dicentes esse motum. Quorum nullum necessarium est moveri. neque si altera sunt. neque si inaequalia sunt. neque si non sunt. sed neque mutatio neque in hoc neque ex his magis est quam ex oppositis

Nunc phis ponit tres definitiones motus ab antiquis positas. Prima est. aliquorum dicentium motum esse alteritatem vel alteritatem secundum suum genus. et hoc ex eo. quia videtur quod in motu ad formam continua est quaedam formatum variatio. In motu autem locali continua est revocatio et variatio ubi. quare dicebant motum esse alteritatem vel alteritatem. Secunda est aliorum dicentium motum esse inaequalitatem. sive exitum ab equalitate. quia res variata continua nunquam remanet statui suo equalis. et ideo inaequalitatem communiter acceperunt per similitudinem dissimilitudine et inaequalitatem. Tercia est aliorum dicentium motum esse non ens sive indefinitum inter ens et non ens. quia id quod permixtum est puritatis non est. sed motus est privationi permixtus. et quia est actus existens in potentia et non existens in actu. ideo hoc esse permixtum cum non esse. ideo dixerunt ipsum esse indefinitum inter esse et non esse. sed nihil horum est motus. quia cuiusque inest motus illud movetur. sed non quibuslibetque insunt quae dicta sunt movetur. igitur nullum istorum est motus. Manifestum est quod non movetur aliquid propter hoc quod ipsum est aliud vel alterum vel inaequale vel non ens. igitur nihil horum est motus. Similiter indefinitum inter ens et non ens. licet sit motus. non tamen propter hoc est motus quia est indefinitum. quia tempus hoc modo est indefinitum. et etiam ipsum infinitum hoc modo est indefinitum. et tamen nullum horum movetur necesse. Etiam motus sive mutatio non est magis in hoc vel ex illis quam in opposita ex oppositis istorum quia non magis est motus ex alio vel in aliud quam ex opposito eius quod est idem. et sic de alijs. igitur ista nullo modo intrant in definitione motus. cum nec genera motus sint nec termini. de finit enim motus in genere secundum genus et subiectum et in specie definit per non ens. Manifestum igitur est quod ista accidentaliter sunt motus. et non essentialiter per que constituit motus

Causa autem in hoc ponere quod indeterminatum quiddam videtur esse motus. Alteri autem coordinationis principia. ex eo quod sunt principia puritativa et indeterminata sunt. neque enim hoc neque tale neque unum istorum. quia neque aliorum predicamentorum. Unde dicitur autem indeterminatum esse motum causa est. quia neque in potentia eorum que sunt generum neque in actu est ponere ipsum. Neque enim possibile est quantitate potentia moveri ex necessitate. neque quod actu quantum est.

Nunc phis ostendit eam quare antiqui sic definiunt motum. quia motus est quiddam indeterminatum in esse. eo quod non habet esse permanens. neque fundat in esse vel non esse. Unde sunt auctores principue fuerunt pythagoras et almeon cromates. quia illi dicebant quod eorum que sunt duplicia principia esse. et duas fecerunt coordinationes principiorum quas greci stichias appellaverunt. Eorum enim que secundum habitum sive secundum modum habitus dicitur. dixerunt esse decem principia per modum habitus dicitur. que sunt finitum. par. unum. dextrum. masculinum. quiescens. rectum. lumen. bonum. quadratum. Dixerunt enim quiescens per modum habitus esse quia optimum est quod sine motu est perfectum. et causas motus esse ex malicia et imperfecto. Privatorum autem decem. his opposita dixerunt esse principia secundum infinitum. impar. plurale. sinistrum. fessum. minus. motum. curvum. tenebras. malum. et altera parte longum quod dicitur angulum. Hanc autem opinionem pythagoricorum recitat aristoteles primo metaphisice. et commentator Eustacius super primum ethicorum. Et ideo cavendum est a dicto averrois quod motum ponit per principia habituum. et hoc non facit pythagoras et ideo dicitur averrois dicitur aristoteles. hic non concordat. quia aristoteles. hic intendit dicitur quod motus sit indeterminatus quiddam. cum sit principium puritativum dicitur. Et ideo dixerunt quod alteri coordinationis principia indeterminata sunt. eo quod sit puritativa. Altera autem coordinatio determinata est. eo quod est habitualis et permanenti in esse. quia neque subam fecit neque aliquid aliorum predicamentorum. sed potius puritativum ab esse. His autem definitio est aliter esse. et ideo sic syllogizavit pythagoras. Quaecumque puritativa sunt non habent definitioem. sed aliter istarum coordinatioem in esse. et neque definitioem. sed aliter maior enim vera est loquedo de definitioe quiddam determinata et essentiali. non tamen loquedo de definitioe communiter accepta quare ipsa maior non est vltima vera. Etiam nec verum est quod omnia que ponuntur in illa coordinatioe sunt pure puritativa. Unde dicitur enim motum esse quiddam indeterminatum. Et causa est. quia non potest poni in pura potentia reus sicut in genere. nec sicut in actu puro. ut in genere ponit per. quoniam id quod est in potentia quantum tum non necario movetur per hoc quod est potentia quantum. neque quod est actu quantum. necario movetur secundum quod est actu quantum. Et sic similiter de potentia quantum et actu quantum. de potentia ubi et actu ubi

Et motus quod est actus quiddam videtur esse imperfectus autem. Cuius autem est quantum imperfectus quod possibile cuius est actus. propter hoc igitur difficile est ipsum accipere quod sit autem enim in puritativum necesse est ipsius ponere. aut in potentia aut in actu simpliciter. Non autem nullum videtur contingens. Relinquitur autem predicatus modus actus quod est quiddam esse. sed habet in actu quales diximus difficile quod est videre contingentes autem esse. Nunc phis solute rationem antiquorum dicens. quod motus non est simpliciter quod indeterminatum. quia licet nec sit actus purus neque pura potentia. est tamen actus quiddam imperfectus. Et ideo difficile est invenire definitioem ipsius. Unde autem sit in genere actus et non in alio genere. probat per divisiones. quia aut motus est in genere puritativum. aut in genere potentie. aut in genere actus simpliciter et puri. aut in genere actus imperfecti. sed nullum istorum invenit motum propter vltimum. igitur relinquitur quod sit actus quiddam secundum imperfectum. hoc enim difficile est videre et tamen ita est. ut ex dictis patet.

Movetur autem et movetur omne sicut dictum est. cuius sit potentia mobile. et cuius immobilitas quies est. cuius enim motus inest huius immobilitas quies est. Istud est secundum capitulum in quo phis inuestigat definitioem materiale ipsius motus dicens. quod motus invenit moveri non in quantum habet. sed in quantum est movens mobile. id est movens physice igitur motus est actus mobilis. Secunda pars antea probat. quia de movens physice movetur. quantum ipsum est potentia mobile est. sed tale movens est eiusdem materie cum mobili. et ideo corpora superiora eo quod non sunt eiusdem materie cum inferioribus

Solet videri autem

nonit de huius immobilitas

Quae antiqui de finitibus motus

Marginal notes on the right edge of the page, including fragments of text from the adjacent page and some illegible scribbles.

Termin

Physicorum

Aristotelis.

nō mouent ab eis. nec s̄ p̄p̄e mouētia p̄hice oīno s̄ s̄m quēdā modū. cū natura i p̄hice est p̄ncipiū mor̄ et q̄e ris. vt patuit ex p̄ncipio sc̄di p̄hicoz. p̄na p̄bat duabz rōibz. Quaz p̄ma est. illi mor̄us est act̄ q̄d aliq̄n ē in poña z aliq̄n in actu. s̄z mobile aliq̄n est in poña. aliq̄n in actu. igit̄ mor̄ ē act̄ mobil̄. Q̄mor̄ p̄bat. q̄z mobile vt hm̄oi ē in poña. i terio p̄o mor̄ est i actu. q̄z d̄t Aristo. p̄mo perigeneseos habitibz in materia ex̄tibz cessat motus. Sc̄da rō est cuius sc̄q̄z imobilitas ē q̄es illi inest motus. s̄z imobilitas. i. cessatio. a motu ip̄i. mouēt̄ p̄hice est q̄es. igit̄ tali mouēti inest mot̄. z p̄ p̄ns ē act̄ mobil̄. Q̄mor̄ p̄z q̄z opposita h̄nt fieri c̄rca idē. s̄z q̄es z motus sunt opposita p̄uatiue. igit̄ cui inest q̄es illi inest motus. Q̄mor̄ p̄bat. q̄z d̄m mouēs cessat a motu d̄z q̄escere. Adhuc agere em̄ in q̄stū hm̄oi ipsum moue / re est. Hoc aut̄ facit tactu quare simul et pati / hic ostendit p̄hs v̄n accidit ip̄i mouēti q̄ moueaf̄ di / cens. q̄ nō accidit mouenti ex eo q̄ mouet. q̄ sic oē mo / uens moueret. cū p̄ se supponat de oī. s̄z ex eo q̄ mouet. ex p̄actu mouet mouēs ei q̄d tāq̄t mobile tactu p̄hico h̄ mouet a suo mobili. vt parebit lat̄. p̄mo p̄igeneseos. An motus actus mobilis ē in q̄stū est mobile. Dic̄ p̄hs p̄cludit ex d̄ictis definitōem materialem ip̄i mor̄. d̄ices q̄ motus est actus mobilis in q̄stū ē mobile. Accidit aut̄ hoc tactu motū quare sil et pati / tur. Spēs aut̄ sp̄ estimabit̄ aliqua mouēs. aut em̄ hoc. aut qualis. aut q̄ta que erit p̄ncipiū et cā motus. cū moueat vt actu hō facit ex po / tentia existente homine hominem. Hic p̄hs p̄bat definitōem materialem esse bonā. s̄. q̄ motus ē actus mobilis z nō actus mouētis duabz rōibz. Quarū p̄ma est. q̄z illi nō est motus act̄ p̄p̄rie q̄d nō mouet nisi p̄ accidens. mouēs aut̄ est hm̄oi. igit̄ mo / tus est actus mobilis et nō mouētis. q̄z sic mouere est aliquo modo pati in q̄stū vadit mouēs de ocio in actum. Q̄mor̄ p̄bat. q̄z mouens vt mouēs nō mouet nisi p̄ ac / cidens. Sc̄da ratio est. q̄z oportet q̄ in vltimo tangerū se p̄hice sp̄ sit aliqua dispō z spēs mouens. aut vt substā / tia. aut qualitas. aut q̄ntitas. z illa spēs est p̄ncipiū mo / tus et cā quieris. cū oīs talis spēs mouens habeat p̄tra / riū. et oīne tale mouens cessabit a motu. vt patuit ex se / cūdo h̄nius. Exemplū mouētis s̄m spēm substantie ē. hō qui actu facit hoīem ex spermate et sanguine mēstru / oso in q̄bus est hō in potētia p̄ generatōem. igit̄ mouet mouēs s̄z p̄ actūs et nō s̄m q̄ mouēs s̄z s̄m q̄ mobile ē. Dubiū aut̄ manifestū est q̄ est motus in mo / bili. Actus em̄ hm̄oi. et ab hoc Motui autēz actus nō alius est. Oportet quidē em̄ eē actus v̄triusq̄. Mobile quidē est in ipso posse. mo / uens aut̄ in ipso operari vel agere. S̄z est acti / um mobilis. quare sil̄ vnus v̄triusq̄z act̄ si / cut idē spaciū est vnū ad duo. et duo ad vnum et ascēdētis et descēdētis. Hec ei sunt q̄dē vnū ratio at̄ nō vna. Silr̄ at̄ ē et in mouēte et moto. Istud est tertiū cap̄lm̄ in quo p̄hs mouet duo dubia que soluit. z s̄m hoc diuidit̄ istud cap̄lm̄ in duas pres. in quaz p̄ma mouet p̄mū et illud soluit. In secunda vero mouet sc̄dm arguendo ad v̄trāq̄z p̄c. z illud sol /

uit. ibi. habet aut̄ rōnalem. Quātū igit̄ ad p̄mā p̄cā dicit p̄hs. q̄ ex p̄dictis manifestū est. q̄ motus sit in mo / bili subiectiue q̄z oīs actus mobilis vt cause materialis in qua est in mobili subiectiue. mor̄ est hm̄oi. igit̄ mor̄ est subiectiue in mobili. Q̄mor̄ p̄bat p̄ definitōem mo / tus. Ideo in dubiū vertit̄. An ne aliquo mō mor̄ pos / set p̄petere mouēti. Ad q̄d responder̄ p̄hs. q̄ idē motus q̄ est in mobili subiectiue. est in mouēte causaliter. q̄z mo / tus est act̄ que mouens dat mobili q̄d mouet. nihil em̄ dat nisi illud q̄d h̄z aliq̄ mō. oportet igit̄ actū istū q̄ mo / tus est aliquo mō inesse v̄triusq̄z s̄z mouenti z mobili s̄z ue moto. Mobile em̄ d̄z et est in ipso posse moueri z reci / pere motū. Mouēs at̄ d̄z z ē in ipso facere et agere motū in mobili. igit̄ silr̄ et eq̄l̄iter est vnus v̄triusq̄z actus ip̄e motus. s̄z diuersimode vt d̄ictū est. q̄z est agētis siue mo / uentis actiue z sicut cause q̄z p̄ motū p̄pat ad mouens. z hec cōp̄atio equaliter est vna. sicut oīs relatiua oppō in eo q̄ p̄p̄atio media inf̄ p̄para. sicut d̄z p̄p̄atio media duoz ad vnū. et vnus ad duo. tñ si in extremis accipitur cō / p̄atio duoz ad vnū est p̄p̄atio z p̄p̄atio dupli. et p̄p̄atio vnus ad duo est p̄p̄atio subdupli. et ideo p̄p̄atio nes iste sunt due z p̄p̄oste. et exterius et in medio est p̄ portio essentialiter vna differēs p̄ terminos p̄ quos defi / niunt. z p̄ter hec sua definitio nō est vna. Q̄dē autem mō se h̄z h̄ in rōne sicut in spacijs. spaciū em̄ vnū est inf̄ duos terminos oppositos q̄ sunt sursum et deorsus. spa / ciū ei mediū subiecto est vnū. s̄z tñ p̄p̄atōne eius q̄d ē sursum ad deorsus est descēdēs. cōp̄atōe vero eius q̄d est deorsum ad sursum est ascēdēs. s̄z definitio ascēdēs et descēdēs motus cū penes terminos sumaf̄ nō est vna. Silis aut̄ modus oppositōis et idēt̄itatis est etiā mo / uēte et moto quo ad motū qui est in mouēte p̄ rōem ei. q̄d est mouere in moto vero p̄ rōem eius q̄d est moueri et sunt rōnes eoz et potētie opposite. licet essentia p̄p̄a / tionis videat̄ eē vna. eo q̄ est inter eadem extrema. Habet at̄ defectū rōnabile. necesse est ei for / tassis esse eūdez q̄dē actū a c̄tini et passiu. Dic̄ q̄dē em̄ actiuo illic at̄ passiuo. opus ei et finis huius quidem actio illius at̄ passio. Ista est sc̄da p̄s hui. cap̄lm̄ in qua p̄hs mouet sc̄dm dubiū q̄d vocat̄ rōnabile. nō q̄a est de ente rōis. s̄z quia h̄z ad v̄trāq̄z p̄cē rōnes. p̄babiles. p̄mittit̄ tñ q̄ actus ac / tui hoc est mouētis est actio. et actus passiu. hoc ē pati / tis est passio. q̄z opus et finis vnus cuiusq̄z ē act̄ ei. s̄z actio est finis et opus agētis et passio est finis patientis igit̄ act̄ agentis est actio. et actus patientis est passio. Q̄m igit̄ v̄trāq̄z sunt mot̄ si quidē alteri i ali / quo sunt. aut ei v̄trāq̄z in patiente z moto sunt aut in agente sunt v̄trāq̄z aut actio q̄dē in agē / te passio aut̄ in patiente est. Si at̄ ōz et hāc ac / tionem vocare equiuoce v̄trāq̄z fiet. Hic mouet sc̄dm dubiū supposito q̄ actio et passio sit mor̄. An actio z passio sint diuersi mor̄. vel vn̄ mo / tus. Et arguit p̄mo q̄ nō sint diuersi mor̄. q̄z si cent di / uersi motus. tunc actio et passio hoc est. mouere et moue / ri essent simul in motiuo hoc est in mouente vel ambo in patiente hoc est in eo q̄d mouet̄ aut actio est in agēte et mouēte. z passio est in patiente. nullū illoz est d̄dm. igit̄

Agnet / p̄ p̄mū dubiū
Soluit h̄. dubiū
Mobile
z. n. d̄est
Agnetur

Actus mouētis p̄p̄atio
p̄p̄atio et passio

h̄z p̄ p̄ arguit q̄z in
et passio h̄z p̄p̄atio
mouētis

actio et passio non sunt diuersi motus. Nec p̄t sumi alia
ps diuisionis. scz q̄ passio sit in agere. z actio in patiente
qz si agens vocaret noie patientis. z patiens noiares noie
agentis tuc essent equoca. Preterea si agens esset patiens
fm q̄ agens. tuc opposita inessent eidē fm idem. Et ea
dem rō est quare actio nō inest patienti p se solā.

**Sed si hoc est in mouēte motus erit. eadem
em̄ rō est in mouente et in moto. Quare aut oē
mouēs mouebit. aut hūs motū nō mouebit**

Hic p̄hs p̄bar minore p̄dicte rōnis q̄tū ad duo mēbra
fil scz q̄ actio nō ē in agente. nec actio et passio sunt i agē
te. qz actio est motus q̄ si actio est in agere. igit̄ motus ē
in agente aut mouere. s̄ si p̄cedat motū esse in agere tuc
sequit̄ alterū duoz impossibilū. s̄ aut q̄ oē mouēs mo/
uet eo q̄ cui inest motus nccario illud mouet sicut neces/
sario est albū cui inest albedo. aut q̄ hūs motū nō moue/
tur. s̄ hoc est impossibile. qz sicut dicit̄ est. cui inest mo/
tus illud mouet. hoc aut̄ sequit̄ illis duobz que dicit̄ s̄
suppositis scz q̄ mouere z moueri cū diuersa sint. sunt tñ
vnus motus et mouere in mouere sicut in subiecto. per
eandē em̄ rōem supponit̄ destructū eē mēbrū diuisionis
p̄habite scz q̄ actio et passio sint in agente

**Si at̄ vtraqz in moto sunt et in patiente. et ac
tio et passio. et doctio et doctrina cuz duo sint
in addiscente. Primū quidē q̄ actus vnuscu/
iusqz nō in vnoquoqz erit. postea et inconueni/
ens est p̄ duos motus simul moueri. Quedaz
nāqz erūt alterationes due vnus et in vnā spe/
ciem sed impossibile est.**

Hic p̄hs p̄bar q̄ actio et passio nō sint in patiente.
q̄a tuc agens esset patiens. et doctio actiua esset doctio
passiua. s̄ ad hoc sequit̄ duplex incoueniēs. igitur actio
et passio nō sunt in patiente. Primū est q̄ actus p̄rius
vtriusqz scz actiui z passiui est in altero sicut in subiecto
quod est impossibile. q̄a sicut agēs z patiens opponuntur ita
actōnes eoz et p̄fectōnes eoz opponuntur. et ita actus
actiui nō esset in passiuo sicut in subiecto q̄d est impossibi/
le. igit̄. Scdm̄ incoueniens est. q̄ vnū z idē duobz moti/
bus moueret simul ad vnū z eundē finē qz vnus fm
spēm est moueri ad vnū et eundem finem. s̄ patiens est
vnū fm spēm. ergo vnus erit finis. s̄ si mouere z moue/
ri essent in moto siue patiente tunc hz duos actus scz ac/
tum actiui et passiui qui duo motus dicit̄ur. eo q̄ in du/
plic̄ rōne et spē existentia dicit̄ur esse motus vnū? disse/
rens spē agentis z spē patientis. et fm hoc due erūt al/
teratōes qdā vnū? et eiusdē et in vnā spēm ducentes tā/
q̄ in finē. qz vnus et eiusdē patientis erit alteratio q̄ est
motus agentis qui est alterare. z alteratio que est motus
patientis qui est alterari. et vterqz motū ducit ad vnā
spēm. sicut ad albū vel musicū vel aliā h̄mōi q̄litatez. sed
hoc est impossibile. igit̄ z illud impossibile siue incoueniēs
fuit qd̄ mouere z moueri cum sint diuersa sit vnus mo/
tus conueniens eis.

**Sz vnus erit actus. sed irrationabile est z duo
eum et alteroz fm spēm eūdem et vnū esse actū
Et erit siquidē doctio et doctrina idem. passio
et actio. et docere cū addiscere idē. et agere cuz
pati. Quare necesse est oēm docentem addisce**

re et agentem pati.

Hic p̄hs arguit ad aliā p̄tē. scz q̄ actio et passio non
sint idem motus. qz tuc sequent̄ quatuor incoueniētia.
Quoz primū est. q̄ idē esset actus diuersoz fm spēm.
qz agens et patiens sunt distincta fm spēm fm q̄ h̄mōi
et h̄it vnū actū scz motū. Scdm̄ incoueniēs est. q̄ act/
tio et passio essent idem. qm̄ actus agentis est actio. z ac/
tus patientis est passio. s̄ actus agētis esset idē cū actu
patientis. s̄ actio et passio sunt idem. z sic doctio q̄ tenet
se ex p̄tē docētis erit eadē cū disciplina q̄ tenet se ex p̄tē
addiscentis. Tertiuū incoueniēs est. q̄ agere et pati eēt
idē. z docere z addiscere. qz si albedo et nigredo sunt idēz
igit̄ albū esse. et nigrū esse. cū igit̄ i incoueniēti p̄cedēti di/
ctum est q̄ actio et passio sunt idē. s̄ agere z pati. Quar/
tum incoueniens est. q̄ oē docens addisceret. z oē agēs
pareret̄ recōtra. qz quecūqz sunt eadē q̄cqd̄ attribuitur
vnt etiā et alteri. s̄ in tertio incoueniēti dcm̄ est q̄ idēz
sunt docere z addiscere. igitur quecūqz conuenit docenti
hoc etiā conuenit addiscenti

**Aut neqz alterius actū in altero esse incoue/
niens est. Est em̄ doctio actus docentis. in q̄
dam tñ et nō decisus s̄ huius in hoc. Neqz ei
vnus in duobz prohibent̄. Nihil em̄ eūdē esse
actū nō sicut esse idem. sed sicut est q̄ potentia
est ad aliqd̄ agēs. Neqz necesse est docentē ad/
discere. neqz si pati et agere idē est. nō tñ tanq̄
rōem esse vnā q̄ quid erat esse dicentē. sicut tu/
nicē z indumentū. s̄ sicut vīa a thebis ad arbe/
nas. et ab arthenis ad thebas queadmodū dic/
tum est prius. Nō eī oīa eadē insunt q̄libet mō/
eisdē. s̄ solū q̄b̄ eē idē est. Atvero neqz doctio
et doctrina idē. et docere z addiscere idē. sicut
neqz spaciū vnū distantiū sic z distare hinc illuc
vnū et idē ē. Nino aut̄ idē dicere ē neqz doctio
cū doctrina. nec actio cū passione idē. p̄pe est s̄
cui insunt hec motus. Ne ei hui? in hoc. et q̄
huius ab hoc actū esse rōem alterū est**

Hic p̄hs soluit scdm̄ dubiū dicēs sententia. q̄ actio et
passio sunt vnus motus fm rē siue materialit̄. qz eadē ē for/
ma materialit̄ q̄ prius est in agere z postea recipit̄ ip̄a
ciētē. s̄ nō fm rōem siue formalit̄. qz actio z passio s̄
in diuersis subiectis. qm̄ actio ē formalit̄ in agere. z pass/
io formalit̄ in patiente. z motus i mobili. Et p̄hs respōdit
ad obiecta siue ad incoueniētia q̄ vident̄ sed ex hoc q̄ ac/
tio z passio sunt vnū motus. Ad p̄mū eī incoueniēs de
p̄hs q̄ nō est incoueniens esse vnū actū diuersoz fm tñ
diuersas rōnes vt actus mouēt̄ est in altero. s̄ in eo qd̄
mouet̄. eo q̄ doctio q̄ est actus docētis est a docente in q̄
actu docēs nō subest nisi intentōe cause. p̄cessus doctri/
ne ab ip̄o. et h̄ic actus est in quodā subiecto nō decisus
neqz interruptus inter cam̄ eius et subiectū suscipiens
ip̄m qd̄ subiectū ē discipulus. z iō est actus huius agen/
tis in hoc subiecto suscipiente. Simili mō nihil phibet
vnum motus q̄ eētialit̄ est vnus fluxus ab vno in
aliud eūdē nūero esse in duobz. Nō idē in esse vno. s̄ si/
cut illud qd̄ est eētia vnū z fm eē duo. z hoc modo cō/
paratur potentia suscipiens actum illum qui est motus

et vbi q̄ motus dicit̄
in mouente

Handwritten mark

Actio et passio sunt in patiente

Handwritten notes

Handwritten notes

Handwritten notes

Handwritten notes

Handwritten notes

Handwritten notes

Handwritten notes

Handwritten notes

Handwritten notes

ad agens qd influit actu illi qui est mor? Et pterea etiā
 no sequitur sedm incoeniens qz no sequitur docentē addisce
 re neqz agere pati. Quis agere z pati idem motus sit in ef
 sentia. qm sic no sunt idem. qz habeat vnā rōnē. qz agere z
 pati nō solū dicūt simpliciter fluxū qui est mor? inter mouēs
 et mobile a mouēte in mobile. Agere em̄ noiat fluxū illuz
 fm esse quo ē a mouente. z pati nominat eum fm qz est res
 cept? in mobili qd mouet. z ideo lz sit fluxus vni? nō ta
 men hz vnā rōnem que dicit qd est esse. z est rei quiditas
 sicut hnt rōnē vnā. tunica z indumentū. qz licet actio z pas
 sio dicant fluxū vni. tū dicūt ipm fm diuersum esse z esse.
 sed dicūt fluxū vni sicut spaciū vni dicit viam que ē a the
 bis ad athenas z eodē modo. differentē solū p terminos sicut
 dicitur est vltēr nō sequitur incoeniens. qm que sunt eadez
 infunt eidem hoc em̄ nō sequitur nisi in illis quoz quiditas
 est vna. sed hō est hic. quia hic fluxus est vn? z qditas ē
 diuersa. cū quiditas eoz est penes esse z esse. esse em̄ ei? fm
 qz est a mouente aliud ē ab esse eius fm qz est in eo qd mo
 uetur. z ideo ppter idēitatē fluxus nō sequit qz mouens
 sit motum. Neqz sequitur tereū incoeniens. qz doctio sit
 doctrina. neqz qz addiscere est docere. qz q̄uis duoz distā
 tiū idem sit in substantia. nō tū idem est ppter hoc distare
 hinc z inde z huc z illuc. quia distare inde huc z illuc for
 te est ascensus. z distare hinc illuc forte est descensus sicut
 se hz distantia que est inter celū z terram. cū? licet sit idēz
 spaciū. tamen termini neqz sunt idem. neqz mor? neqz po
 tentia. neqz natura. Neqz sequitur quartū incoeniens. scz
 qz actio est idem passioi aut doctio est eadē doctrine pro
 prie loquendo. sed fluxus cui huc infunt fm diuersos ter
 minos erit motus z ille est idem. quia motus est vnus et
 idem fluxus qz est huius in hoc. est tū esse alterū fm rōnē
 quia est hui? vt cause. z est hui? vt subiecti suscipientis.
 Et sic actio est mor? hui? ab hoc. z passio mor? hui? ih.
 Quod quidēz igitur motus sit z vniuersaliter
 et fm partem dictum est. Non em̄ imanifestū
 est quomodo determinabitur specierū vnaque
 qz ipsius. Alteratio quidem et alterabilis fm
 qd est alterabile entelechia est. Amplius autez
 notus. quoniam in potentia actiui z passiuū qn
 tū hōi simpliciter est. et iterū fm vnū quodqz
 quoniam edificatio aut medicatio. Eodez au
 tem dicitur modo z de alijs motibz singulis.

Hic in fine istius tractatus p̄s dicit. qz quid sit mor?
 vniuersaliter dictum est. z quid fm partes. quia data des
 finitōne vniuersali ipsius motus non imanifesta est des
 nio partū inducendo de singulis vnāquāqz speciez mor
 tus. vt alteratio est entelechia alterabilis fm qz alterabile
 cum autem dictum sit de motu qz est actus mouens fm
 qz mobile ē. z qz est actus mouētis fm qz est mouens. certū
 simū qd pōt accipi de motu ē. qz dicat qz est vtriusqz act?
 et pfectio vtr? z simplr fm qz sunt hōi. hoc em̄ dicit totā
 subam motus fm qz est fluxus a mouēte in illud qd mos
 uet. z hoc puenit vnicuiqz speciez motus. sicut medicatio
 ni que est perfectio medicantis z sanati. z edificatioi que
 est perfectio edificatoris z edificij. Eodem autē modo de
 vnoquoqz alioz motuū est dicendū.

**Utrum motus definiti
 ones duc. quaz prima dicit esse formale. secū**

da vero esse materiale sint bene a phylosopha assignate.

Et arguit p̄mo qz nō. qz vni? definiti ē solū vna definitio
 motus pō ē vni? definitū. igit ei? est solū vna definitio
 Secō arguit p̄ma definitio dicit esse materiale. qz p̄
 pria passio debet definiti p sui subiectū. illa autē definitio i
 qua ponit subiectū dicit esse materiale. cū definitio illa dicit
 tur materialis in qua ponit subiectū. illa vero formalis in
 qua ponit forma. sed motus ē p̄pria passio. igit debet definiti
 ri p sui subiectū. z p̄ p̄ns p̄ma definitio non dicit esse for
 male z scōda esse materiale Tercio arguit. qz p̄ma definitio
 nō sit puenienter assignata. qz ois actio est pfectio. euz
 pfectio z actus sint idēz. motus autē nō est pfectio. igit nō ē
 actus. minor. pbat. qm illud nō est pfectio sed potius im
 perfectio qd facit rem distare a suo pncipio. mor? ē hōi
 igit. Quarto illud qd hz actus est ens in actu. lz omne
 qd mouet hz actū. cū motus sit actus. igit omne qd mouet
 est in actu. z p̄ns motus est actus entis in actu z nō en
 telechia entis in potētia. quare dicit q̄nto metaphysice qz ens
 in potentia nō mouet. Confirmat. illud qd inest alicui in
 q̄ntum tali puenit omni tali. igit si motus sit actus entis
 in potentia inq̄ntū hōi sequitur qz motus puenit oī enti in
 potentia qd est falsum z p̄ns illa definitio nō ē bona.

Quinto arguit scōdam definitōem qz ipa nō sit bona
 qm si mor? ē act? mobilis inq̄ntū mobile tūc mor? esset
 subiectiue in mobili. hoc at ē min? verū. qz mor? est in eo
 qd mouet subiectiue. oē autē mouēs mouet vt dicit p̄s i tex
 tu. igit motus ē in mouēte subiectiue z nō in mobili. In
 oppositū ē doctrina Aristot. z dñi. Alberti. Pro intellectu
 tū istius q̄stōis ponit duo discursus qz maior p̄mi ē ista.

Non est motus preter res sed in genere entis
 ponitur. quod in actum et in potētia cōgrue
 diuiditur. Vnoz. Neqz est pura potētia
 nec simplex actus. sed actus imperfectus potē
 tie permixtus. Conclusio Igitur definitio
 motus prima est bona i qua dicitur mor?
 est entelechia entis in potētia inq̄ntū i potētia

Prima ps maioris p̄s ex textu p̄hi dicitis. qz mor? nō est
 pter res qz p̄dicamētis ponit. lz in eodē p̄dicamēto euz
 suo termino intrinseco ad que z formale. z ita nō ē i vno p̄di
 camēto lz i diuersis. pura in q̄ntoz lz i p̄dicamēto sube
 q̄ntitatis q̄ntitatis z vbi. qz p̄hic loq̄tur de motu inq̄ntum
 ipe nō ē distinct? a mutatioe inq̄ntū tū mor? ē a mutatio
 ne distinct? dicit i q̄nto hui? i qz dicit qz mor? solū in tribus
 reperit p̄dicamētis lz i p̄dicamēto q̄ntitatis q̄ntitatis z vbi
 Preterea si mor? ē pter ḡna rez. aut cēt aliqd extraneū
 ipis. vel aliqd cōe vniuoctū respectu pluriū neutriū illoz ē
 dicit. igit. Nō p̄mū. qm ens sufficienter diuidit i decē p̄di
 menta. igit si cēt aliqd extraneū oibz ḡnibz cēt extraneū en
 ti z sic nihil cēt. Neqz 2° qz nullū ē vniuoctū respectu di
 uerfoz generū. cū illa ḡna p̄ma a se inuicē sūt diuersa. Se
 cūda ps maioris ē p̄hi i textu dicitis. qz illoz qz lz aliqd
 entelechia tū hoc ē actu. z illa sūt de se pfecta. z nō indigēt
 aliq ad sui pfectōez. Alia sō lz i potētia tū illa lz ip̄fec
 ta aliq ad sui pfectōez indigētia. Et p̄ ista duo mēbra pōt
 intelligi terciū. lz qz aliqua sunt ex actu z potētia permix
 ta. hoc est quedā sūt que nec in potētia tū sunt. nec i actu
 tantum sed participant vtrumqz. Vnoz patet ex dicitis
 Est enim motus actus potētie pmixt? siue act? ip̄fect?

Motus hz duas
 Definitioes q̄ntum

6

Definitio

Prima ps maioris

Secunda ps maioris

Motus

quia est fluxus intermedius de potentia privativa ad actum perfectum ita quod in termino a quo motus et in principio suo est potentia sub privatione actus. et in termino sui est in actu perfecto. in medio autem est in via et in transitu seu in exitu de potentia ad actum seu in tendentia ad actum. et sic est mixtio potentie et actus. **Conclusio** patet ex dictis. Est enim motus entelechia hoc est actus. quoniam illud est actus quo aliquid denominatur esse in actu. sed aliquid in actu denominatur per motum igitur motus est actus. minor pars. quod edificatio est actus edificabilis. Non tamen motus est actus essendi quod est ipsius forme sine ipsa forma. est tamen actus fieri. quia per motum denominatur res continue fieri. quoniam enim edificabile est sub edificatione tunc continue de fieri et edificari. Et quod motus sit actus siue perfectio patet in solutione tertii argumenti ante oppositum. Si diceret aliquis. nulla bona definitio debet dari per oppositum. sed prima particula istius definitionis opponit secunde particule quoniam prima particula dicit quod motus est actus. secunda vero quod de quod motus sit potentia. sed actus et potentia opponuntur. Ad hoc dicitur esse quod licet opponantur respectu eiusdem. non tamen respectu diversorum. quoniam est actus imperfectus ipsius mobilis. et est potentia respectu termini ad quem loquendo de potentia formalis formabilis que idem transit in actum terminum ad quem. Et quod motus sit entelechia entis in potentia pars. quod illud est actus entis in potentia quod non pervenit entis in actu sed in actu est in potentia. motus autem est huiusmodi quod non de eo movetur nisi in actu est in potentia. Verum tamen est quod illud quod movetur est in actu et certum videtur patet sexto huiusmodi. non tamen movetur secundum quod est in actu sed secundum quod est in potentia. Et exponit illa particula actus entis hoc est forme suaveris in motu que in mobili subiective videtur patet in minore secundi discursus et regit ille gradus entis ex vi effectus cause formalis. Si aliter exponit doctor sanctus illam particulam. actus entis hoc est subiecti. et secundum eundem regit ille gradus entis ex vi demonstrationis essentie. unde sicut ipse ponit ens mobile esse libri physicoz subiectum. ita etiam definit motum per ens ratione per subiectum transcendens. Si illud videtur inconveniens esse dicitur quia motus deus definit per suum subiectum proprium cui per se convenit et non per subiectum cui convenit per accidens sicut est ens. quod enim motus non convenit entis per se patet. quod aliter omne ens moveretur quod falsum est. Et sic actus entis in potentia in actu in potentia patet. quoniam omne quod tendit ad actum tendit ad illud in actu est in potentia ad illud actum. sed omne quod movetur tendit ad actum igitur tendit ad ipsum in actu est in potentia. maior pars. quod si aliter quod tenderet ad actum in actu tunc idem secundum idem et respectu eiusdem esset in actu et in potentia. quod tale ens esset in actu respectu termini ad quem. et in actu tenderet ad ipsum non haberet ipsum in actu sed in potentia. et sic respectu eiusdem esset in actu et in potentia quod est impossibile. Dicitur alterius discursus.

Prima motus definitio est formalis ex qua alia sequitur que est materialis. Minor motus subiective existens in mobili apte per ipsum mobile habet definiri. **Conclusio** igitur motus definitiones due. quarum prima est formalis et secunda materialis bene sunt a philosopho assignate.

Dicitur patet. quia illa definitio est formalis que explicat esse formale quod est ei in se. illa vero materialis que datur per esse materiale quod est ei extrinsecum. videtur pars ex dicta definitionis formalis et materialis prima autem definitio explicat esse formale. Secunda vero esse materiale. quod per subiectum ipsum motus

datur. igitur prima est formalis et secunda materialis. Etiam illa est formalis que est alterius demonstrativa. sed prima est demonstrativa sed videtur formam talis demonstrativa. quod est actus entis in potentia in actu est actus mobilis secundum quod mobile. sed motus est actus entis in potentia secundum quod huiusmodi. igitur motus est actus mobilis secundum quod mobile que est a priori et propter quod. si materialis demonstrativa formalem non esset a priori sed a posteriori. Prima pars minoris pars quod omnis actus mobilis videtur cause materialis in qua est in mobili subiective. motus autem est huiusmodi. igitur est in mobili subiective. Sed diceret. omne actus est subiective in eo quod denominatur. motus autem denominatur ipsum movens. igitur est subiective in mouente. **Confirmatur.** Motus est actus moventis. igitur est subiective in mouente. sequetur probatur. quia omnis actus est in illo cuius est actus subiective. Ad hoc dicitur est. quod omne accidens est subiective in eo quod denominatur denominacione extrinseca. modo motus denominatur mobile denominacione intrinseca. igitur est subiective in mobili. et denominatur movens denominacione extrinseca. quare non est necesse ipsum esse subiective in mouente. Et ad confirmacionem dicitur est. quod omnis actus est subiective in illo cui est actus tanquam subiecti. sed non oportet quod sit subiective in illo cui est actus tanquam efficientis. nam motus est actus moventis tanquam efficientis. quare non oportet ipsum esse subiective in ipso mouente. et sic motus qui est in mobili subiective est in mouente causaliter. Secunda pars minoris patet. quia accidentia proprie habet definiri per suum subiectum. mobile autem est subiectum motus. igitur proprie et apte habet definiri motus per mobile. **Conclusio** sequitur ex premissis.

Ad obiecta in oppositum

Ad primum dicitur est quod duplex est definitio. quedam est definitio descriptiva. et sic loquendo de ea unus rei possunt esse plures definitiones. quia talis datur per proprias passionem. sed unus rei possunt esse plures proprie passionis. igitur. Alio modo accipitur definitio per definitionem quidam rationis. et talis est duplex. quedam est essentialis et incompleta. sicut illa que datur per materiam tamen aut que datur per formam tamen. et sic unus rei possunt esse plures definitiones essentialis. quare una datur per formam. et alia datur per materiam. Alia est definitio essentialis completa que datur per omnes causas. per hoc dicitur est ad argumentum quod definitiones motus sunt essentialis incomplete. quia una pars prima est formalis. et secunda est materialis. et ideo prima est principium demonstrandi secundam. quia secundo huius dicitur fuit. quod dignior causa demonstrat causam minus dignam a priori. formalis autem causa materiali causa dignior est igitur prima definitio est demonstrativa secunde definitionis si tamen per omnes daretur causas. sic unus rei est solum una definitio. Ad 2^m dicitur est. quod motus accipitur duobus modis. Uno in ratione passionis. et sic habet definiri per suum proprium subiectum videtur motus est actus mobilis secundum quod mobile. Alio accipitur in actu est quod ad species reducibilis ad aliquid predicamentum. et sic definitur definitio formalis videtur motus est actus entis in potentia in actu. Ad 3^m dicitur est. quod actus simpliciter nominatur perfectio simpliciter et actus secundum quod nominatur perfectio secundum quod actus quod motus non est actus simpliciter. sed actus imperfectus. ideo non nominatur perfectio simpliciter. unde in actu actus perfectio quando dicitur. et in actu imperfectus dicitur imperfectio. et facit illo modo rem

a suo principio distare. qm non est actus rei nisi inq̄tū ten
dit ad vteriore p̄fectionem a qua distat. Et ideo norans
dū est fm dnm Alberti q̄ p̄fectio multis modis dicit. id
etiā motus est illoz que multipliciter dicitur. q̄ q̄daz est
p̄fectio p̄ma. z q̄dā est p̄fectio secūda. z vtrazq̄ istaz tri
bus modis dicit. Primo modo dicit p̄fectio p̄ma fm po
ritate operis. Secūdo mō dicit p̄fectio p̄ma fm esse. Tercio
dicit p̄fectio p̄ma fm prioritate cause formalis ad actum
ei. z oibz his modis dicit p̄fectio scda p̄me p̄fectioni cor
respondens. Prima autē p̄fectio fm prioritate t̄pis est illa
que est ante omnes p̄fectōes t̄pe. z hec est via z exis
tus imperfecti ad p̄fectōes. z talis imperfectio ē motus in ge
nere acceptus. z scda p̄fectio correspondens ei est a forma
fm q̄ accipit in rōne finis z termini motus. Sz p̄fectio
p̄ma fm prioritate esse. est illa que est fm formā substantia
lem. z huic correspondet scda p̄fectio q̄ est fm accidēs si
ue fm formā accidentalem aliquam z hoc mō motus est
de genere p̄ime et secūde p̄fectōis quia motus ē i sub/
stantia z in accidentibz. Sed p̄fectio p̄ma fm prioritate
cause formalis ad effectū eius. vt p̄fectio p̄ma ensis est fi/
gura ensis. z p̄fectio secūda ē scindere qd̄ est actus forme
et figure ensis. z sic aia est p̄fectio p̄ma aiat corpis. z vege
tari z sentire z intelligere sunt p̄fectōes scde. z vtr vnum
q̄d̄q̄ est p̄fectū p̄ma p̄fectōne fm esse. z est p̄fectū scda per
fectōne fm agere. hoc autē mō motus nec est p̄ma p̄fectō
entis nec scda sed est via ad p̄mā p̄fectōnem. z sic q̄n dicit
ur q̄ motus est p̄ma p̄fectio mobilis intelligit de p̄mo
p̄me p̄fectionis. Est autē aliqd̄ in potētia nec ad esse p̄mū
qd̄ est subale. nec ad esse 2^m qd̄ est accidentale p̄p̄te. sz pos
tius est potentia ad vbi vel ad sitū. hoc em̄ nō ē fm aliquā
formā quā acq̄rit id qd̄ est in potentia. sed potius ex hoc
q̄ aliquid qd̄ est locus se p̄t̄e aliquid ad ipm h̄t. Nā cū
dicit aliqd̄ esse in theatro aut in foro significat q̄ aliqd̄ se
h̄t vt circūscribens aliqd̄ corp̄ qd̄ dicit esse i theatro aut fo
ro. absq̄ hoc q̄ aliqua fiat mutatio in eo q̄tū ad formam
subalem. aut q̄tū ad accidētia eius intrinseca. hoc autem
qd̄ dicitur est de loco fm totū corp̄. quidā dicitur sicut esse i
situ quo ad partū ordinatōem in loco. sicut sedens poten
tia est stans. aut hoc mō ordinatus in loco possibile est vt
se cōuertat manēs quidē in eodē loco sed t̄n aliter conuer
sus in illo quo ad partū ordinatōne absq̄ eo q̄ mutetur
in aliqua forma subali aut accidentali afficiente corp̄ ei.
Cū aut dicitur motus esse aliqd̄ dispositio q̄ ē ḡne p̄me p̄fec
tionis eius qd̄ ē in potētia si generaliter sumat mot^o pro
motu z mutatiōe. oz q̄ id qd̄ ē i potētia oibz his modis
generaliter sumat. cū tamē primo z principaliter rōne has
beat potentie id qd̄ est in potentia ad formā subalem. z se
cūdo habet rōne potentie id qd̄ est in potentia ad formas
accidentales z minime h̄z de ratiōne potentie id qd̄ ad vbi
aut ad sitū in potentia est. p̄pter qd̄ etiā motus in vbi z in
situ cōuenit p̄fectis corp̄ibz q̄ minime sunt in potentia.
Eodē autē mō motus in cui^o notificatiōne cadūt ista. ē de
numero eoz que multipliciter dicitur. Est em̄ motus p̄
mo z p̄ncipaliter dicitur motus localis. z secūdario dicitur
motus aliq̄ qui sunt ad formā. Et hoc quidem intellis
gitur dupliciter Vno mō dicitur motus localis p̄mo q̄ est
causa esse fm formā. Secūdo q̄ est causa mot^o fm formas
quia superiora causa sunt inferiorū fm esse qd̄ habent. qm̄
superiora dant eis formas z accidentia p̄ suū motū z non
t̄n dant eis formas z accidentia. sz etiā dant eis motus
quos habent ad esse z ad accidētia z ideo reprehensibiles.

sunt illi qui dicunt motū esse genus vni ad motus specia
les scz localem alteratiōne z ad alias species eius vt pare
bit latius in quodā dubio Ad quartū ddm est. q̄ h̄ mo
tus sit quidā actus mobilis. nō tamē dicitur actus eius nisi
si inq̄tū tendit ad vteriore actū ad quē est in potentia. id
magis dicitur actus entis in potentia. q̄ entis in actu. Et
ad cōfirmatiōem est ddm. q̄ illa reduplicatio scz inq̄tū
nō accipit reduplicatiue. sz magis specificatiue ad specificā
dum ratiōne sub qua motus puenit mobili. id nō oportet
q̄ pueniat cuiuslibet enti in potentia. Ad q̄ntuz ddm ē. q̄
nō omne mouens vlt̄er mouet. sed t̄m mouens phy sicum
qd̄ etiā nō mouet inq̄tū mouens. sz inq̄tū mobile z in po
tentia ad actū. Et est notandū q̄ motus ad substantiā nō
est in subiecto qd̄ est ens completū vt est subiectū accipit.
sed est in materia q̄ est pura potentia h̄ns modū subiecti.
Et q̄uis materia sit ens in potentia tamen non solū ma
teria est ens in potentia. quoniam ens in potentia in plus
est q̄ materia. q̄ omne mobile est ens in potentia. sed non
omne mobile est materia. z ideo non sequitur q̄ mot^o sit
semper actus materie. q̄uis aliq̄ sit act^o materie. vt ge
neratio est actus generabilis inq̄tū generabile Sed dice
ret aliq̄s. dicitur Arist. q̄nto hui^o. q̄ materia nō mouetur
Ad hoc ddm q̄ licz materia nō moueat accipiendo moues
ri specialiter. p̄ motu successiuo. ipa tamē bñ mouet accipit
endo moueri generaliter scz p̄ eo qd̄ mouetur motu succes
suo vel instantaneo.

Incidunt dubia quo
rum p̄mū est. An actus z potentia sufficienter diuidat
ipm ens. Et videt q̄ non. quia tunc motus. aut esset pur
us actus aut pura potentia. sed hoc nō est verū. cū dicat
minor primi discursus. q̄ motus nec est pura potētia nec
purus actus. igitur inconuenienter ens est diuisum in ac
tum z potentiam. Solutio q̄ duobz modis accipit act^o
Vno^o generali inq̄tū extrēdit se tā ad actū p̄fectū q̄ ad ac
tum imperfectū. z sic sufficienter actus z potentia diuidūt
ipm ens. Alio modo accipitur specialiter scz pro actu per
fecto z sic non sufficienter diuidunt ipm ens. cum nō oport
reat omne ens esse actum perfectū. aut puram potentiam
quia sic motus non est actus. cum non sit actus perfect^o
sed actus imperfectus primus tamen primitate originis.
quomā mot^o origie precedit terminū ad quē eo q̄ est via
ad terminū ad quē Et ē notādū q̄ duobz modis accipit
ens. Vno^o fm p̄mā ei^o ipositōes. z sic ens dicitur i actū
qm̄ illa scatiō ē p̄ncipalior entis q̄ sit scatio entis in poten
tia. z sic ens dicitur de suba z accūte q̄ sunt entia in actu. nō t̄n
vniuoce. Alio^o accipit ens fm totā ei^o latitudinem. z sic
ens in potentia est ens. z q̄uis ens in potētia nō habeat
pletā substantiam vtrazq̄ t̄n incompletam. quia potētia
sunt vtr̄ dicta essentialiter subsistit per formā q̄ ē act^o ei^o.

Secunduz dubium est
An motus sit genus ad generatiōnem corruptiōnem
augmētatiōez zc Et videt q̄ sic illd̄ ē gen^o qd̄ p̄inet sub
se spēs. mot^o at p̄inet sub se sex spēs vt patuit in vltimo
possiōdicamēto. igit mot^o ē gen^o. So^o q̄ nō. q̄ cū spēs eo
equeue sūt sub suo ḡne. tūc oz q̄ natura ḡnis sit vniuoca
i illis q̄uis fm eē variat. sic natura aialis vnicā h̄z rōez i
spēs aialū. q̄ ipa substat d̄n̄ t̄s z oibz spēs. sz mot^o n̄
h̄z vñā naturā eēntie alic^o fm qd̄ p̄trahit ad alteratiōes.
ad motū locale. augmētatiōez zc. igit mot^o n̄ ē gen^o. minor p^o.

quia natura motus decurrit per diuersas cathedogias en-
tis. qz i alia cathedogia est motus localis. z i alia alteratō
in alia augmentatio. alia rō. nullū genus est in alia coor-
dinatōe aut cathedogia q̄ sint sue species. igit si motus es-
set genus sub quo essent species. scz loci mutatio. alteratō
augmentatio oporteret eas esse i vno genere. aut oporteret
motū esse in diuersis generibz z esse tamen vnu genus. sed
vtrūqz est irrationabile. Et quo infertur. qz mor⁹ nō sit in a-
liquo genere determinato qz nihil cōueniens essentialiter cū
rebus diuersoz generū est in vno genere determinato. aut
vnu genus. motus aut essentialiter cōuenit cū rebz diuer-
sorum generū. q̄ est eiusdē essentie cū suo termino ad quez
igit nō est vnu gen⁹. nec in determinato genere. Ad ob-
iecta in oppositū est dōm. qz duobz modis accipit gen⁹. V-
nō mō q̄tū ad id cui nomē imponit. z sic motus nō est ge-
nus. cū genus p̄dicat de pluribz specie differentibz in eo qz
qd est p̄dicatōe essentiali z vniuersa. Alio⁹ capitur genus
q̄tū ad qualitatē a qua fit impositio nois. z sic motus est
genus. z hz sub se species sex. vt pz in postp̄ dicamēz

Tertium dubium est

An motus sit in p̄dicamento simpliciter. Solutō qz nō
q̄a omne qd ponit in genere est forma completa dicēs to-
tum esse suoz inferioroz. mor⁹ aut nō nominat formā cōple-
tam in suo esse. iō nō ponit simpliciter i aliquo genere. sed
potius tanqz via ad rem alicui⁹ generis. z sic motus ē in
p̄dicamento reductiue q̄a est aliqd imperfectū reducibile
ad p̄dicamentū substantie loq̄ndo de motu generatōis et
corruptōis aut ad p̄dicamentū quantitatis loquendo de
motu augmentatōis z sic de alijs speciebz mor⁹ suo mō
Circa hoc tñ est notandū qz duobz modis vt sufficit p̄po-
sito aliqd reductiue ad p̄dicamentū Vno⁹ fm suam essentia
q̄a scz ipm nō hz essentia p̄dicamenti ad qd reducti. z sic p-
tes integrales vt man⁹ pes sunt reductiue in p̄dicamēto
q̄a nullā habet essentiam p se fm qz sunt partes. Alio mō
aliqd ē reductiue i p̄dicamēto fm esse siue fm⁹ denomiatio-
nem. tamē in p̄dicamento fm essentiaz. sic dicit Aristo. in
p̄dicamento qualitatis de passionibz. scz qz sunt minime q̄-
litates qd non est verū quo ad essentia. q̄a hnt essentiam
perfectā qualitatis. sed quo ad denomiatioem. q̄a subiec-
tū nō denomiatur penes tales qualitates. saltē pfecte. Et
illo modo dicit doctor sanctus qz mor⁹ reductiue ad p̄dica-
mentū. quia perfectam habet essentiam sed nō pfectū esse.

Quartum dubium est

An motus sit eiusdem essentie cū suo termino ad que Et
videt pmo qz non. quia mediū inter duo cōtraria qd ē for-
ma mixta potētie differt essentialiter ab vtroqz p̄trarioz
sicut rubedo ab albedine z nigredine. motus aut est medi-
um inter duo cōtraria z imponit formā potētie mixt-
tam. igit motus differt essentialiter a termino a quo. z a ter-
mino ad quem. Secūdo illa nō sunt eadē que hnt op-
positas cōditōnes. motus aut z termin⁹ ad que hnt op-
positas cōditōnes. igit nō sunt eadem. Vno⁹ p̄batur.
q̄a motus est successiuus. z terminus ad que est que ē per-
manens. Cōfirmat illa nō sunt eiusdem essentie quorum
vno posito remouet aliud. sic aut est de motu z termino
ad que. q̄a posito termino ad que remouet motus Ter-
tio actio nō est eiusdem essentie cū eo qd agit. motus autē
nō est aliud q̄ actio. igit nō identificat essentialiter cuz suo

termino ad que. Vno⁹ p̄batur q̄a mor⁹ nō videt aliud
nisi id qd ab agente fluit in patiens. sed nihil ab agente flu-
it in patiens nisi actio agentis. igit motus est actio. Lon-
firmat. q̄a motus est actus cōmūnis agentis z patientis
siue mouentis z moti. sed nihil est cōmūne vtriusqz nisi qd
fluit ab vno in alterū. igit actus vtriusqz est fluens a mo-
uente in motū. hoc aut est actio mouentis. Quarto mo-
tus est passio. igit nō est eiusdem essentie cū suo termino ad
quem. Vno⁹ p̄batur. q̄a mor⁹ est id qd p̄tinue aliqd abij-
cit z aliqd p̄tinue inducit in subiectū. hoc aut nihil aliud ē
q̄ passio. Cōfirmat qm res nō dicit moueri nisi q̄diu af-
ficat aliqua specie agentis. afficit aut specie agentis est pati-
ens. igit motus videt esse passio. Solutō. qz sic. vt pz auto-
ritate Aristo. q̄nto hui⁹ dicentis in p̄ncipio. qz mor⁹ deno-
minat a termino ad que. z qz nō hz spēm a termino a quo. sz
a termino ad que. z postea de p̄trarietibz motū dicit. qz
sicut motus hz specie a termino ad que. ita etiā hz p̄trariet-
tate. Pro maiori tñ intellectu ē sciēdū. qz de motu vt narra-
uēt dñs Albertus fuerūt q̄ncz opiniones. q̄dam em cōsidera-
uerunt motū in ordine ad agens inq̄tū fluit ab agente et
illud qd fluit ab agente est actio. iō dixerūt motū ē actō-
nem. Alij vero cōsiderauerūt motū in ordine ad patiens i
quo recipit passio. z illi dixerūt motū esse passioem. Alij pō-
cōsiderauerūt motum in ordine ad terminū ad que. z illi
sunt bipartiti. q̄a quidā dixerūt motū esse essentialiter distin-
ctū a suo termino ad que. z fluxus q̄ est in motu realiter di-
stinguit a forma fluente. z qz nō ponit in genere nisi reducti-
ue tanqz via ad rem alicui⁹ generis z illi⁹ opinionis fuit
Auerroem. Alij aut dixerūt motū esse eiusdem essentie cuz
suo termino ad que. z hec opinio vera est. Sed vltimi di-
xerūt motū esse in aliquo genere. sed est vnu gen⁹ distin-
ctum ab alijs. sed hec opinio nō est vera vt patuit in dubio
p̄cedenti. Et iō fm veritatē motus nominat formā fm qz
habet esse in fluxu z nō dū habet esse pfectū. sz cōtinue ten-
dit ad vltiorē pfectōem. Et licet q̄ncz motus dicat flux-
us forme. tñ verius dicit forma fluens que hz esse imper-
fectum. Et sic fluxus forme dicit quēdā modū essendi ipi⁹
forme fm qz actuat ipm mobile ad huc imperfectū. Et qz
fm dñm Albertū esse z essentia nō differunt realiter eo qz
esse est effectus formalis essentie. ideo forma z fluxus eius
nō differūt realiter. sed solū fm rōnē Et q̄a aliqñ motus
accipit p̄ forma fluente. aliqñ p̄ actōne agentis qua cau-
satur talis forma fluens. ideo aliqua noia importatō mo-
tum q̄ncz ponitur in genere actōnis. q̄ncz in eodem gene-
re cuz termino motus. q̄p̄is hoc sit equiuoce. vt albedio
q̄ncz caput p̄ albedine fluente. q̄ncz p̄ actōne agentis a q̄-
p̄cedit. z sic equiuoce in diuersis generibz poni pot. Et qz
bus patet. qz mor⁹ sit eiusdē essentie cū suo termino ad que
Nam ista sunt eiusdē essentie que eandē essentia impo-
tant. motus aut z termin⁹ ad que sunt hmoi. q̄a eadē for-
ma que prius habuit esse in fluxu cuz puenit ad finē illius
fluxus terminat ipm motū. quēadmodū in cōstitutōne li-
neę idem est punctus essentialiter qui fluxu suo causat li-
neam z qui in fine fluxus intrinsece terminat ipam lineā.
mor⁹ at̄ importat formā i fluxu. z termin⁹ ad que importat
eā fm qz terminat motū. igit importat eandem cōstitū. sz tñ
h̄ sit fm⁹ diuersa ē qz mor⁹ importat eā i eē ipfecto z i fieri z
termin⁹ ad que importat eam in esse pfecto z in facto esse
Et iā pfectū z imperfectū in eadem forma nō variant spes-
ciem. motus aut z terminus ad que habet se sicut pfectū
z imperfectū respectu eiusdē forme. igit p̄terea si termi-
nus ad que esset alterius essentie a motu. tunc vn⁹ mor⁹

non magis terminaret ad vnu terminu ad que q̄ ad al/ teru. vt albedio no magis terminaret ad albedines q̄ ad nigredinem. cu ille terminus esset sibi extrinsecus et accidentalis. z sic patet q fluxus ipsius forme no est ali/ quid distinctum realiter ab ipa forma fluete. necq a ter/ mino ad que. licet differat fm esse et ratione. rone cuius multa verificant de vno q non verificant de altero. vnde per hoc q prim puenit et prim differit in multis argu/ metis de ipsiis factis pmutit fallacia accidentis. Ad obiecta in oppositu. Ad primu dicendu est. q duplex est mediu inter duo cotraria. qd dā em est terminatu ad esse siue plecti non redens ad vteriore pfectoem sz in eo terminat motus et tale mediu est spes plecta a duos/ bus extremis essentialiter dñis. z de illo medio pcedit argumentu. Aliud est mediu no terminatu ad esse siue incolectu ad alioe pfectoem tendes et illud no differt essentialiter ab vtroq cotrariu. Neq dicit spem in ee plectam. z tale mediu dicit dñis. z de illo medio pcedit de forma potentie permixta q aliqua em qua terminat motu in actu. Alia est q e p̄tinue in motu et illa no differt a forma exite in ee plecto z sic eade q̄tita fm spem est nigredo in motu q fluit z in termino motus acq̄rit que nigredo pmixta albedini z nigredo pura sz eiusde spci et eentie. Et e notandū q in motu denigratois intrēdi tur nigredo que quodāmodo est et quodāmodo no est sicut est in omi. intentioe. Est em nigredo ens p se. et no ens p accidēs. Nigredo quide que est fluens. per se em est. qz est fluēs per se in illo motu. sz in q̄tum p̄tuationi adhuc pmixta e. sic no est. z hoc modo dicit p̄s mar/ tiam q subicitur motu p se eē. z p accēs non eē. Illud aut qd intrēdit q̄ diu in motu intentiois e. vnu quidem est in eentia z p̄tinue diuersificat in esse. qz nisi vnu esset in essentia. no reciperet cōparatoem fm magis z minus. Et nisi continue in ee diuersificaretur no differret a se p magis z minus. qm p̄tatio non e nisi vnioci. vt patz p Aristo. septimo huius. z dñā fm magis et minus non est nisi eius qd fm ee accidit fm magis z minus ad illā naturam cui nomē est impositu. z hoc qdam vocant ac/ cessum ad veram nominis impositioem. Ad secundū dñm est. q duplex sunt cōditiones rerū. qdā sunt q oriuntur ex natura intrinseca rerū. z tales arguit distinc/ tiones specificas in rebz quarū sunt p̄titoēs. vt hō z as/ nus dñt specie qz rudibile z risibile differunt spē. z fm hoc consuevit dici q accidens z subiectum sunt diuersa qz habet diuersas p̄titoēs. et etiaz diuerse species sub eode genere. Alie sunt cōditiones accidentales que no oriuntur ex natura rei. et tales no arguunt eentiale z spe/ cificam differentiam sz solum accidentalem. z fm illam differentiam idē pōt differre a seipō. vt iohannes sedēs a seipō stante. z sic de motu z termino ad que. Et simi/ le e de calore perfecto et imperfecto q non p̄t se p̄tati in eodem subiecto. z tamē manifestū est. q no distinguant spē. licet oppositas habeat cōditiones. Ad p̄firmationez dñm est. q duobz modis sumitur motus. Vno mō fm suam essentiam. et sic motus non remouetur adueniente termino. imo tunc motus pficit. teste Aristo. q̄to hui? dicere q quies in termino ad quem est p̄summatio mo/ tus. Alio modo accipitur motus q̄tum ad suū esse. et tunc est verū. q adueniente termino. motus abicit. quia ip̄fectio a motu abicitur in qua consistit esse motus. Sz diceret aliquis q̄ ip̄fectū venit ad perfectū tūc maxi/ me est et manet. Ad hoc dicendū est. q est duplex imp/

fectū. qd dā est imperfectū qd est subiectū ip̄fectio/ nis z p̄fectois. z de illo est verū q̄ ip̄fectū venit ad p/ sectum maxime e q̄ p̄ticta e siue p̄fectoī sz forme. Aliud est ip̄fectū in esse p̄ter hoc qd fluit z exēditur extra potētiā et ip̄fectionem donec depuret et fit p̄fectum et hoc non e q̄ p̄tictum est. qz non habet p̄manentiam in suis p̄tibus. et tale est motus et tepus. Et est notan/ dum. q duplex est terminus in motu. quidā e intrinsec? et immediatus. z ille e t̄m vnu. et ab illo motus hz suam spem. Dicit aut terminus intrinsecus qui immediate ac/ quiritur i mobili p motum. Alius est terminus extrin/ secus mediatu et consecutiuus in motu. qui sz sequit ad primū terminū motus. et sic mot? potest habere plu/ res terminos. quia multa accidētia possunt sequi ad for/ mam que acquirit p motum vt terminus generationis est substantia intrinsecus. et figura generationis est ter/ minus extrinsecus. Ad tertiu dicendū est. q duobus modis dicitur actio. Vno modo materialiter id e accipi tur actio p eo quod e fm q est accidēs agētis. z sic mo/ tus e actio agētis. qz e id qd ab agēte est. Alio modo ac/ cipitur formaliter hoc est p̄tō p̄paratioe agētis ad pa/ tiēs. z sic motus non e actio. sz e ipsius effectus. Ad cōfirmationē dñm est. q in oibz illis sunt duo. sz p̄para/ tio qua cōparat agēs ad patiēs z ecōtra. et qua p̄parat mouens ad motum et ecōtra. et he p̄paratioes sunt ali/ quo modo eedē differētes penes p̄parata. res āt penes quas ille sunt z relationes ille sunt in hīs q p̄pant. z ille proprie sunt actio et passio et mouere et moueri. et non sunt eedē. sz habet quedam modū oppositionis. et iō mo/ tus non est idem actioni. Ad quartum dñm est q pas/ sio aliquid abicit de substantia mobili formaliter motus aut effectiue. et sic non eode modo vtrūq abicit aliquid de substantia mobili. Et ideo dicit dñs Albertus. q duobz modis accipitur motus vno modo fm esse qd hz in mobili. Alio modo accipitur fm q est causans et effi/ ciens aliqd in mobili. Vno modo accipitur in eentia sua motus. qz hoc modo e actus ip̄fectus mobilis. et qz ip̄fectum fit p̄fectum in termino motus. qz hoc mo/ do est actus ip̄fectus mobilis. et qz ip̄fectum fit p̄fectum in termino motus ideo motus est eiusdem essentie cum suo termino ad que qui e simpliciter z pura p̄fectio oino depurata a cotrario. qz t̄m est actus ip̄fectus sic differt a forma in termino motus p ee ip̄fectionis et p mixtionis cum p̄tuatione illius forme ad quā tēdit mo/ tus et sic irrefragabiliter vera e snia phi dicētis motuz ee in tor p̄dicamētis in quor e forma que per motum p̄t ac/ quiri. Si vero motus accipiat in p̄tatione ad mouen tem a quo motus causatur sic e effectus actionis agen/ tis et non actio eius. quia actio em agēte. et motus i mo/ bili. Et tunc motus firmatur in actione sicut effectus in sua causa. et actio in motu sicut causa in effectū. et sic falsum est q mouere mouētis fit essentialiter motus mo/ bilis nisi intelligatur de mouere quod est a mouente in mobili. sicut a suscipiente mouere mouētis. sz non susci/ pit ipsum p modū mouere sz p modū moueri. Si vero p̄sideratur motus fm q est affectio mobilis que causa tur a motu id est a forma fluente de esse in ee in eo q mo/ uetur. tunc motus fm rei veritatez est iū p̄dicamēto pas/ sionis. Eode modo dñm est ad p̄firmationem

Quintum dubium est.

T i.

An in mobili motus pcedat passionem aut econtra. Solutio. q̄ receptio forme in subiecto fm naturam pcedit fluxum illius forme de imperfecto ad pfectum. q̄ ille fluxus qui ē in subiecto nunq̄ fieret nisi ibi p̄s esset forma fluens. ideo in mobili passio pcedit motū fm naturaz. q̄ ipsa noiāt receptionem forme in patiente. motus autē no minat fluxum forme iam recepte. illa autē receptio pcedit illuz fluxū. vt dictū est. ideo passio pcedit naturaliter motum. Et inde est qd̄ dicit in pdicamentis. q̄ p̄rium est actioni ex se inferre passionem. q̄ immediate ex actione causat passio. et ex cōsequenti motus causatur in subiecto. quia agens per suam formaz p̄s causat affectiōem in mobili et afficit substantiā eius anteq̄ mobile moueatur. licz ibi non sit p̄ortas temporis.

Sextum dubium est

An sit eadem potentia p̄trarioz. ¶ Et videt q̄ sic. q̄ dicit Aristotle. p̄mo phisicor. q̄ eadem est potentia p̄trarioz. igit̄ inco uentem p̄s hic dicit oppositū. ¶ Solutio q̄ nō. q̄ si sic tūc p̄traria essent vnū z idem. hoc autē inco uemens est. igit̄. ¶ Et ad obiectū in oppositū dōm est. q̄ duobz modis accipit potentia ad p̄traria. Vno mō materialiter fm q̄ se tenet ex parte subiecti. z sic est vna potentia p̄trarioz. cū sit vnū subiectū duoz p̄trariozum. susceptibile. vt p̄z ex definitōe p̄trarioz. z ex sexta p̄traria re substantie. Alio mō accipitur potentia p̄trariozuz for maliter fm q̄ in potentia importat relatio ad actuz z ad obiecta. z sic sunt alie z alie potentie ad p̄traria. q̄ relatio habet spēm a termino ad quē suae ex correlatiuo. cū igitur aliud sit correlatiuū quādo subiectuz referatur ad diuersa p̄traria. sic subiectuz aut potentia fm q̄ huiusmodi dicitur alterius speciei

Septimuz dubiū est

Unde oritur difficultas cognitiōis motus. ¶ Solutio q̄ principaliter oritur ex parte rei cognoscibilis. q̄ illa q̄ habent multum de actualitate p̄ se sunt ab intellectu nostro bene cognoscibilia. sicut sunt deus z substantie separate illa autē que habent esse in potentia z sunt debilis entitatis difficulter cognoscuntur ex parte cognoscibilis. q̄ tūc cognoscibile nō potest mouere intellectū. est em̄ intellectus noster virtus passiva. ideo necessario hz moueri ab obiecto. igit̄ si obiectū nō habeat potentia mouendi intellectū qd̄ sit p̄ actualitate. tūc difficulter cognoscetur. sic autem est de motu. cū sit imperfecte entitatis. ideo nō p̄t mouere intellectū. p̄t tūc p̄ accis p̄tingere q̄ ista difficultas fiat ex p̄te cognoscentis. inq̄ntum ipse cognoscentis nō habz debita p̄spicacitate ad cognoscēdū res minime entitatis

Vniā autē de natura scia est circa magnitudines z tēpus z motuz quozum vnūquodq̄ necesse est. aut infinitū aut finitū esse. Et si nō omne sit infinitū aut finitū. vt passio aut p̄ctum. Taliuz em̄ fortasse nullū necesse est in altero horuz esse. p̄ueniens vtiq̄ erit de natura negociantē p̄siderare si est aut nō est. et si est quid est.

¶ Iste est secundus tractatus huius libri. in quo phis de

terminat de infinito. qui diuidit̄ in septē capitula In quozum p̄mo phis ponit opinionones antiquoz. In secūdo ponit rōnes que vident p̄bare infinitū. ibi. Et autē aliq̄d in finitū. In tercio pbat q̄ nullū est corpus infinitū. ibi. Sed paratū qdem igit̄. In quarto ostendit qualiter infinitū est ibi. Quidē igit̄. nō sit actu infinitū. In q̄nto ostēdit qd̄ sit infinitū. ibi. Accidit autē p̄traria. In sexto ponit radices et causam eius. ibi. Scdm̄ rōnem autē accidit. In septimo soluit rōnes factas in secdo caplo. ibi. Reliquū autē aggressi. ¶ Vmū em̄ caplm̄ in duas diuidit̄ pres. In quaru p̄ma ostendit q̄ ad naturales p̄m spectat determinare de infinito. In secūda vero p̄te. p̄sequit̄ intentōem suam. ibi. Et omnes tanq̄ p̄ncipiū. Quātū em̄ ad p̄mā eius p̄tem d̄r phis. q̄ ad naturalē p̄m spectat determinare de infinito duplt̄ pbat phis. scilz rōne z signo. Rōne scilz scia de natura est circa magnitudines z circa tēpus z motum. quoz vnūquodq̄ necesse est esse finitū aut infinitū. Quis nō omnia que sunt in corporibz naturalibz sunt finita aut infinita. vt p̄ctus aut passio. q̄ nullū talium necesse est esse in altero illoz generū. que sunt finitū et infinitum. q̄ punctus est indiuisibilis. ideo neq̄ est finitus neq̄ infinitus p̄ se aut p̄ accidens. Passiones autē que sunt indiuisibiles p̄ se. eo q̄ nō sunt q̄te. possunt esse diuisibiles p̄ accis. hoc est p̄ subiectum in quo sunt. sed hō p̄ se. igit̄ p̄ueniens erit q̄ ille qui de natura negociat p̄sideret de infinito. Et p̄mo loquendū est de infinito. q̄ infinitus multotiens ingredit̄ definitōem p̄tinuit̄. Et p̄cipue p̄ter hoc. q̄ multi definit̄ motū p̄ infinitū z nō sine rōne. q̄ indeterminate est in esse

¶ Signū em̄ q̄ huius scie p̄pria p̄sideratio de ipso est Omnes em̄ qui vident rationabiliter te rigisse h̄mōi phiam fecerūt verbum de infinito

¶ Nec phis pbat idem signo. q̄ oēs antiqui qui de rebo nature locuti sunt rōnabiliter fecerūt verbū. hoc est mentionem de infinito. igit̄ ad naturalē p̄m spectat determinare de infinito. quia ab eis accipitur p̄babile per locutū ab autoritate.

¶ Et omnes tanq̄ p̄ncipiū quoddā ponit eo z que sunt. Alij quidā quē ad modū picta goriciz plato p̄ se. nō sicut accidēs alicui alteri. sicut subiectū ipsum eē infinitum

¶ Ista est secūda pars huius capli. in qua phis p̄sequit̄ intentōem suā loquens de infinito. Et duo facit. P̄tmo facit hoc fm̄ opinionē alioz phoz. Secdo facit hoc fm̄ opinionē p̄riā. ibi. De natura autē oēs. Dicit igit̄ phis p̄mo. q̄ oēs phi antiqui in hoc p̄uenērūt. q̄ posuerūt infinitū sicut p̄ncipiū eoz que sunt. sine sint naturaliter locuti sine nō. Offerūt tūc in hoc. q̄ quidā antiquoz qui ponebant rebo naturalibz p̄ncipia esse nō naturalia. dixerūt in finitū esse substantiā. z non dixerūt ipsum esse de numero accidentiū. vt picta goriciz z plato. Et eoz cā finit. q̄ dixerūt ipm̄ esse p̄ncipiū. sed p̄ncipiū subay nō p̄t esse nisi substantia. et ideo licet videatur esse in magnitudine. tūc fm̄ istos nō est accis aut passio magnitudinis. sed est diuina subalis ei? cui accidit magnitudo vel q̄ntitas

¶ P̄ter qd̄ picta goriciz quidē in sensibilibz. neq̄ em̄ abstractū faciūt numerū. et erit extra celum infinitū. Plato autē extra ipsum nulluz esse corpus neq̄ ideas. eo q̄ nusq̄ sunt ipse. tūc infinitū z in sensibilibz z in illis esse dicit.

Termin

Physicorum.

Aristotelis

Nic phus ponit dñam inter pictagoricos 7 platonem de infinito. 7 hoc dupli. scz q ad positõem 7 quo ad radicem. Quo ad positõem differunt in duobz. Primo qz pictagorici posuerunt illud infinitũ in rebz sensibilibz. et esse pncipium sensibilũ. qz ipsi dicebat numeros sensibiles in finitos esse eam infinitarũ rerũ naturalũ. 7 illos dixerunt nõ habere esse separarũ. sed potius habere esse in rebz sensibilibz. Sed plato posuit infinituz tam in rebz sensibilibz qz insensibilibz. qz ipse posuit ideas pter res sensibiles. Secũdo differunt. qz pictagorici dixerunt hoc infinitũ esse extra celuz. qz celũ pprehendit 7 pter oia sed qd pterest est finitũ. si igit infinitũ esset sub celo tũc infinitũ esset finitũ. igit dixerunt hoc esse extra celũ. sed Plato non dixit aliqd esse extra celũ. 7 sic nõ posuit ibi corpus nec ideas. 7 tamẽ non negavit ideo esse ideas nec esse extra celũ. qz require rent locũ. qz dixit q ideo rerũ nullũqz finitũ. qz pter ad suũ eẽ nõ requirit locũ. Ideas em̃ dixit formas esse hñtes eẽ separarũ. q ad suũ esse nõ requirit sensibilia. 7 dixit infinituz esse in vtrĩsqz. scz in sensibilibz 7 ideis. ponit em̃ infinitum ex materia. quã de esse parũũ 7 magnũ. qz pcurat magnũ crescere in infinitũ. 7 parũ in infinitũ decrescere

Et hi quidẽ infinitũ esse parem. hic qdẽ em̃ pprehẽsus et sub impari reclusus. adhibet his que sunt infinitate. Signũ aut̃ huius qd est cõtingit in numeris: circũpositis em̃ gnomoni/ bus circa vnũ 7 extra. aliqñ qdẽ aliã fieri spẽm aliqñ aut̃ vnã. Plato aut̃ duo infinita magnũ et paruum

¶ Nõ ostendit phs dñam pictagoricoz 7 platonis q ad radicem infiniti. qz pictagorici posuerunt radicẽ infinita tis numerũ parẽ. Plato vero magnũ 7 parũũ. Primũ p̃ baf rone 7 signo. Rone sic. qd quid includit in alio qdũ est de se hz rone in infiniti. qz qdẽũqz claudit hoc terminat 7 finit. numerus aut̃ par includit sub impari. igit numerus par qdẽũqz est de se hz rone finiti. Hinc p̃z. qz duo numeri impares includit sub se vnũ parẽ. etiã numerus par est diuisibilis. sed addit vnitati fit indiuisibilis. cũ igit diuisibile includat sub indiuisibili. sic numerus par includit in numero impari. Sed dñs Albertus sic format rone. qz sicut d̃ pmo arithmetice numerus par est q sub eadẽ diuisiõẽ p̃t in maxima parũssimaz diuidi. Haxi ma quidẽ spacio partũ parũssima vero partũ multitudine. qz nihil spacio hz pres minores qz duas. eo q ille scz medietates. medietas aut̃ alicuius totius maxima partũ est q̃titate spaciũ quã habere p̃t. qz maior est tertia 7 quarta 7 sic de alijs partibz. Pars aut̃ in mathematicis vocat q̃ aliquotiens sumpra reddit suũ totuz. De aut̃ pres q̃ scz medietates due parũssime. id est paucissime sunt multitudi. plures em̃ sunt tertia q̃tate 7 sic deinceps. Numerus aut̃ impar nequaquã ita diuidi p̃t. 7 ideo cũ ois res sit diuisibilis. vt par numerus in duo media q̃titate p̃tina maxima. et iterum in duo diuisibilia paucitate minima. 7 ideo p diuisione de facili acceptabilita dixit pictagoras. qz p̃p̃ens sub impari 7 reclusus. eo q impar p̃mus vnitas em̃ vnitate q̃ pncipiũ est multiplicatatis. Hoc est binarius ex mō sue diuisionis adhibet oibz rebz infinitatẽ. nec finit diuisio paris numeri in duo media nisi ad imparem et ideo pariter pars numeri diuisio nõ finit nisi ad vnum 7 impariter aut̃ paris diuisio finitur ad imparem. sicut cũ

diuidit in duos qnarios qui sunt medietates denarij nõ p̃t qnarius in duos medios numeros diuidi. qz ipse impar finiens est diuisione paris. 7 ideo dixit pictagoras numerũ parẽ finiri ad imparẽ 7 excludi sub ipso. Signo sic pbat p id qd accidit in numeris figuratibz. si em̃ accipiat p̃m̃. puta numerus impar potẽtia impar qui est vnitas et circũponatur et primus numerus actu impar generabitur p̃mus numerus quadratus qui est quaternarius et si huic iterũ addat secũdus impar q̃ est qnarius. generabitur secũdus qdratus q̃ est nouenariũ. 7 si nouenario circũponat terciũ in ordine impar q̃ est septenarius. generabitur tercius quadratus. qui est decimus sextus. 7 sic in ordine multiplicatõis in infinitũ. si semp̃ p̃mus numerus par sequenti quadrato circũponat semp̃ generabitur numerus quadratus. nec vnqz hęc forma numeri variat. Quãdã aut̃ numeri quadrati ordine suaz radicez que scz vnus duo tres quatuor qnqz 7c. qz vnitas est p̃mus numerus potẽtia. primus aut̃ quadratus actu est cuius radix est duo. cũ bis duo faciũt quatuor. 7 secũdus est cuius radix est tria. cũ dẽ ter tria. 7 sic in ordine quater quatuor. et qnqz quinqz. 7 hoc mō in infinitũ. sicut aut̃ totus numerus in se multiplicatus d̃ hoc modo quadratus. eo q la tera habeat equalitaz angulos. ita impar p̃p̃ie d̃ gnomone grece qd arabice vocat elã ale. et sumptũ est de secũdo geometrie. vbi d̃ q quadratũ qd in paralleleogramate diametris secat circa diametru d̃ p̃sistere Parallelograma aut̃ est quadratũ sub duabz equalibz lineis p̃tentiũ in paralleleogramate quadratũ qd diametris secat cũ sup̃plementis duobz gnomone vocat. Parallelograma aut̃ licz quatuor lineas habeat. tũ apposite linee in ipso sunt equales. 7 qz equales linee in potẽtia sunt vt vna. ideo sub duabz d̃ p̃tineri. que in equales aliqñ sunt. Pictagoras aut̃ ad similitudine figurarũ formã figurã numeroz dixit imparem esse gnomonẽ. qz sicut gnomone circũponat quadrato in paralleleogramate. ita impar circũponat quadrato p̃ozi. p̃ximo quadratũ p̃ficat secũdũ. Est igit sensus pictagore q numerus impar pncipiũ est finitatis. eo q circũpositus quadrato nõ p̃ficat nisi numeros vnitas figure. hoc est quadratos. 7 ideo etiã ipse posuit numerũ entis pncipiũ p̃ozi. quadratũ qd est p modũ habitus. Si aut̃ numerus par quadrato p̃ximo circũponat multiplicatio generat infinitas figuras. Et si p̃mũ parem numerũ qui est duo p̃mo potentia quadrato circũponas q̃ est vnitas. generabitur trigonus numerus qui est ternarius. 7 si sequenti partem qui est quaternarius circũponas huic numero p̃sistito generabitur septogonus. hoc est septem. 7 si huic sequenti partẽ addamus. hoc est sex ad septẽ generabitur figura q̃ terdecimena. 7 sic in infinitũ variũtur figure. Lũ igit finit pictagora p̃positio numeroz sic eã multiplicatõis omniũ. p̃t par pncipiũ infinitatis. impar aut̃ pncipiũ finitatis. Et sic p̃z eã quare pictagoras posuit radicẽ infinitatis numerũ parem. qz numerus par est pncipiũ difformitatis. 7 impar vniformitatis. Sed plato posuit radicẽ finitatis magnũ 7 parũũ. qz parũũ 7 magnũ tenet se grastra materie. sed materia est de se indeterminata 7 infinita. igit posuit q magnũ 7 parũũ sunt radix infinitatis. Et p̃sequens etiã partz dñã pictagoricoz 7 platonis in positione infinitatis.

¶ De natura aut̃ om̃es semp̃ subijciunt alteram quãdã naturã infinito dictoꝝ elementorum vt aquam aut aerẽ aut mediũ horũ. finita aut̃ faci

D. ij.

entius elementa nullus infinita facit: Quicūq;
aut infinita faciūt elementa quādamodū ana/
xagoras & democritus. Hic qdē ex silib; ptrib;
ille aut ex oī semine figurarū p tactū p̄tinuū in
finitū esse dicit: et hic qdē quālibet ptem esse si
militer mixtā toti ex eo. q̄ videt quālibet ptem
ex qualibet fieri. Quic etiā videt & simul aliqñ
oēs res firmare esse. vt hec caro. & hoc os. & sic
qdlibet. & oīa itaq; fieri & simul. igit̄ p̄ncipiuz
nō solū in vnoquoq; disgregatōis. sed & oīm ē
Qm̄ em̄ oīm qd fit ex h̄mōi fit corpe. oīmūz
em̄ generatio p̄ter quā qd nō simul. & quoddaz
p̄ncipium esse oportz generatōis. Hoc autēz
est vñ qd ille vocat intellectū. intellectus autē
ex p̄ncipio quodā opat̄ intelligens & cogno
scens. Quare necesse est similiter aliqñ oīa esse
et incipere moueri aliquando

Nic p̄hs ponit opiniones phoz naturalr loquētium
de infinito. Et dicūt naturaliter locuti. qz nō dicebant
infinitū esse subam formale aut naturale rerū. sed dixerūt
ipm esse passionē p̄tē p̄tinuū aut discreti. & ideo qz passio
querit esse in subiecto aliq. dixerūt qz h̄z aliā quādā natu
rā que subiectū est eius q̄ est aliq̄ sub a sensibilis. & ideo in
finitū. Alia rō est ab elemētis q̄ em̄ substāt infinito. & ideo
qdā dixerūt infinitū esse in magnitudine illius rei q̄ est ele
mentū rerū sine multitudine illoz. que dicūtur esse elemē
ta. sicut aerem infinite esse magnitudinis. vt aquā aut me
dium inter elementa. vel etiā infinita numero elemēta s̄z
infinita s̄m multitudine. et ideo q̄cūq; dixit finita eē ele
menta rerū et magnitudine & multitudine. ille dixit infini
tum nihil eē actu. qz ille negauit in elemētis infinitū. ideo
oportuit q̄ negaret ipm in elemētis. qz ex finitis numero
et magnitudine nō p̄stituit nisi finitū. Sed dixerūt infini
tum esse phisici quicūq; posuerūt infinita elementa. sicut
anaxagoras & democritus. Anaxagoras em̄ dixit infini
tum p̄poni ex infinitis numero & multitudine silib; ptrib;
et h̄ogenijs. qz talia dixit rerū oīmū esse elementa. **D**e
moeritus vō atomos infinitos multitudine esse elemē
ta rerū. & illoz figurā & ordinē esse semen oīmū figura
rum que sunt in corporib; naturalib;. sicut alibi dictuz est
Et opinio eius magis in libro perigeneseos explanabit.
Hec aut corpa atomalia dixit discurre in vacuo. qdē
magnitudinis infinite. **H**i s̄ ambo pueniūt in hoc q̄ in
finitum sit p̄stitūtū ex infinitis numero se p̄stituentibus.
Sed differūt in hoc. qz anaxagoras dixit q̄ quelibet pars
homogenia s̄m verā s̄ilitudinez mixta est vniuersi. Atari
rerū. & culibet parti vniuersitatis. qz vidit q̄ quelibet res
siebat ex qualiter in tota vniuersitate rerū. & ex hoc volu
it q̄ affirmaret q̄ aliqñ oīes simul fuissent p̄mixte. sicut
si pres huius ossis aut carnis que diuise sunt acciperētur
ex vna massa carnis aut ossis. necesse est vt aliqñ simul fu
issent in vno. ita dixit q̄ oēs sanguines & ossa diuisa in res
bus aliqñ fuerūt in vno toto. qz est infiniti sanguis & ossis
& sic de alijs. igit̄ oportz q̄ aliqñ oīa fuerūt in vno toto. **I**d
em̄ qd est p̄ncipiū segregatōis & distinctōis rerum qd vo
cat intellectū nō solū segregat p̄culariter vñ ab alio. s̄
cut puenit in generatōe particulari. sed etiā idē p̄ncipiuz
fuit talis distinctōis a p̄ncipio r̄gis in vniuerso. cū ex vna

massa infinita oīa que nūc vident̄ definirī & segregari ce
perūt. Omne em̄ qd fit ex tali corpore qd in se h̄z aut p̄tis
net oīa. & infinitū est multitudine partiu & magnitudine
d̄ fieri ab anaxagora. sed nō dicit oīa fieri simul. Nō em̄
simul et semel segregat̄ ab eo totus sanguis vel totum os
qd est in ipso. sed successiue. & ideo quia talis distinctio & se
gregatio fit in ipso. oportz ponere aliq̄ p̄ncipiū agens il
lam distinctōis segregatōem. Hoc autē p̄ncipiū in toto
vniuerso et in partib; segregās est vnum qd ille vocat in
tellectū agēte. Intellectus autē ille operat̄ a quodā p̄nci
pio r̄gis determinato. qz intelligere est opus eius. & a qdā
tpe intelligere cepit s̄m anaxagorā. cū autē hoc nō intelles
serit. tūc mūdus idem incepit qñ intellectus redeūdo su
per res discretōem ex vno mixto fecit. cognoscendo eas
luce intellectus opatiū. sicut artifex cognoscit artificium
igit̄ s̄m anaxagorā. necesse est aliqñ oīa simul sufficere. & in
telligere hoc p̄ s̄ilitudinem intellectus operat̄is ad opera
ta. et p̄mus intellectus que anaxagoras dixit esse in hoc
est potentior intellectu artificis. qz nō indiget instrumēto
ad p̄ductōem rerū. nec morib;. sed sua volūtas sufficit ad
fieri & rerū p̄ductōem. Sed tñ licet anaxagoras s̄m s̄ba
illa posuerit mūdū incepisse a p̄ncipio quodā quo incepit
intelligentia luce sua discernere segregāda. tñ ipse intelli
gentie subiecit p̄ materia infinituz illud ex quo discernit
res. et hoc dixit esse eternū. qz fere oīes phisici pueniūt
in hoc q̄ materia est eterna. Errabat etiam anaxagoras
in hoc q̄ dixit intelligentiā p̄mā aliqñ intelligere aliquas
do nō et hanc dixit deū. qz intellectus suus vno mō se h̄z
ad res. licet res nō vno mō se habeant ad ipm. sed exeat
ab ipso sub ordine r̄gis. Et de hac materia latius videre
posset aliquis in vndecimo p̄me phie.

Democritus aut nihil alterū ex altero fieri p̄
moz dicit. sed tñ ipm p̄mune corp⁹ oīm eē p̄n
cipiū magnitudine s̄m ptes & figuras differē
tes. **Q**ūdem igit̄ pueniens sit phisicis hec spe
culatio manifestū ex his

Nic ostēdit p̄hs q̄ differt opinio democriti ab opinio
ne anaxagore nō solum in hoc q̄ alia posuerit p̄ncipia. sed
etiā in hoc q̄ nihil p̄moz dicit fieri ex altero. eo q̄ vñ ato
mus nō fit ex altero. et hoc nō dixit anaxagoras. sed po
tius q̄ vnum p̄moz fit ex altero. sicut sanguis ex carne et
ecōuerso. Sed dixit democritus corpus p̄tinue qd p̄a
ctu atomoz p̄stituit̄ oīmū esse p̄ncipiū. & differt magni
tudine s̄m differentiā partiu & differentiā figurarū q̄ sunt
in p̄tib; atomalib; ex q̄b; p̄gregat̄ & in quas segregat̄

Rōnabiliter autē & p̄ncipiuz ipm ponūt oēs
neq; em̄ frustra possibile est ipm esse. neq; aliā
in esse ipsi potentiā. nisi sicut p̄ncipiuz. **N**ia em̄
p̄ncipia sunt. aut ex p̄ncipio. infinitū autē nō est
p̄ncipiū. esset em̄ vtiq; finis ipsius. **A**mplius
autē et ingenitū et incorruptibile si est quoddaz
p̄ncipiū. **Q**uodcūq; em̄ fit necesse est accipere
finem. et finalitas omnis est corruptōis. **Q**ua
re sicut dicimus nō est h̄mōi p̄ncipiū. sed hoc
aliozū videt̄ esse. Et p̄tinere omnia et gubernare
sicut affirmāt quicūq; nō faciūt extra infini
tum aliquā cām vt intellectū aut cōcordiā. **E**t

hoc esse diuinū. imortale em et incorruptibile ē sicut affirmāt anaximādos 7 plurimi phoz.

¶ **H**ic phus positus antiquoz opinionibz de infinito ponit quatuor pditōes eius in quibz omnes antiqui rōnabiliter pueniūt. Quaru pma est infinitū esse pncipiū eozuz q sunt. cū nihil frustra sit in natura. nō p̄t poni frustra infinituz a ponētibz ipm. 7 cū frustra nō sit. impossibile est q̄ de tur ei actus pncipiū. qz pncipia maxima 7 infinita sūz virtute. Et pditōem dātā ipsi sic pbabant. qz oia que sunt aut sūz ex pncipio aut pncipiū. infinitū aut nō hz pncipiuz nec est ex pncipio. igit infinituz est pncipiuz. **S**inor. pbaf quo ad p̄mā eius prem. scz q̄ infinitū nō habeat pncipiuz qz omne qd hz pncipiū hz finem aliquē. qz qd hz pncipiuz finitur ad aliquid extra. sed qd finit ad aliqd extra finitur est. sed qd est finitū nō est infinitū. igit si infinitū est finitur nō est infinitū. qd est incoeuens. igit infinitū nō hz pncipiū. 7 p̄ p̄sequens ipm est pncipiū. **S**ecūda pars minoris est manifesta. qz sic esset pncipiū. sed hec rō peccat penes fallaciam equocariōis. qz in maiore sumit pncipiū p pncipio factiōis. 7 in pbatōe accipit p pncipio magnitudinis. ¶ **S**ecūda pditō est. necesse est infinitū esse igenitū 7 incorruptibile. qz omne qd generat necesse est q̄ generet in magnitudine determinata quaz plere p̄t forma generātis. sed infinitū nō est determinate magnitudinis igit est ingenitū. 7 hoc mō etiā est incorruptibile. **S**icut em generatū necesse est accipere fines in quo pplet generatio. etiā corruptōem necesse est esse a quodā pncipio qd vltimū fuit generatōis. **F**inalitas aut illa ex qua pplet generatio est ex qua est motus corruptōis. 7 cum isti motus sint finiti necesse est q̄ omne generatū 7 corruptū sit finitum igit cū nihil hoz pueniat infinito nō p̄t esse pncipiū infinitū. **T**ercia pditō. infinitū p̄tinet 7 claudit in seipso omnia 7 gubernat omnia. sicut omnes illi dicunt qui nullam cām nisi agentē ponūt p̄ter infinitū. sicut anaxagoras q̄ ponit p̄ter infinitū cām intellectū agentem. **E**t empedocles cām agētem dicit esse p̄cordiā 7 discordiā. **Q**uarta pditō est. infinitū est qdā diuinū 7 imortale. qz infinitū est qdā p̄p̄erūū ingenerabile 7 incorruptibile. igit est qdā diuinū et imortale. sicut affirmāt anaximādos 7 plurimi phoz. **I**lle em qui dicit infinitū esse a pncipio. opz q̄ illud pncipiū etiā sit infinitū. igit fm illos duo crūt infinita. scz quecūqz discreta sunt numero. discreta sunt alierate formaz et illa finita sunt suis formis. igit quecūqz sunt discreta numero finita sunt suis formis. ergo hec duo infinita sunt finita suis formis. 7 p̄sequens infinita sunt finita. p̄ter qd infinitū a pncipio esse nō p̄t. ¶ **E**t tñ aduertendū q̄ anaximādos qui infinitum hoc mō posuit esse. nō posuit cē diuinū sicut cām efficientē. sed potius sicut cām materialem. qz infinitum magnitudine sua dicebat omnia p̄tinere sicut partes. 7 gubernare omnia p̄ter hoc q̄ dat vnicuiqz esse 7 essentia 7 virtutē naturālē. eo q̄ nō posuit ipse nisi cām materialem esse. **S**i em hoc in numero cāz efficientium esse dixerit tūc sine dubio verū esset q̄ ipsa causa est infinita negatiue. ita q̄ neget potentia 7 actū finitatis in cā p̄ma. qd em simplex est neqz finitū neqz infinitum. p̄p̄ie ē. sed est infinitū p̄ negationem finitatis ab ipso. qz nec loq̄ co nec tempore nec intellectu eius aliquid finiri potest et gubernat omnia per p̄uidentiam. 7 p̄tinet omnia per hoc q̄ omnia ambit potentia p̄tinentē 7 claudente omnia infinita. **H**oc aut infinitū sic acceptū finis est omnū non in

trinsecus 7 essentialis. sed ad quem esse vniuersoz tendit et naturalis appetitus. hoc em modo antiquissimi phoz nihil locuti sunt de infinito.

Utrum de infinito spectat determinare ad physicū. qd antiqui dicebant esse imortale pncipiū 7 diuinū omnium p̄tentiū ac gubernatiū

¶ **C**ontra p̄mā prem questū arguit p̄mo q̄ nō. qz si ad physicū spectaret determinare de infinito. hoc esset ex eo q̄ infinitū esset passio p̄sequens magnitudines 7 tempus et motum. sed hoc nō. quoniam omnis passio in pluribus inferioribz repta reperitur in ipsis. p̄ter aliqd p̄mune in q̄ pueniūt. sed magnitudo tēpus 7 motus in nullo pueniūt qz motus ponit in alijs generibz a tēpore 7 magnitudine plura aut genera nō habent aliqd p̄mune inter se. igit nō habent aliquā passionē p̄mune. **S**ecūdo sic mathematicus hz determinare de magnitudine 7 de eisdē passionibus. igit 7 de infinito. qz infinitū est passio magnitudinis. **C**onfirmat. infinitū nō inuenit in materia sensibili. s3 solum in materia imaginabili. igit qz entia habentia materiam sensibilem ad maximū 7 minimū sunt determinata. ¶ **C**ontra secūda partem questū arguit sic. infinituz de quo hic sermo est. etiā apud antiquos phos p̄tinet ad p̄fectōem. pditōes aut quatuor p̄noiare ad p̄fectionem spectant. igit nō possunt attribui infinito hic p̄siderato. **I**n oppositū quo ad obiecta p̄me partis est **A**risto. in textu. **E**t oppositū secūda est auctoritas antiquoz. infinito attribuentū quatuor pditōes. **E**t pro intellectu questūis more ponunt duo discursus quoz maior p̄mi est ista.

Considerare formale infinitum p̄tinet ad p̄mū phm. **S**inor. **I**pm acceptū sub materiali rōne p̄tinet sub p̄sideratōe naturalis phie. **C**ōclusio. **I**git ad naturālē phm spectat cōsiderare infinitū. nō tñ fm quecūqz modū

¶ **M**aior p3. qz infinitū illo mō acceptū est extra motum et materiā sensibilem 7 separatū a materia fm rem. s3 de tali p̄siderat p̄mus phus directe. **E**t dicit directe. qz naturalis phs p̄t p̄ attributiōem de tali infinito determinare vt p3 octauo huius. ibi determinat de infinitate p̄mi motus. igit 7c. **S**inor. probaf. qz infinitum sub materialit ratōe acceptū est passio p̄tinet motus 7 ipis de quibz inromittit se naturalis phus. qz sic infinitū est de his que sunt p̄uicta motui 7 materie sensibili. **I**n cuius signum phus in p̄senti libro definitiue agit de infinito ralter accēpto. 7 sic accipit infinitū fm q̄ dicit negatōem in subiecto ap̄to. 7 sic finitū 7 infinitū habent habitudinē ad q̄stiratem sicut ad p̄ximū subiectū. 7 ideo nō habentia q̄stiratem. nō p̄t dici finita vel infinita. 7 sic accipit hic infinitū. 7 per p̄sequens nō est eo mō transcendēs p̄sideratiōem scie naturalis. ¶ **C**ōclusio p3 quo ad p̄mā eius p̄ez p̄phm in textu probantē rōne 7 signo. q̄ ad naturālē phm spectat p̄siderare de infinito. **S**ecūda ps p3 ex p̄missis. **E**t etiā qz est duplex infinitū. scz materiale 7 formale. **U**nde licz de infinito materiali spectat ad naturālē phm p̄siderare nō tñ de infinito formali. **E**t etiā ad naturālē phm spectat determinare de infinito fm q̄ est in potentia. cū sic sit p̄p̄ietas rei naturalis 7 nō de infinito in actu. qz tale nō est.

Sz dices arestoteles postea definit infinitu in actu. Ad hoc ddm est. q lz definitat ifinitu in actu definitioe qd nois qm illa est entis et no entis. no tr ipm definit definitioe quid rei. cum illa sit solius entis positivi

Daio: scdi discursus est. Conuenit infinito accepto sub formali et rōe quatuor cōdūtes infiniti assignare. Vno: Prout intēdebat antiquoz opinio. pnoiate cōdūtes nō sunt pueniētes infinito. Cōclusio Igit ifinitu scdo mō acceptū ē passio psequēs magnitudinē tempus et motum.

Daio: patz. qz ille pditōnes conueniunt enti per essentia. tale ar ens ē ifinitu formale. igit tali pueniunt Daio: pbat. qz tale est de gloriofus purissim' actus in nullo cōphensus ifinitate in esse posse z opari hñs. et oim pncipiū intransmutabile diuinū z oia gubernās qm rōe sue bonitatis nō sinit ipm ē sine causali germine Vno: pbat. qz ē antiquoz p hōz opinio q ille pditōnes pueniūt infinito materiali. h ar falsus ē. vt pz ex maiori. z iō ignozāter antiq phibn posuerūt pditōnes ifinito formali. Est tñ notandū q de ifinito materia li duobz modis ptingit loq. vno sicut antiq q posuerūt ipm ē in actu Alio in potētia quō in pitate ifinitū ponendū ē. sz neutro modoz pditōnes noiare pueniūt ifinito. De ifinito qdē in potētia manifestū est. et ifinitū in actu nō ē. z si p iposibile ponat esse. tūc adhuc oēs pditōnes pnoiate sibi nō pueniēt cū tale nō oia gubernaret neqz eēt oim pncipiū Cōclusio pz. qz passio alicuius superioris psequit oia inferiora illi' superioris. ifinitū ar in potētia ē passio ptnui cū in ptnuo ē potētia ifinita ad diuisionē. z illud ptnuū ē cōe ad illa tria. igit ifinitum psequitur ipa.

Ad obiecta in oppositū

Ad pmiū ddm ē. q illa tria hñt aliqd cōe scz ptnuitatē vñ picipiant illā passionē. Et ad pbatōez ddm. q lz mo: nō habeat ptnuitatē fm essentia. hz tñ fm eē. et iō qdāmo pueniūt in rōe cōi ptnuitatē vt lac' pparebit in sero hui' Ad scdm ddm ē q duobz modis accipit magnitudo. vno fm q iuenit in materia imaginabili h ēi materia accepta sub qritate aut i ordine ad qritatē z sic mgnitudo spectat ad p sderatōez mathematici z etiā ifinitū. qz mathematic' in suis demōstratōibz vtit ifinito. Alio accipit magnitudo fm q iuenit i materia sensibili z sic mgnitudo ad p sderatōez phisici spectat Sz diceret aliqd. si ifinitū pueniret magnitudinē aut h eēt gfa materie vel forme. neutz illoz ē ddm. Ad pmiū. qz finitū z ifinitū solū qritati pueniūt. Ad scdm qz forma magnitudinis aut qritas quā ipoztat ē pncipiū finitatis et. igit p h nō hz rōem ifinitū. Ad h dōz ē. q ifinitū ē passio materie fm q stat sub qritate. z sibi puenit mediāte qritate. nō tñ in qritū qritas ē pncipiū terminatōis materie sz extētionis et' Et circa h ē notandū. q duplex ē ifinitas. qdā ē ex pte forme. z ē ifinitas in pte. vñ p h q forma recipit in potētia finit' z limitat fm suā pte. z iō ex opposito si eēt aliqua forma p se sepata. z nō recepta in aliq illa ifinita eēt act' pur' sicut ē pma cā q ē ifinita pte. Alia ē ifinitas materie. z ē ifinitas fm qritatē. qz materia finit' z terminat p ipam qritatē. z si nō eēt qritas terminās ipam penes

terminos extrinsecos z haberet extētionē tūc eēt ifinita. Ad pfirmatōez ddm ē q duobz modis p accipit materia sensibil' vno fm q ipa repit in determinata spē rei natural' z sic argumētū nō hz locū. Alio accipit fm rōez corporeitatis z sic etiā inuenit in materia sensibili z sic phisic' hz de ifinito determinare q p sderat passio nes generalit' pntes corp' mobile Ad argumētū factū ptra scōaz pte qriti dōz ē q argumētū bñ assumit q antiq false attribuebāt illas pditōnes ifinito materiali cū fm veritatē debent attribui infinito formali

Incidunt dubia quorum pmiū ē qre phs nō determinat de finitō. Solo q ideo. qz phisic' hz p sderare de illo qd hz aliquā difficultatē. sz finitū eē nō hz aliquā difficultatē. cū ad oculū vident' res naturales eē finitas z suis terminis pntes terminari. Etiā ex determinatōe de ifinito fact' p haberi noticia finiti cū finitū z ifinitū habeāt oppositōez vñ ar oppositoz hz cognosci p reliquū. igit nō fuit necariūz aliquā specialē facere mentōem de ifinito.

Secundū dubium est

Si ponat ifinitū in actu. An tūc meli' ponat pncipiū q pncipiatū Solo q meli' ponit pncipiū q pncipiatū qz oē agēs aut agit p natura aut p intellectū. agēs ar nature reducitur ad agēs p intellectū. cū natura sit tāq' istru mētū itelligētie. sz nullū agēs p intellectū p eē pncipiū ifinitū. qz tale agēs agit p cognōem illi' qd pducit. sz agēs p intellectū nō p cognoscere ifinitū. cū sit incognoscibile. igit ifinitū nō p hze rōem pncipiatū. Preterea ois p' ab alio picipata ē finita. sz si ifinitū eēt pncipiatum haberet pte ab alio picipatā. z sic haberet pte finitā z p pns nō eēt ifinitū nec pte nec magnitudine. qm p' finita nō pte esse in magnitudine ifinita. z sic bñ se qtur q si esset pncipiatū. q nō esset ifinitū.

Tertium dubium est

An passionibz z pntes pueniat finitū v' ifinitū. Ervi' def' q sic. qz passiones stz quante. qz stz in rebz quantis igit puenit eis rō finiti v' ifiniti Solo arestotel' in res' xtu dicēt' q nō. qz illis puenit dūtaxat rō finiti aut ifiniti q stz p se qsta. passioes ar z pūta nō stz hmōi. igit nō stz quare aut qsta. Ad obiectū in oppositū ddm ē q passiones stz bñ qre p accūs. z sic p accūs stz finite aut ifinite. sz nō p se cū nō sint aliqz spēz qritatis. pūta em nō stz qsta. sz qstoz pncipia. Sz dices passiones stz p se qre. qz illa q p se incedunt z remittunt stz p se qsta passioes ar stz hmōi Ad h ddm ē. q argumētū bene assumit q pnt intēdi z remitti in sua natura. z sic stz p se qre qritate pntes z p pns finite vel infinite finitate v' ifinitate tali qritati pntes pportionata de q pntie nō ē fmō. Sz nō stz passioes p se qre qritate mol'z solū p accūs. z q finiti v' ifiniti rō solū puenit eis p accūs

Quartum dubium est.

An plato numeretur inter phos innaturali locutos. Et videt' q nō. qz pmo phisicōz annūerat inter phos natural' locutos Solo q plato numerat inter phos innatural' locutos de ifinito loquētes. qā dixit math' maticalia pcurrere ad pstitūtoez rez phisicalū. qz pōz

nebat res physicales ex numeris constitutas qd e' incoventi/ ens igitur no' e' naturalr locut' . eni qd ad pncipia rez. natu/ lru' nueraf inter phos naturalr locutos. Dicunt em illi phi innaturalr locuti q' ptra natura locuti stz . vñ dixe/ runt ens p se subsistens ee' infinitu' . h em e' natura' infiniti qz infinitu' e' passio corpis mobil' de natura at passionis e' alteri inherere . igitur infinitu' no' e' ens p se . Illi at dicuntur naturalr locuti . qz posuerunt infinitu' ee' accens alteri inhe/ rens . qz hoc est de natura eius

Quintum dubium est.

An extra celu' sit aliqd . Et videt q' sic . qz vt dr phus pmo celi extra celu' sunt qda' entia optima vita' ducetia Solo q' duobz modis dr aliqd extra celu' . vno . qz e' ex tra circulerentia puer' a pmi celi z sic simplr ddrz e' . q' nihil sit extra celu' . imo sic sube' separe sunt in celo . Alio' dr ali qd extra . qz e' extra influentia corpis celestz . z sic sube' se/ parare stz extra celu' . cu' no' recipiat influentia a celo . sicut ista inferiora . z sic bñ dixit plato q' extra celu' nihil e' . Nec tñ e' nec e' q' extra sp' dicat locu' pvt voluit plato . sic nec optz q' an sp' dicat rps . qm an z extra duobz modis ca/ pi pnt . vno' affirmatiue . z sic extra notat locu' z an rps . Alio' negatiue fm q' an negat rps . z extra negat locuz et sic dicimus q' extra celum nihil e' silr an pstitutiom mundi nihil fut .

Sextum dubium est

An p'itioes iste . ab antiq's assignate sint bñ infiniti attri bute . Et videt pmo q' no' . qz no' e' aliq's effect' infinitus igit no' e' aliq' causa finita . Anz pbat . qz oe' creatu' e' finitu' . ois at effect' e' creat' . igit no' e' aliq' ca' infinita . Scdo si pzi mu' pncipiū ee' infinitu' tuc moueret in no' tpe . qm p' e' e' ee' infinita . Solo infinitu' duobz capis modis . vno' p in finito materiali . z sic iste p'itioes de infinito assignate no' pueniut sibi . qz infinitu' in q'ntu' hmōi spectat ad ipsecto' ez p'itioes at pnoiate ad pfecto' ez spectat . igit . Alio' capis infinitu' p infinito formali . z illi pueniut p'itioes assigna te ab antiq's . qz h' pncipiū rez . ea q' oēs alie res depen dent . Tale etiā e' maxime in actu . id no' e' generabile qm generabile hz materia z e' gubernatiū z diuiniū vt parz ex declarat' . Ad obiecta in oppositu' ddm e' ad pmiū q' duplex e' effect' . qda' e' effect' cause agēt' p natura' z sic vez e' . si ca' sit infinita effect' erit infinit' . Alio' e' effect' pcedes ab agēte p intellectu' z tuc pt ca' ee' infinita . effectū tñ exite finito . qz tal' ca' pducit effectū sicut vult . Ad scdm ddrz e' . q' duplex e' agēs infiniti . s' fm natura' z de tali pcedit argumētū z no' de agēte p voluntatē z intellectu' .

Est at aliqd in infinitu' fides q' ex qnq' ptingit maxime intēditibz ex tpe . hoc em in infinitu' est . Et ex magnitudinis diuisione vtunt em mathe matici in infinito Ampli' sic vtiqz no' e' deficere sic in z corūpi si in infinitu' sit . Amplius inducēdo finitu' sp' ad aliqd . qre nec e' nullū ee' terminū si sp' includere nec e' altez . ad altez . Maxime at z mag' pprie qd cōem facit dubitatōez oibz . ppt id em qd intellectu' no' e' deficere . z nuēr' infinit' videt ee' . z mathematice magnitudines z qd est extra celum .

Istud e' scdm capitulū in q' phs ponit qnq' rōes p' bātes infinitū in actu ee' z acceptōes ei' sde z diuisiones vt patebit in p'cessu . Prima rō e' tps e' infinitu' . qz i octas uo hui' p'siderabit . qm de tpe nihil e' accipe nisi nūc pns instās z an qdlibet instās e' accipe futurū z necariū e' tps nec an nec post fieri . igit necariū e' infinitu' ee' . Etia cuius libet generati generatio . z cuiuslibet corrupti corruptō claudif tpe . si q' dicat generari tps v' instās . optz q' ei' generatio z corruptio tpe claudant z sic an tps erit tps et p' tps erit tps . h' at e' impossibile . igit tps nec e' genera tuz nec corruptū . igit e' infinitu' . z h' stz rōnes p' q's oēs phi dixerūt no' icepisse tpus pter platonē q' dixit z ipm genitiū icepisse cū celo . Et hec infinitas accidit temp' vt ostēdet in q'ro hui' . ex eo q' e' mēsurā circularitōez . qz ex h' pstat q' an qdlibet instās e' tps z p' qdlibet . sicut an quelibet p'ctū in circularitōe signatū e' mor' circuli z cir cul' . z p' quelibet . qlibet em p'ctū e' in rōe pncipij z fi nis . z qz finis e' . id an ipm e' tps pteritiū . z qz pncipiū ne cessario ee' p' ipm futurū . Si at tps adiaceret motui res tro sicut pmo subiecto z cāe . tuc absqz dubio finē habes ret z pncipiū . qz in linea recta e' accipe p'ctū p que' e' ro ta diuētio linee . z nihil p' . z cū mēsurā z mēsuratū sine p'portionalibz . opz si motui tali rps adiaceret qd in tpe eet nūc a q' flueret rps . z nihil eet an ipm de tpe . z aliud nūc an qd eet tps . z nihil p' ipm de ee' tps . z h' no' dixit plato . qz dixit q' factio celi a pma cā . pcedit in ee' an ee' p modū mor' recti . z illi adiacet rps p'causatū illi . Et in h' no' male dixit plato . h' no' naturalr loqret' . Natural' em supponit motū celi ee' cāz generatōis z illi adiacere rps . z in ipō pmo tps fuisse iuctū fm ordinē nūc z esse passionē ei' . qz fm eū mēsurā z nuēr' motuū adiacz p' et regularissimo motui q' nuēr' e' z cā ois mor' physici . Et at rps nuēr' e' mēsurā ois mor' . z mor' regulari' simus q' cā z nuēr' e' ois mor' . e' mor' pmi mobilis in natura z h' e' celū pmiū qd mouet motu diurno ab oriente in occidēte . z fm q' rps adiacet huic motui q' ee' ponit a physico . Scda rō e' magnitudo e' infinita . igit infinitu' est . Anz pbat . qz mathematici vtunt hmōi diuisione in infi nitū q' imaginatio sup illo fundat' . q' ipa cōponit ex ma gnitudinibz . z no' ex p'ctz . z quis notū sit magnitudi nem in infinita diuidi . no' tñ notū e' oibz ipaz p'poni ex ma gnitudinibz . s' h' pbat . z eo p' bato vti' mathematic' eo q' mathematic' no' hz p'siderare p'p'itioes res essen tiales q's p'siderat natural' . z istud latius p'batit sexto hui' . Tercia generatōes z corruptōes stz infinite z succe ditē sibij nuicē ppetue . vtz p' p'genesis vt vñ hō gene rat aliū z ille itez aliū . z sic de alijs in infinitū . G' infinitū e' . no' tñ ex eo q' sit infinita materia ex q' e' generatio z cornu ptio sicut qdā dicūt . s' pot' ex eo q' generatio vniū sit corruptio alteri' . Quarta rō e' . de rōe corpis finiti e' q' claudat in alio . si igit def' aliqd corp' v' h' e' finitu' v' h' i' nitū . si z' h' habet p'positū . si pmiū optz q' cludat in alio corpe . v' h' corp' includit in alio v' no' . si pmiū erit infi nita corpa in magnitudine z sic e' infinitū . si no' tuc deue niendū e' ad vñ qd icludat z no' icludat z tuc h' erit infi nitū . qz no' claudif in alio . Quinta rāo maxime in/ ductiua fm antiquos ad credendum infinitum esse est . qz qd videt intellectu' z imaginationi est vez vt ponit antiqui no' discernētes inter intellectu' z imaginatōnem s' intellectus siue imaginatio imaginat' infinitū . igit in/ finitum est . Minorē pbat ex tribz . Primo in nuero . qd no' pot' dari tantus nuerus quin pt esse maior fm imagi

namdem scdo ex magnitudine. qz data quacūq; magnitudine p̄t dari maior. qz d̄r in p̄ma p̄t̄tōe euclidis. qz licet lineā definitā in p̄tinuū rectūq; quātilibet. p̄ducere et ideo nulla est q̄ritas cui nō p̄t fieri additio p̄ intellectu. tertio ex spacio qd̄ est extra celū. qz p̄icragorici una ginabant extra celū esse infinitum spacium

¶ Infinitū aut̄ euz sit extra celū et corpus infinitū videt̄ esse et mūdi. Quid em̄ magis vacuū hic q̄s ibi. Quidē in vno loco et vbiq; eē magnitudinem. Silt̄ aut̄ et si vacuū est. et locus infinitus et corpus infinitū necesse est esse. Lōtingere eī ab esse nihil differt in perpetuis.

¶ Nec p̄hs p̄sequit̄ de tertia p̄batōe q̄ est de spacio infinito extra celū. z vult qz si extra celū spacium infinitū una ginet̄. aut ergo illud est repletum corpe fm̄ se totū. et sic habet̄ p̄positū. aut p̄ vna p̄re repletū. z p̄ alia p̄re vacuū qd̄ eē nō potest. cū sit eiusdē dispōnis. aut est totū vacuū qd̄ esse nō potest. qz cū vacuū sit locus nō repletus corpe aptus natus tū repleti. z in p̄petuis siue eternis nō d̄rit esse z posse. igit̄ sequit̄ qz illud spacium est actualiter repletū corpe infinito. Dicitur em̄ res p̄petue siue eterne q̄ sunt vniuersales in natura. sicut est p̄portio loci ad locatū hoc est nō subiacent t̄pi. s̄z sicut eterna q̄ ad imutabilitatem suoz s̄z res p̄riculares ex natura sua mobiles t̄pi subiciunt̄. et ideo nō oē qd̄ est in eis possibile. est necessariū. s̄z qd̄ p̄uenit in eis eē p̄uenit etiam nō esse z subiciunt̄ casui z fortune. fundat̄ aut̄ hec rō sup̄ falsum fundamentū qz intelligentie siue imaginariōi nō est credendum. qz nō sicut per intellectū p̄tingit in infinitū. p̄cedere quāritatē. sic p̄cedit̄ fm̄ naturā. cū oim̄ natura p̄stātū terminū qd̄a sit z rō magnitudinis z augmenti.

¶ Habet aut̄ dubitatōem de infinito p̄siderato et nāq; nō esse ponēbus multa impossibilia accidūt et esse. Amplius aut̄ qualiter eē vtz sit genus sicut substātia aut sicut accēs p̄ se alii cui nature aut neutraliter s̄z nihilominus eē in finitū et in infinita magnitudine. Maxime at̄ est p̄hsici considerare si est magnitudo sensibilibus infinita.

¶ Hic p̄hs ostendit̄ qz p̄sideratio de infinito magnā habet dubitatōem siue ponat̄ esse siue nō. multa videt̄ accidere impossibilia. Si eī ponat̄ nō esse videt̄ accidere impossibilia q̄ d̄ca sunt. Si aut̄ esse ponat̄. tūc p̄tingūt illa incouenientia q̄ in sequēti cap̄lo patebūt. z iō p̄siderandum est de ip̄o. Et si dicat̄ infinitū esse. tūc oī q̄rere An sit substātia vel accēs p̄ se hoc est p̄pria passio. aut neut̄z. et quocūq; hoz modoz dicat̄ nihil minus est infinitum. Adhuc si infinita dicant̄ esse multitudine quadā z plura nūero adhuc sunt infinita s̄z tū infinituz sit in q̄ritate generaliter. Et iō subdit̄ p̄hs. qz p̄hsici est considerare maxime si aliq; magnitudo sensibilis est infinita actu sicut celū aer aqua vel aliq; huiusmodi.

¶ Primū igit̄ determinandū quot modis d̄r infinitū. vno qd̄e igit̄ mō qd̄ impossibile est p̄trāsire ex eo qz nō ē aptū trāsiri. vt ē vox inuisibilis. Aliter at̄ trāsitiū h̄ns incōsumabile. aut qd̄ vix aut qd̄ aptū natū ē habere nō tū h̄z trāsitiū aut finē.

¶ Hic p̄hs ponit̄ acceptiones infiniti dicēs. qz infinituz multis dicit̄ modis. Primo mō accipit̄ infinitū p̄radicē corie qd̄ nullo modo p̄t eē de genere trāsibiliū. z sic d̄r d̄r infinitus z incorporeus z imensus. et in oib; noib; p̄riuariis hoc mō dicit̄ melius noiat̄ qz affirmatiuis et posituiis. tertius tū dicit̄ qz p̄mus modus est p̄riuariis quo negat̄ genus p̄riuationis z etiā spēs. sicut planta vel lapis dicit̄ esse nō vidēs. nō tū p̄ter hoc. qz nō h̄z oculos sed etiā iō qz nō est aīal aptū natū videre. et talis p̄riuariatio vocat̄ p̄riuariatio p̄riuas. qz p̄riuar habitū z aptitudinē naturalē ad ip̄m. sicut vox d̄r inuisibilis. z h̄ mō infinitū potius d̄r p̄radicē siue negatiue qz p̄riuariis. Secdo d̄r infinitū p̄trarie qd̄ h̄z q̄ritatē ex qz h̄z aptitudinē vt transeat tū p̄ter extēsiōem sine carere p̄trāsiri nō p̄t. sicut spacium infinitū. et hoc mō a p̄hsicis infinitum esse dicit̄ sup̄ponebat̄ infinitū esse actu. qz ip̄i d̄r erūt spacium vacuū vel loci esse infinitū. eo qz quāritūq; trāsiret de ip̄o sp̄ remanet̄ transitus eius ip̄secus. Tertio dicit̄ infinitū qd̄ est ip̄trāsibile ex impotētia p̄trāsiri. sicut est spacium inter oriens z occidēs. sicut etiam vni claudō ē spacium infinitū pambulare ad sanctū iacobū. qz sibi est ip̄trāsibile licet p̄trāsibile. Et extra tētrū sup̄addunt̄ duo modi a d̄no altero z a multis alijs z igit̄ qz rō mō dicit̄ infinitū qd̄ quidē aptū natū est p̄trāsiri s̄z impedit̄ eius trāsitus p̄ accēs aliq; extrinsecū sicut p̄m̄ dum maris d̄r infinitū. qz aqua ip̄edit̄ trāsitiū ei. Quirō modo d̄r infinitum. p̄pe cuius act̄ finitus sp̄ includit̄ potentiam ad infinitum.

¶ Amplius aut̄ infinitū est om̄e. aut fm̄ appositionem. aut fm̄ diuisionē aut vtroq; modo.

¶ Nec d̄r p̄hs qz infinitū p̄rie acceptū ē triplex. qz qd̄ d̄r est infinitū p̄ appōem tū sicut est nūerus qui in infinitū crescit̄ p̄ appōem. Aliud est infinitū p̄ diuisionem vt magnitudo q̄ est diuisibilis in infinitū. tertū est infinitū vtroq; modo. s̄z p̄ diuisionē z p̄ appositionē. vt rempus qz t̄ps est nūerus potētiālis. z cū h̄ q̄ritas p̄rima.

¶ Separatū qd̄e igit̄ esse infinitū a sensibilibus cū ip̄m aliq; ens infinitū ip̄osibile est. Si nāq; neq; magnitudo neq; multitudo est suba at̄ est ip̄m infinitū et nō accēs idiuisibile erit diuisibile eī aut multitudo aut magnitudo erit. si at̄ diuisibile est nō infinituz est. nisi sicut vox indiuisibilis. Sed neq; dicit̄ sic affirmātes eē infinitū. neq; nos q̄rim̄ s̄z sicut intrāsibile. Si at̄ fm̄ accēs est infinitū nō erit vtiq; elementum eoz que sunt fm̄ qz est infinitū sicut neq; inuisibile locutionis qz vox sit inuisibilis.

¶ Istud est tertū cap̄lm̄ in quo p̄hs ostendit̄ qz non sit infinitū sicut dixerūt antiqui in naturaliter loquētes ip̄m substātiā infinitā esse ponentes tribus rōmb; Quorum p̄ma est. si esset infinitū tanq; substātia. aut igit̄ talis substātia esset infinita per se sine q̄ritate z natura alioz p̄dicamētoz. aut cū q̄ritate et natura alioz p̄dicamētoz. neut̄ū illoz dicit̄ p̄t. igit̄ male dixerūt antiqui infinitū eē substātiā infinitā. D̄m̄oz p̄bat̄. Nō p̄t dici p̄mū. qz sit infinita sine natura alioz p̄dicamētoz qz suba fm̄ senec est finita nec infinita. Nec p̄t dici scdm̄. qz tūc nō esset elementū aut principiū rerū naturalū nisi p̄ accidens. z hoc est incoueniens. qz vox est audibilis p̄ se. et

indivisibilis p accns. sz no est elemntu locutioms nisi p hoc q est p se audibilis. vocat em accidit indivisibile esse. igitur substantia infinita no est elemntu entiu. p hoc q e p acci dens infinita. sz p hoc q est substacia p se existens.

Amplius quo pringit aliquid esse ipm infini- tuz. si quide no fm nueru et magnitudin quoz est p se passio qda infinitu. Adhuc em minus necesse qz nueru et magnitudinem

Hic p h s ponit scdam roem. illud qd accidit alij non est p seipm subsistens. infinitu aut accidit alij. qz accidit nuro z magnitudini. sz nuerus z magnitudo accidunt substantie. igit si accidit alij no pot ipm poni sepatu. Ter- tia ro. si subiectu alicuius accidit alij. et no sepat p seipm exis. igit multo minus passio illius subiecti erit separa sz subiectu infini qd est nuerus vl magnitudo nequaqs hz esse sepatu. sz multo minus infinitu pot esse sepatum et p nis no potest esse pncipiū. qz passio no potest esse entitatis maioris qz subiectu suum

Manifestu aut est q no pringit infinitu esse sicut actu id est ens z sicut substacia et pncipiū Erit ei qlibet ipius acceptu infinitu si ptibile Infinito ei esse et infinitu id est et no de subie- cto Quare aut indivisibile est aut in infinita di- uisibile. Multa em infinita ee ide ipossibile e Atvero sicut aeris aer ps est. sic et infini infini- tum Si qde substacia est et pncipiū. Infinito naqz ee et finitu id est et ipribile. igit z indivi- sibile est. sz ipossibile est ee actu infinitu. Quati- tate em aliqua necesse est esse. fm accns ergo infi- nitu est. sz si sic dictu est q no pringit ipm dice- re pncipiū. sz illud cui accidit vt aerē aut par. Quare. inconuenienter vtiqz enuclant dicentes sicut pictagorici dicunt Sil em substacia faciunt infinitu z priunt. Sz fortassis hec qde est vltis qstio magis. Si pringit in mathematicis in- finitu ee. et i intelligibilibz z in nullā hntibz ma- gnitudinem. Nos aut intedentibz de sensibili- bus de qb facim? sciam; vtru in ipsis est aut no est corpus infinitu in augmentum

Hic ostendit p h s q manifestu est. q no pringit infini- tu esse sicut re exitem in actu. z sicut substacia denuda- tam ab accntibz. et sicut pncipiū. et quis hoc pbatu sit. tñ adhuc amplius ostendi pr. qz si sit suba simplex q est pncipiū. tuc oz q sit homogeniu vel heterogeniu. neutz illoz est ddm. Ad heterogeniu. qz hoc pncipiatur ab ho- mogenio. igit cu definitur infinitu eade erit definitio eius qd est infinitu sicut subiectu infinitat; infini fm q infi- nituz e No ho geniu qz in ho genijs no fm diuersitatez est ro formalis totius et pris sicut in linea z in aqua que sunt ho genia oino. qz no sunt mixta. In carne aut z ho- mine qz vnu mixtu est ex contrarijs. z alter ex dissimilibz ppositu. alia est ro formalis fm se totius z alia pris. qa forme ille multa variatōem accipiunt in partibz. z ideo no est ide caro fm formā. et carnis esse. Si g infinitu forma- le rez et substantiale pncipiū est fm q est infinituz. tunc vna erit ro infini formalis fm se. z fm esse cuiusqz pris

accepti. igit sicut totu est infinitu ita qlibet ps est infini- ta. qz fm hoc infinitu fm se z fm esse priu acceptu idem est quo ad roem infini in substantia. et pncipiū dicat ee infinitu. et no dicat de nuro eoz q denoiatiue dicunt de subiecto sicut accntia. Si aut sic idem est esse infini et infinitu tuc oportet q aut totu sit indivisibile sicut pun- ctum. aut totu diuisibile. sz de indivisibili infinito no que- runt p hi nec ipe aresto. h in textu. si g totuz diuisibile et ratio totius no variat fm ee priu. tuc infinitu p diuisibi- le oportet ee p multa infinita Et etiā oportet vt p finita diuidat in infinita. sz ipossibile est q multa infinita i pri bus sint vnu in toto pposito. qz impossibile est intellige- re q multa infinita aliquo modo vniant in vno aliq vni- tate. igit cu nec diuidat nisi in sua pponetia. infini no pot diuidi p infinita. g no est substantia z pncipiū. Et aut diuisionis ho genij. cuius ro no variat in priu p esse priu est. sicut aeris totu qlibet ps est aer. eo q est aer fm forma et ee cuiuslibet pris. eo q nec distat pars a forma totu queadmodu faciunt pres mixti vl ppositi ex hetero- genijs. Partes em mixti simplices sunt. z no sequuntur roem totu mixti. z pres totu heterogenij p formas priu sepatatur a toto heterogenio. sz in simplicia queadmodu dictu est neutru horu est. Si g infinitum calefcit qlibet ps eius erit infinita hns roem totius. Si aut dicat q e materia suba q se z no per accns est aliqd pncipiū iam ostensum est. qz tuc erit impribile. igit etiā erit indivisibi- le. sz ipossibile est actu esse infinitu q sic ponit suba sola. Si em def infinitu esse fm actu. tuc oportebit ipm pone- re esse qritare aliquā. qz ro infini qritari zgruit. z ex- tra qritare no inuenit. Si at infini dicat no ee pura sub- stancia. sz suba q est p qritare est infinita. z p hoc q est substantia est pncipiū. tuc infinitu no erit pncipiū p hoc qd est infinitu. qz qd p accns est infinitu. no est pncipiū in qtum est infinitu. sz potius illud cui accidit esse infini- tum est pncipiū. sicut aerē aut parē quibz accidit infini ee fm dicta diuersoz. p hoz. igit ipi phi attulerūt inter pncipia dicētes ee infinitu sicut dixerūt pictagorici Si em dicat infinitu esse pncipiū. oz q infinitu in qtrum infinitu sit suba z cu sit sola suba. dicitur diuidi z priu pot se subam q oia sunt incoueniētia. vtz ex pdictis Et si di- cerent infinitu qritari zgruere adhuc no in esset qritari p se nisi zgrueret oi qritari. iā infinitu seqtur quāda; qritare. vt parebit inferi Sz fortassis qreret aliqs vtz suba separa sit infinitu qddā. est qstio magis vltis qz pri- neat ad ppositu. Ad ei pr determinari nisi p dederet ens sepatū et no sepatū qd est vltis scie. vtputa metaphysice et iō hec qstio illuc deferat Ibi em qrendū est. si pringit infinitu esse in mathematicis q qnta sunt. z in sepatis q intelligibilia sunt. vt intelligentie. z rez quiditates. z ire- rum si zuenit in his q nullā hnt magnitudinē sicut e sba p accepta. Sz hic solū fit mērio de sensibilibz et mēsu- ris z phicis de qb in isto libro agit querēdo an in ipsis e aut no corpus infinitu p additōem et augmētum.

Rationabiliter qde igit speculatibz ex hmōi videbit no ee vtiqz si ei est cozpis ro q planicie terminatu est. no erit vtiqz cozpus infinitu neqz intelligibile. neqz sensibile. Atvero nec nuerus sic est. sicut sepatus et infini? Flumerabile ei nuer? e. aut hns nuer. Si g nuerabile possibi- le e nuerari z trasire vtiqz possibile erit infiniū.

¶ Hic phis improbat opinionē naturaliter loquentū de infinito et hoc per rōnes logicas et phicas. Et est prima in p̄tibus. q̄ nullū terminatū est infinitū. ois q̄ritas cōtinua est terminata. q̄ est finita. Q̄noz. q̄ corpus actu acceptū finitur suis dimētionibz. s. vna vel pluribz. spheri cum em̄ finitur vna. et angulosum finitur pluribz. q̄ corpus fm̄ euclidē est q̄d hz longitudinē latitudinē et profunditatem. Et est rō logica. q̄ est ex his q̄ cōia sunt et in oī corpe tā phisico mathematico q̄ metaphisico. Scūda rō est i nūeris. Nullū nūerabile est infinitū. s. nūerus est numerabil. ergo nō est infinitus. q̄ oē nūerabile p̄ nūerando p̄transiri. q̄d aut̄ p̄transiri nō est infinitū cū infinitū nō habeat terminū. igit̄. Sed diceret aliq̄s iste rōes sunt phisice. q̄ sunt de infinito q̄d ē passio phisica. Ad hoc dōm̄ est. q̄ aliq̄ rōnes dicūtur dupli lo gice aut phisice. vno q̄ritū ad obiectū de q̄ est demonstratio aut p̄batio et sic rōes ta cre sunt phisice. vt p̄bat argumētū. Alio accipiūt q̄ ad modū demonstrandi aut p̄cedēdi. sic s̄ logicē q̄ p̄cedūt a definitōe ad definitū.

¶ Phisice at̄ magis p̄siderantibz ex his neq̄ em̄ cōpositū possibile est esse neq̄ simplex. Lōpositū quidē igit̄ nō erit infinitū corpus. si finita elemēta sunt multitudine. Necesse est ei plura esse et equare. p̄traria sp̄ et nō esse. vñ ipoz infinitū. Si nāq̄ q̄tūcunq̄ deficiat potentia q̄ est in vno corpe est potentia alterius. vt si ignis finitus. aer em̄ infinitus est aut̄ equalis ignis equalis aeri in potentia quātūcunq̄ duplicatus. solū aut̄ et nūerū quēdā h̄ns. tñ manifestum est. q̄ infinitū abundat aut̄ excellit et cor rumpit finitum.

¶ Hic ostendit phis ex principijs scie naturalis. q̄ nullū est corp⁹ infinitū. q̄ si esset aliq̄d corp⁹ infinitū. aut̄ tale corpus eēt p̄positū aut simplex neutzalloz ē dōm̄. igit̄. Nō p̄positū. q̄ si eēt aliq̄d tale. hoc eēt aut ex p̄ribz oibz finitis nūero et magnitudine. aut ex q̄busdā finitis et q̄busdā infinitis. Prīmū dici nō pōt. q̄m̄ ex finitis p̄ribz nō p̄ponit nisi finitū. Nō scdm̄. q̄ vel ea q̄ sunt infinita sunt infinita fm̄ sp̄em et nūez. et finita p̄ magnitudinē. aut quēdā eozū sunt finita magnitudine. quēdā aut̄ eozū sunt infinita. aut vñ eozū est infinitū. reliq̄ v̄ro finita. aut ecōuerso vñ finitū et reliqua infinita. De p̄mo mēbro diuisionis an sit p̄positū ex infinitis sp̄e et nūero. et finitis magnitudine habet phis disputare p̄mo perigenseos p̄ iprobationem opinionis Democriti et college eius leucippi. Si aut̄ dicat forma simplicis elemēti. tunc nō possz esse p̄positū ex infinitis nisi elemēta simplicia essent infinita. Et illa p̄positio improbat scdo perigenseos p̄ h̄ q̄ probat ibi. tñ eē q̄tuor elemēta. Nec p̄t dici q̄ sit p̄positū ex quibusdā infinitis fm̄ magnitudinem et quibusdā finitis. q̄ tūc q̄litates elemētoz. q̄uis se excedat. ita q̄ calor ignis in decuplo excedat caliditate aeris. tñ si aer ponat̄ infinitus in magnitudine ad finitū ignē. calor et hūidū aeris excedent calidū et sicū ignis. q̄ ois virtus et potētia naturalis crescit suo subiecto crescite. et si materia sua siue subiecto crescit in infinitū. sua potētia in infinitū crescit. sicut patebit octauo huius. cū igit̄ in p̄posito finitū iūgit̄ infinito vni vel pluribz id q̄d est infinitū erit potētie infinite. et excellendo alia cor rumpit oia p̄bonētia. et sic cor rumpet p̄positū. et sic p̄positū nō

erit infinitū siue vno siue pluribz existentibus in ipso infinitis dūmodo quedam sunt finita in ipso

¶ Anūq̄q̄ aut̄ infinitū esse impossibile ē corpus em̄ est penitus habens dimensionem. In finitū aut̄ indeterminate distans est. Quare in finitū corpus oīquaq̄ distās erit infinitum

¶ Hic phis ostēdit q̄ impossibile est. q̄ oia sint infinita que p̄ponit tale corpus. q̄ corpus infinitū fm̄ q̄ tres habet dimētionem fm̄ qualiter dimētionē est infinitum s. q̄d qualiter dimētionē distat in infinitū repler̄ oē spaciū. igit̄ cū ipō nō p̄t remanere aliud infinitū nisi duo cor pora essent in eodem loco. et sic duo talia corpa aut plura nō possunt p̄iungi ad p̄oem corpis infiniti. P̄terea si ad oem dimētionē corpus infinitū distat in infinitum tūc nihil p̄t p̄iungi corpi infinito. q̄ q̄cqd p̄iungeret ei oporteret q̄ primo applicaretur extrinsecus p̄tractū et sic oporteret q̄ habet vltimū in quo tangeret. habens aut̄ vltimū est finitū. igit̄ si aliq̄d applicaret ei extra ipm̄ esset infinitū. et hoc est cōtra hyp̄othesim. q̄ p̄positū erat eē finitū p̄positū ex pluribz infinitis. Q̄ aut̄ corpus infinitū in oibz dimētionibz est infinitum sic p̄bat. q̄ si def aliq̄d corpus infinitū in dimētionē vna vel duabz et nō in oibz. et dicat illi aliq̄d infinitū in vna dimētionē vel duabz. et nō in tertia applicari. ita q̄ p̄ponat̄ in dimētionē vel dimētionibz in quibz finite sunt sequet̄ incōueniens. s. vñ infinitū maius esse alio infinito. q̄ p̄positū ex duabz dimētionibz infinitis maius est vtraq̄ p̄ponētū eo q̄ oē totū maius est qualiter sua p̄te. s. incōueniens est vñ infinitū maius eē infinito. S̄ hoc incōueniens eē nō videt̄. q̄ in eo q̄ p̄ponunt̄ finita sunt et fm̄ hoc q̄ finita sunt totū potest esse maius p̄te. et nō in eo q̄ infinita. Ideo dōm̄ q̄ ad hoc q̄ p̄positio fiat oportet de sim p̄licibz fieri p̄positōem. simplex aut̄ vnus virtutis est et ideo in tali longitudo respōdet latitudinē et p̄funditatem et ecōuerso. et hoc modo intellexit Aristo. q̄n̄ dixit. q̄ corpus infinitū p̄ponēs intermiare distans est per oem dimētionē. s. in p̄positis corpibz longitudo magis sit a calido. et latitudo magis a frigido dilatante et retrahente. Profunditas at̄ sit a motu hūidū q̄d calidū facit ebullire ad superficiem. et in tali corpore nō se q̄ret q̄ si longitudo eius esset infinita q̄ etiā latitudo et p̄funditas essent in finita. nisi eo modo quo calidū infinitū erigit̄ frigidū in finitū. et hūidū infinitū. q̄ aliter cor rumpet ipm̄.

¶ Atvero neq̄ vñ p̄tingit infinitū corpus eē et simplex. neq̄ sicut dicūt q̄dāq̄ extra elemēta est. ex q̄ alia generant neq̄ simplex. Sūt em̄ q̄ / daz qui hoc faciūt infinitū. s. nō aerē aut aquā q̄ten⁹ ei alia cor rumpant̄ ab ifinitate ipoz. Hnt em̄ adinuicē cōtrarietate. vt aer quidā hūidus aqua aut̄ frigida. ignis vero calidus q̄z si esset vñ infinita cor rumpereñ vtiq̄ iā alia. nūc autē dicūt alterū esse ex quo hec sunt.

¶ Hic ostendit phis q̄ sicut impossibile est corpus p̄positū esse infinitū. ita impossibile est corpus simplex eē in finitū. q̄ aut̄ tale corpus simplex infinitū esset extra elemēta. aut̄ intra elemēta. neutz illoz est dōm̄. igit̄ nullum est corpus simplex infinitū. P̄obatio minoris patebit infra. Sūt tñ q̄daz ph̄ ylosophi dicētes infinitū corpus eē extra elemēta et nō intra ea. et dixerūt nō aerē aut

in qua aut ignem aut terram esse infinitum. quia videbatur bene. quod elementa in suis superficiebus se tangunt. et ideo quodcumque ipsorum diceretur esse infinitum illud corrumpere alia. eo quod unumquodque elementum habeat piraticitatem ad aliud. ut aqua est frigida. aer humidus. ignis calidus. et terra siccata. sed contraria se tangentes agunt et patiuntur ad invicem. id quod dicitur quod ipsorum esset infinitum. corrumpere omnia alia et pervertere in seipsum. et ideo ne destruat mundus dicunt. quod alterum ab elementis est quoddam corpus infinitum quod est extra elementa. Impossibile autem est esse huiusmodi. non quia infinitum. De hoc enim commune quiddam dicitur. et de omni simili et aere aqua et quolibet. Sed quod non est huiusmodi corpus sensibile extra vocata elementa. Omne namque quod est ex quo est et resoluitur in hoc. Quare esset vultus hoc preter aere ignem et terram et aquam. videtur autem nullum. Neque igitur ignem neque aliorum elementorum nullum contingit infinitum esse aliquid. Omne enim et per iter id quod infinitum sit aliquid ipsorum impossibile est esse si finitum sit. oportet autem esse aut fieri unum aliquid ipsorum sicut eractitus omnia fieri aliquid ignem. Eadem autem ratio est et de uno quod faciunt extra elementa physici. Omne enim mutat ex contrario in contrarium. et ex frigido in calidum. Oportet autem de omni et de his considerare si contingat. aut non contingat corpus sensibile infinitum esse.

Hic probatur philosophis minoris predicte rationis scilicet quod impossibile est esse tale corpus extra elementa. quoniam si esset tale corpus extra vocata elementa ignem aerem aquam et terram ex quo generantur alia corpora que vocantur elementa. tunc oportere etiam quod elementa resolverentur in ipsum. sed nullum corpus est in quod resoluitur elementa quod sic elementa non essent elementa. Nam definitio elementi est quod non resoluitur in formam ad formam. quod impossibile est tale corpus esse. ex quo elementa generentur in hoc enim non esset generatio elementi unum corruptio alterius. et e converso corruptio unius generatio alterius. et per consequens non esset circularis generatio elementorum. sed ex quodam alto generarentur. et in quodam alio resolverentur in corruptionem. Sunt etiam aliquid dicitur unum aliquid istorum esse elementum ad alia ex quod generantur et in quod alia corrumpuntur. Et per eandem rationem que postea est ostenditur. impossibile est ignem aliquid elementorum esse tale et in finitum. Aliter enim in omni impossibile est aliquid corporum taliter se habere ad elementa etiam si ponatur infinitum esse. quod impossibile est sic esse vel fieri ex alio elemento aliquid elementorum. sic eractitus dixit omnia aliquid unum ignem. et ignem dicit esse elementum elementorum. Eadem ratio est de illo uno et infinito quod physici extra elementa esse dixerunt. quia omnia mutantur ex contrario in contrarium. ut ex calido in frigidum. igitur illud quod est ex elemento ex quo mutantur omnia fiunt elementa est distinctum arietate. et si habet cum elementis arietatem tunc corrumpet elementa ut patuit supra. sed hoc non est verum. igitur falsum est aliquid corporum tale esse et esse infinitum. oportet autem de omni elemento simpliciter rationibus dicitur considerare si contingat. aut non corpus sensibile et distinctum contraheret et simplex infinitum esse. quia eadem est ratio de omnibus.

Quare omnino impossibile sit corpus sensibile infinitum esse ex his manifestum erit. Aptum enim natum est omnem sensibile alicubi esse. et locum aliquid est uniuscuiusque. et idem partis et omnis est totius terre et uniusque

be. et ignis et scintille. Quare siquidem sit eiusdem speciei aut immobile erit. aut se movebit. et ipse sibi est vultus. Quid enim magis deorsum aut sursum aut alicubi. Dico autem ut si gleba sit alicubi. ipsa movebitur aut ibi manebit. locum enim infinitum erit cognati sui et corporis primi. Vultus igitur pertinebit totum locum. et quod. Que igitur mansio et vultus et motus ipsius. Aut enim vultus manebit. non ergo movebitur. aut vultus movebitur. non ergo stabit. Si autem dissimile est omnem. dissimiles et loci sunt. et primum quidem non unum corpus omnis est. sed aut in tangendo. postea autem finita hec erunt. aut infinita specie. et finita quidem esse non possunt. Erunt enim alia quidem finita alia vero non. si omnem infinitum est. ut ignis aut aqua. Corruptio autem huiusmodi quod tale ex contrario erit sicut dicitur est primum. Et propter hoc nullus unum et infinitum ignem fecit neque terram physiologorum. sed aut aerem aut aquam aut ipsorum medium. quia locum uniuscuiusque manifestus erat et determinatus. hec autem se habent ad ambo sursum et deorsum. Si autem infinita et simplicia sunt et loci finiti et elementa infinita erunt. Si autem hoc impossibile est. et loci finiti sunt. totum finitum esse necesse est. Impossibile enim est non apparere locum et corpus. Neque enim locum omnis maior est quam quodcumque pertingit corpus sibi esse. Sicut autem neque infinitum erit corpus. neque corpus maius quam locus. aut enim vultus erit aliquid aut corpus nisi quod natum est esse.

Hic ostenditur. per quod non potest esse aliquid corpus sensibile actu infinitum manifestum erit ex dictis. quia corpus autem est sibi species in partibus aut dissimilis ut patuit ex dictis. sed neutrum illorum potest esse actu infinitum ut patebit infra. igitur Et loquitur philosophus dicitur de corpore habere motum rectum quod solum sensibile vocatur quia ipsa distinctio est primis quantitatibus sensibilibus que sunt obiecta tactus et cum sunt omnibus abas sensibilibus quantitatibus. Et ratio que dicitur de tali corpore hic fit mentio est quia physici ponentes infinitum esse posuerunt ipsum materiale primum. sed aut quod est materiale corporum primum rectum motum habere et distinctum quantitatibus tactus. In libro autem de celo et mundo generalior fiet mentio de infinito. quia ibi ostenditur quod nec corpus motum circulariter potest esse infinitum. nec infinitum e converso ipsum posse esse. In libro enim primis adhuc tres propositiones sunt premitte de ex quibus procedendum est. Quare prima est quod omnem corpus sensibile aptum natum est alicubi esse. quia uniuscuiusque corporis sensibilibus est locum aliquid. Secunda est quod in corpore sibi in specie idem est locum totius et partium. sicut idem est locum totius ignis et partium. Corpus enim sibi in specie dicitur esse corpus hominum et simplex. quia si esset hominum et mixtum tunc non sequeret quod in carne sunt proportionata elementa. et locum carnis est deorsum et tunc quodam proportionatum movetur sursum sicut ignis. Tercia est quod corpus simplex sibi in specie deservit in loco naturali quoniam est in ipso. et movetur ad ipsum quando est extra ipsum. et pars similis speciei que sit in loco totius quando est in ipso et movetur ad ipsum quando est extra ipsum. Et his ita probatur propositum si corpus illud quod dicitur esse infinitum est simplex et est sibi species et forme erit in alio quod loco proportionatum primam. sed ille locus autem est sibi naturalis aut non si naturalis tunc propter hoc deservit in loco infinito sibi naturalis. quia extra locum infinitum non est locus et ita cum non habeat ad quem moveri possit propter hoc

quiescit. Et si est extra locum suum naturale ille etiam erit infinitus. ergo in infinitum distat a naturali loco et per consequens in infinitum tempus mouet sursum aut deorsum si est corpus simplex habens motum rectum. et quod mouet. mouet sursum vel deorsum. In corpore vero infinito 2 loco infinito nihil magis est sursum vel deorsum. qz sursum et deorsum sunt differentie q terminantur hic sicut determinatum in loco. Si autem dicatur q moueatur motu prium et non motu totius. tunc querendum est ubi sit motus prium. qz premissum est in secunda propositione. q locus totius in tali corpore id est cum loco prium et eouerso. et motus prius est motus totius. ubi si gleba mouebit si gleba est talis corporis pars. Si enim id est locus totus et prius et totum quiescit in loco naturali sibi. et gleba quiescit in eodem. igitur quiescente toto quiescit et pars. Eadem autem ratio est si dicatur gleba manere queta moto toto. qz locus glebe et sui prius et naturalis corporis hoc est totus infinitus est idem. Similiter quod possit. An corpus illud totum locum occupat vel non. si non totum locum occupat. tunc non potest moueri. quoniam ergo occupat locum. qz non implet quod est infinitum nec circumdat loco. Similiter quod possit que et ubi est mansio ipsius si maneat. et quis est. et ubi motus ipsius si mouetur. qz nullo loco capis et ideo oportet qz ubique maneat etiam pars eius. si id est locus totus et prius. aut in infinitum moueantur partes eius. qz non est ratio quare magis moueatur sursum in loco totius qz deorsum. p. 3 sed 3 alia loci dicitur. qz nullam rationem potest quis ostenderem nisi in loco totius quiescat pars et moueatur. cum omnis locus totius sit sibi equaliter naturalis vel immaturalis. si est pars similis speciei. Nec potest quis ostendere qz sit motus prium ipsius. aut qz quiescat in vno loco plus qz in alio. Si autem ponatur ista pars diuisionis et dicatur corpus infinitum ponitur ex infinitis numero partibus qz oportet esse finita magnitudine. tunc etiam oportet qz loci sint infiniti per prius. qz quilibet corpus in specie locum habet sibi respondente. tunc prius inconueniens quod sequitur ex illo est. qz infinita corpora per numerum partem se contingant vel qz in infinitum. igitur mundus non habet vniuersitates ab vniuersitate circumdantis oia corpora alicuius et principis. sed potius vniuersitas est aggregatio contingentium corporum se in infinitum. sed hoc falsum est. ut patet primo celi et in libro perigeneseos. sed inconueniens est illa dissimilitudo specie. aut erit finita. aut non infinita per se. cum tamen finita sint magnitudine et non potest dari hic qz sint finita. cum totum sit infinitum. qz nihil infinitum ponitur ex oino finitis. Si autem dicitur qz quedam sunt infinita magnitudine cum sint dissimilitudo specie. sicut si ignis et aqua dicatur esse finita et alia infinita vel eouerso. sed hoc est impossibile. qz dicitur est superius qz infinita corrumpuntur finita. propter contrarietatem qz est in corporibus simplicibus qz habent motum rectum. et ideo antiqui cauerunt sibi. ne dicerent extrema elementa esse infinita. qz illa magis habent qualitates actiuas. et locum et motum determinatos ad vnam partem. et ideo per qualitates corrumpuntur alia. et per motum distarent et distraherentur ab inuicem in infinitum. sed media elementa quidam dixerunt esse infinita. qz de facili mutantur in qualitatibus. et loca et motum habent indeterminata et emanant. sicut humidum fluens modo sursum modo deorsum qz motus pertinet generationi et corruptioni corporum. Aer enim grauis est in vno sed in igne in quo emanat deorsum

et leuis est in duobus. scilicet in aqua et terra. in quibus emanat sursum. aqua autem eouerso grauis est in duobus. scilicet in aere et igne in quibus emanat deorsum. et leuis est in vno in quo manat sursum hoc est in terra. Dixerunt autem quidam philosophologorum hec duo esse infinita et principium omnium. Et alij dixerunt corpus infinitum medium inter hec propter hoc qz videbant. qz aer et aqua non omnino separantur a contrariis. Si autem dicatur. qz simplicia dissimilitudo specie sunt infinita per numerum specierum diuersarum. tunc sequitur ex hoc qz loca sunt infinita et elementa locata sunt infinita. sed hoc est impossibile. eo qz si loca finita sunt. tunc necesse est qz totum infinitum ex diuersis speciebus simplicium spectum sit finitum. Non enim potest esse qz locus et locatum non totum quentur. et ideo si loca sunt finita sunt finita. tunc oportet qz corpora in eis locata per se sunt finita. et si locus est tantus tantum est qz corpus in eo locatum. quia impossibile est. qz locus maior sit qz quod est corpus. nec corpus maius sit qz locus. si enim locus maior esset qz corpus locatum. tunc oportet qz aliquid esset vacuum. hoc autem impossibile est ut patet quarto huius. Si autem corpus locatum esset maius loco. tunc oportet qz corpus aliquid quod nullum esset. et hoc est impossibile et precipue de corpore simplici habente motum rectum. de quo hic consideratio. Et dicit dominus Albertus. qz omnia hec sunt impossibilia de corpore infinito secundum actum accepto. qz hoc nec equale alicui nec maius nec minus aliquo corpore. equale enim non est. qz non est infra terminos aliquos sua quantitas. maius enim non est. qz omne maius in aliqua parte maius est. et similiter minus in aliqua parte minus est. et infinitum ad infinitum nulla ratione potest comparari.

¶ Anaxagoras autem inconuenienter dicit de infinito mansione Fulcra enim seipsum dicit infinitum. hoc autem est. qz in seipso est. Aliud enim continet nihil tanquam ubi vtiqz aliquid sit aptum natum sit ibi esse. Hoc autem non verum est. Erat enim aliquid alicubi vi et non ubi aptum natum est esse

¶ Sic philosophus interponit opinionem anaxagore quam etiam aliquot rationibus improbat. Anaxagoras enim euadere intendens rationes predictas. inconuenientem assumpsit causam de mansione et quiete infiniti dicens. qz totum infinitum quod mixtum est ex omnibus infinitis homogeneis id quiescit. qz ipsum fulcit seipsum. et ipsum est locus suus. In prius enim que homogenee sunt vna contingunt ad aliam in finitum. ita qz non sit locus extra ipsum ad quem possit moueri. eo qz vna semper contingit ab alia. et ideo necesse est qz escere. qz sicut in seipso est infinitum. et ipsum est locus suus. ut dictum est. qz tamen extra infinitum nihil sit non potuit habere locum extra continentem. et ideo nihil aliud continet ipsum qz ipsum infinitum. et sic anaxagore opinio fuit. qz omnis res sit apta per naturam esse ubi est. eo qz ipse deus non esse aliquam naturam locati aut loci que facit rem alicubi esse. sed in illo loco erit res ubi contingitur circumposita partibus infiniti. et non habet aliam aptitudinem ad locum. sed hoc non est verum. qz sic omnis res secundum dictum suum esset in loco ubi est. vi. hoc est per violentiam et non habet aptitudinem ad ipsum in quo est. cuius causa est. qz constructum est in loco et vi aliena detinetur in loco et non per aliquam naturam mouentem ad locum in quo est.

¶ Si igitur quod maxime non mouetur totum quod

igitur ipso nanque fulcit et in seipso est. immobile
 omne necesse est Sed quare non aptum natum sit mo-
 ueri dicendum est. non enim sufficiens est sic dicentes
 euadere. Erit enim utriusque et quodlibet aliud non mo-
 tum. sed aptum natum est. nihil prohibet quoniam et terra
 non fertur neque si infinitum esset contenta tamen medio.
 Sed non quod habet aliud ubi rebaat. manebit in
 medio. sed non mouebit. quod non apta nata est sic. sed tamen
 licebit utriusque dicere. quod fulcit seipsum. Si ergo ne-
 que in terra hec causa est cum sit infinita. sed quod graui-
 tatem habet graue aut manet in medio.

Hic ostendit philosophus. si hec est causa quare mouet infi-
 nitum. quod totum fulcitur et retinetur in seipso tunc oportet quod
 sit immobile per accidens. sed quod non est locus ad quem moueatur
 sed hoc non sufficit in naturalibus in quibus queritur causa per se et
 non per accidens. Oportet enim Anaxagoram assignare causam
 utriusque quare infinitum non aptum natum sit moueri ex natu-
 ra. quod in naturis non sufficit sic dicentem accidentalem causam
 euadere. Si enim causa inducit vera est. tunc etiam quodlibet
 ber aliud quod non mouetur hac de causa non mouetur. sed hoc est
 falsum. quod nihil prohibet quod id quod retentum est violente
 in aliquo sicut lapis sursum sit aptus natus moueri ad
 alium qui est suus locus naturalis. Et huius exemplum est
 in terra quod non mouetur. et si poneret per impossibile quod est infi-
 nita. adhuc non moueret si trineretur a natura. medium quod
 est locus terre naturalis. et non retineret ex hoc. quod comp-
 meretur alijs circummentibus ipsum. nec ideo. quod non est locus
 ad quem possit moueri. sed potius ideo figeretur in medio
 quod de natura grauitatis sue ibi est apta nata esse et ibi ge-
 neratur. et tamen licebit secundum anaxagoram tunc dicere. quod fulcit
 seipsum cum posita sit esse infinita. prout igitur quod non est cau-
 sa qua assignauit per causa. quod per hoc quod negat motus ab alijs
 quo corpe non negatur aptitudo necessario. quod multa non
 mouent quod tamen apta nata sit moueri quoniam sit extra ubi. prout
 et hinc ignorauit anaxagoras. si igitur in terra cum sit infinita
 adhuc causa sit quod non mouetur. quod est in ubi. prout quod est me-
 dium. et nihil mouetur in ubi. prout naturaliter igitur hinc gra-
 uitatem et per grauitatem quiescit in medio

Similiter et infinitum manet utriusque in seipso
 propter quandam aliam causam. sed non quod infinitum est. et
 fulcit seipsum. Sicut autem manifestum est quod et si sit quilibet
 pars indigebit manere. Sicut enim infinitum in seipso
 manet se fulciens. sic et si quilibet pars accipiat
 in seipso manebit. Totius enim et partis siles loci
 sunt. sicut terre totius et glebe deorsum. et omnis
 ignis et scintille sursum. Quare si infinitum loci quod
 in seipso est et idem partem manebit ergo in seipso.

Hic philosophus ostendit. quod eandem rationem infinitum non habet
 beat causam mansionis sue quod est in se. sed aliam. ista scilicet quod non est
 aptum natum moueri ex eo. quod est in loco proprio et hoc non di-
 cit anaxagoras. et per hunc non habet per causa illud quod dixit in
 finitum seipsum fulcire. Sicut ex dictis manifestum est. quod siles
 in specie sunt loci totius hominij et partis. sicut totius ter-
 re locus est idem et glebe. et scintille locus idem est. et totius
 ignis. quod utriusque locus sursum est. et totius terre et gle-
 be locus est deorsum. quoniam per se manifestum est quod nihil est in
 seipso. ut dicitur quarto huius. et quod locus totius et partis non

duo nisi quantitate. maior enim est locus totius quam partis. et
 totum sit maius parte. et ideo id quod fertur ad locum vel quiescit
 in loco per aliquam naturam fertur et quiescit in illo et non quod
 infinitum est. sed accidit ei finitum vel infinitum. tamen si verum dicit
 anaxagoras quod infinitum sit in seipso. oportet etiam quod pres-
 infinite sint in seipsis. quod infinitum est hominij et ubi est to-
 tum ibi est pars secundum naturam sed manifestum est. quod pars non ma-
 net in seipso. igitur nec totum. et per consequens dictum anax-
 agore non est verum.

Omnia autem manifestum est. quod impossibile
 est sicut dicere infinitum corpus et locum quendam cor-
 poribus esse. si omne corpus sensibile. aut graui-
 tatem habet aut leuitatem. et si graue quidem in medium na-
 tura habet ferri si vero leue sursum necesse est. et in-
 finitum corpus sicut ferri. Impossibile autem aut utrum-
 libet aut medium utriusque sustinere. Quod enim diui-
 des aut quod infinitum erit hoc quidem sursum. Illud
 autem deorsum aut vltimum aut medium

Hic probat philosophus quod corpus sensibile non est actu infinitum
 per comparationem ad eius locum. quod oino et vltimum manifestum est quod
 impossibile est hec duo sicut esse aut dicere quod corpus ali-
 quod simplex et physicum sit infinitum. et quod locus aliquis
 determinatus in natura insit illi corpi. quod si omne corpus
 sensibile aut grauitatem aut leuitatem habet. ergo infinitum ha-
 bet grauitatem et leuitatem. ex eo quod ipsi infinitum posuerunt
 elementum. et non celum dixerunt esse infinitum. Si enim graue est
 tunc fertur ad medium. et si leue tunc fertur sursum illud
 autem quod fertur ad locum finitum et determinatum finitum est. Si
 infinitum est finitum. quod sursum et deorsum loca sunt in na-
 tura. corpus vero infinitum si simplex est et sensibile necesse
 est altero istorum modorum ferri hoc est moueri. Si autem for-
 te aliquis diceret quod corpus infinitum sustinet utriusque istorum
 motuum hoc est impossibile. quod tunc esset compositum ex
 oppositis naturis. et suppositum erat quod esset simplex. Sicut
 est impossibile quod medietas eius ferat sursum et medietas
 deorsum. quod si infinitum est. quod diuiditur in duo media
 ex quo id quod in duo media diuiditur finitum est. quod mensura
 tur duabus medietatibus in quas diuiditur. quod igitur dici potest
 quod hec pars infiniti est sursum. et quod alia eius pars est deorsum
 quod quod finitum partibus suis ad loca finita est finitum. Si autem
 vna pars infiniti quod est superior est sursum et finitur ad locum
 sursum. et alia eius pars deorsum et illa finitum ad locum deorsum.
 et sic in partibus suis esset finitum id quod positum est esse
 infinitum corpus. sed hoc est impossibile secundum hoc etiam
 oportet procedere quod corpus infinitum haberet vltimum. scilicet
 versus sursum. et haberet medium versus centrum. cum tamen
 hoc sit impossibile. quod cuius non est finis illius non est vlti-
 mum. et cuius non sunt duo fines illius non est medium quod
 equedistant ab extremitatibus que sunt fines eius. in tota
 hac ratione nihil supponit nisi quod loca in natura finita sunt
 sursum et deorsum. et hoc maxime per se patet. et eius declaratio
 ratio maior patebit primo celi.

Amplius autem omne corpus sensibile in loco est
 loci autem species et diuina sursum et deorsum. autem
 et retro. dextrosursum et sinistrosursum. Et hec non
 solum ad nos et positionem sunt. sed in ipso toto de-
 terminata sunt Impossibile autem hoc esse in infinito.

Hic ostendit philosophus quod omne corpus sensibile est in loco

sed loci species et differentie sunt sex sursum et deorsum de
ferozium et sinistrosum aut et retro. et he differentie non
solum denominant et distinguuntur quo ad nos secundum po-
sitionem sed sunt denominate et distincte in toto uniuersum
suo in mundo. Sunt enim iste differentie in celo ante et
retro. eo quod a pythagora aiatum dicitur. De loci enim differē-
tijs duobus modis loqui possumus. vno modo dicimus quod
loca naturalia sunt ad que est motus naturalis. et circa
loca naturalia duo sunt scilicet sursum et deorsum ad que mo-
uentur corpora naturalia sensibilia motu recto. quoniam de
numero talium corporum naturalium dicebatur corpus infini-
tum. Alio modo dicimus differentiam loci naturalis scilicet dis-
ferentias situs secundum quas est quicquid motus. et hoc con-
tingit dupliciter. vno modo secundum distinctionem situs duntaxat. et sic sunt in mundo sex differentie loci. alio modo
secundum positionem primum corporis quod est in loco. et hoc con-
tingit iteque dupliciter. vno modo secundum resolutionem ad nos. alio
modo secundum positionem naturale primum corporis et figuram
aut virtutem sine figura. et hoc dicitur propter celum. et secundum
copationem qua ad nos sunt iste differentie in corporibus
non aiatis. secundum aut positionem primum et figuram sunt in cor-
poribus animatis. et de omnibus his ex qua red def ratio
in secundo de celo et mundo. sed ad propositum sufficit quod
quocumque istorum modorum sumantur loci differentie ipse
determinat corpus infinitum extremitate suam primum
igitur impossibile erit istas differentias accidere corpo-
ri infinito. et per consequens impossibile est corpus infini-
tum esse in loco.

¶ Similiter autem si impossibile est locum esse in
finitum. In loco autem omne corpus est. impossibile
est infinitum esse aliquod corpus. At vero quod
alicubi est. et in loco est. et quod in loco est alicu-
bi est. Si igitur neque quantitate possibile est in-
finitum esse. Quantum enim aliquid erit. ut bicubi-
tum aut tricubitum. Hec enim signant quantum sic
in loco. quod alicubi. Hec autem aut sunt sursum. aut
deorsum. aut in aliqua alia distantia que sunt sex
horum aut unumquodque terminus aliquis est.

¶ Hic philosophus ostendit quod impossibile est locum esse
infinitum. igitur impossibile est corpus esse infinitum. cum
omne corpus sit in loco. Antecedens probatur. quia hec duo
consequuntur se scilicet esse in loco et esse in aliquo loco sicut
esse quantitate et aliqua quantitate. quia nihil est in genere
quin sit in aliqua specie. impossibile autem est quantum esse
infinitum aut locum. Non quantum. quia quicquid est quantum aut
est bicubitum aut tricubitum aut aliqua alia species quantitatis.
Non locus. quia nec locus sursum nec deorsum nec locus
aliqua differentia positionum. cum unumquodque horum locorum
est terminus et finis aliquis. quia ipsius distantie sunt duae
fines. igitur omne corpus quod est in loco est finitum. et
per consequens est nullum corpus actu infinitum.

¶ Quidem igitur non sit corpus actu infinitum
manifestum est ex his. Quod autem si non sit infinitum sum-
plicitate multa impossibilia accidant manifestum
est. Temporis enim erit quoddam principium et finis
et magnitudines non erunt diuisibiles in magni-
tudines. Et numerus non erit infinitus. Quod autem

determinatis sic neutro modo videtur contin-
gere ob hoc videlicet. et manifestum quod sic quidem
est. sic autem non est. Dicitur igitur esse aliquid quidem
potentia. aliud vero actu. Et infinitum est quidem
appositione est autem et ablatione. Magnitudo
autem quod quidem actu non sit infinita dictum est. Di-
uisione autem est. non enim difficile interimere indivi-
sibiles lineas. Relinquit igitur potentia esse infinitum

¶ Istud est quartum capitulum in quo philosophus ostendit
quod infinitum sit. et hoc soluunt rationes superius tacte. pro-
bantes infinitum esse in secundo capitulo huius tractatus.
Dicit igitur philosophus. quod multa impossibilia accidunt ut pa-
tuit ex dictis si omnino neget esse infinitum. Nam sic reprobatur
dictum est erit quoddam initium. et quidam finis. et magnitudi-
nes non erunt diuisibiles in magnitudines in infinitum
nec numerus crecit secundum hoc in infinitum. Cum igitur his
sic determinatis et ad vtriusque premissis disputatis neutrum
contingere videatur. Non enim contingit simpliciter esse infinitum
neque contingit infinitum simpliciter non esse. igitur necessarium est dis-
cere ob hoc. quod infinitum quoddam modo est. et quoddam modo non est
et sicut esse duobus dicitur modis. scilicet secundum potentiam et secundum actum.
sic dicendum est quod duobus modis dicitur infinitum.
Est enim secundum appositionem in numeris. et secundum diuisiones in
primis. Et quod probatur est. quod magnitudo non est finis actu
infinita. cum non sit magnitudo que extendit in infinitum. non
diuisibilis est magnitudo in infinitas partes et ideo dicitur
magnitudini in infinitum accidere diuisione. quia non est
difficile diuidere lineam per atomos qui non sunt quanti-
tates. sed indiuisibilia quodam quoniam per ipsam lineam non pos-
test amplius diuidi tali diuisione quali est diuisa. Et
istud fit quando magnitudo diuidit per equalia proportio-
ne et quantitate. sicut in duas medietates iam tres tertias
as. iam quatuor quartas. et sic de alijs partibus aliquo-
rum magnitudinis. talis enim diuisio stat atomaliter in ma-
gnitudine. quod tali diuisione non est diuisibilis magnitudi-
do nisi semel. Alia autem diuisione que etiam non est difficilis
dicitur in infinitum quando diuidit in equalia proportione et non
quantitate. Quod autem quidam dicunt magnitudinis di-
uisione stare. eo quod coponatur ex indiuisibilibus et intelligibi-
libus lineis non est difficile improbare ut patebit sexto hu-
ius. Relinquit ergo ex omnibus probatis quod infinitum non
est nisi in potentia et non in actu.

¶ Non oportet autem potentia ens accipere. sicut
si possibile est hoc esse statum esse quod erit. hec
statum. sic et in infinitum quod erit actu. Sed quo-
modo multipliciter esse est quemadmodum dies est
et agone in semper aliud. et aliud fieri. sic et in infi-
nitum est. Et namque in his est et potentia et actu
esse. Omnia enim sunt. et in posse agone fieri.
et est eo quod fit. aliter autem et in tempore mani-
festum est infinitum esse et in omnibus hominibus
et in diuisione magnitudinum.

¶ Hic ostendit philosophus quod necessarium est distinguere
in his que potentia esse dicuntur. vno modo aliqua enim
dicuntur in potentia ita quod potentia eius finitur ad actum

Terminus

Physicorum

Aristotelis

Unum purum. ita q̄ cū sic in illo actu nihil remanet de potentia ad actum illum. vt res dicit̄ in potentia statua idoli. et sperma in potentia dicit̄ homo. et hoc modo in finitum nō dicitur in potentia. quia sicut es quod est in potentia statua idoli erit aliquando statua. ita oportet q̄ infinitum in potentia sumatur aliquādo esse fm actum infinitum. Alio modo quedam dicitur esse in potentia ita q̄ potentia finiat ad actum nō purum qui semp claudit in se potentia ad actum eundē. et talia sunt quorum esse est in fieri. et in ea ratōne ei⁹ q̄ in actu sunt. sicut et ratōne eius q̄ fiunt. potentialitate habent admixtam ad illius actus succedentē p̄ticularē vt dictum superius fuit de motu qui est actus entis in potentia fm q̄ est in potentia. hoc etiam in tempore est gratia motus. quia tempus est motus et p̄tes temporis sunt hoc modo sicut dies. Et hoc modo sunt etiam motus q̄ dicitur agones in olympiis ludis et torneamentis q̄ hōmō in his em̄ eo q̄ in successione sunt. semp sunt aliud et aliud. nō ita q̄ diuisiō fiat. sed quia cōtinue vnum succedit alteri et in tali genere potentie que actu pmixta est dicit̄ eē infinitum. quia in his sunt que infinita sunt actus et potentia. actus quidem respectu p̄tius accepti per diuisiōnem. et hoc est finitū. sed potentia respectu posterioris accipiendi se q̄ est in motu et tempore succedens sibi sine interruptōe hoc est in diuisiōne infiniti. aut sine appositione hoc est cum interruptōe. p̄pter quod diuisiō vna p̄tinui semp finitur ad acceptū per diuisiōnem. sed inchoat alia respectu accipiendi. et talis successiō diuisiōnū siue mēte fiat siue fm accidens ponatur fieri nūq̄ stabit in p̄tinuo. et appositio nūq̄ stabit in discreto cuius causa parebit inferius. cum nihil intendit p̄bus dicere mō nisi fm quem modum potentie p̄cedat diuisiō in infinitum in p̄tinuo. et appositio in discreto. In tali em̄ successiōne qualis dicta est sunt olympia. q̄ olympia dicitur fieri in eo quod erunt post id quod acceptū est de ipsis in p̄senti. et in eo q̄ itez in p̄senti sunt sicut quilibz motus olympia fuerunt agones in quibus nudi duella faciebant. et iterabant post quinq̄ et quinq̄ annos. vt discerent exercitium belli. Et licet infinitū sit dictū fm hūc modum potentie. tamē aliter est in tempore. aliter in hominibus. et aliter in diuisiōne magnitudinū. fm q̄ huiusmodi potentia ad alium actum est in diuersis illis q̄ enumerata sunt.

¶ Om̄ino quidem em̄ sic est in infinitum in semp aliud et aliud accipiendo. et acceptuz quidem semp esse finitum. sed semp alterū et alteruz. Quare infinitum nō oportet accipere. sicut hoc aliquid. vt hominem aut domuz. sed sicut dies dicitur et agon quibus esse non sicut substantia quedā facta est. sed in generatōne aut corruptione finitum quod accipitur. sed semp alteruz et alterum.

¶ Hic p̄bus ponit p̄uenientia inter ista tria p̄nomina nata dicens. q̄ in his est infinitū om̄ino et vniuersaliter in accipiendo semp aliud et aliud fm successiōne interruptam aut non interruptam. et in accepto est finitum sed infinitū in accipiendo altez post alterum semper. et ideo infinitū respectu potentie accipiendi. et nō respectu actu accepti. et ideo nō oportet putare q̄ infinitum sit sicut

cut aliquid p̄manens et existens actu sicut est homo generatus. aut domus facta. sed oportet ipm accipere sicut id cuius esse est dependens ad succedens in futurū ex eo q̄ in p̄senti et in p̄terito est acceptum. sicut dicitur esse tempus dies et agon quibus nō conuenit esse sicut est substantia p̄manens. et saluata fm totum suum eē in hoc p̄senti. sed conuenit eis esse successiuū. Et licet sit finitum quod semp sit aut corrumpit fm id quod acceptum est. de eo tamen est infinitū respectu accipiendi semper alterum post alterum. Et quia accipiendū fm potentiam et non fm actum dicitur. ideo infinitum dicitur in potentia et non in actu et hoc quidem conuenit om̄ni infinito.

¶ Et in magnitudinibus quidem p̄manente accepto hoc accidit. in hominibus autem et tempore corruptis sic vt nō sit deficere.

¶ Hic p̄bus ponit d̄m istoz infinitoz. quia accepta in diuisiōne magnitudinis p̄manente saluata cum accipiendis et e conuerso. et sic accidit infinitum et in magnitudinis diuisiōne. et eodem modo est in appositione in numeris. Sed in generatōne hominū que fm potentia nō deficit vnq̄. Et in tempore nō om̄ia accepta remanent cum accipiendis. tamen differunt. quia in hominibus accepta per generatōnem p̄manente aliquā diu donec completur perio dus. In motu autē et tempore continue discedunt accepta et succedunt accipienda. q̄ motus et tempus sunt successiua que nō habent partes suas simul sed sibimūtem succedentes. vt cum est mane nō est meridies. et cum est meridies mane transit. et vespera expectatur. Generatio tamē fm ratōnem successiōnis fm potentiam nō deficit a motu et tempore quibus res ipa generata p̄manet.

¶ Quod autē fm appositionem idem quodam modo est et quod est fm diuisiōnez. Infinito autem fm appositionem sit eōtrario fm quod em̄ diuisum videtur infinitum. si appositū videbitur aliquid determinatum. Infinita em̄ magnitudines si accipiens aliquis determinatū accipiet eadem ratōne. Non eandē aliquam magnitudinem ratōne accipiens nō transibit finitum. Si vero sic augmentet ratōnem vt semp eandē aliquam sit accipere magnitudinē transibit finituz propter id quod om̄e finitum remouetur a quo libet finito. Aliter quidem igitur nō est. sic autē est infinitum potentia. quia et diuisiōne. Et actu autem est sicut diem esse dicimus et agonem et potentia sic sicut matena et nō p̄ se sicut finitū

¶ Hic p̄bus ponit p̄uenientia inter infinituz in magnitudinibus fm diuisiōne. et in numeris fm appositione dicens q̄ infinitum quod est fm appositionem in numeris est quodam modo idem et quod est fm diuisiōnem in cōtinuis magnitudinibus. idem em̄ est illi. quia vt sic est in potentia respectu accipiendi sed nō est simpliciter idem. quia infinitum in diuisiōne p̄tinui potentia habet

diuisionis nō respectu plus accepti p diuisionē. sed respectu posterius accipiendi. Infinitū aut quod est in appositione habet potentia sue infinitatis in addendo ad plus acceptum per numerū. Et ideo infinitū quod est in appositione in numero uertibiliter se habet infinito per diuisionē. Quis ratio est. qz in quantū et in quot diuisibile considerat in infinitū respectu accipiendi posterius et diuidendi in tantū et in tot additur ad numerū prius acceptū in infinitū. Infinitū em in diuisione p̄tinui non fit per quēlibet modū diuisionis. quia sunt duplices p̄tes continui siue magnitudinis. qdaz em sunt pres eiusdem p̄portōnis et quāritatis simul. et qdam sunt pres eiusdem p̄portōnis tantū. Si aut loquamur de p̄mis p̄tribus. tunc necessario stabit diuisio. Exempli gratia. si quis accipiat lineā decem pedū. et diuidat per decē partes equales. aut p duo equalia aut tria necessario stabit diuisio. qz omnis magnitudo tota renouet per diuisionem quādo omnes pres sepan̄ ab ea que aliquotiens sunt in ea. Et si quis uelit diuidētia ulterius diuidere nō poterit sumere per diuisionē s̄tia illis p̄tribus poribz illo adiecto qz sint etiam equalia quāritate. Et hoc sic ostendi potest. qz si quis diuidat decimā p̄tem lineę decem pedū que iuxta hypotesin sumpta est p diuisionē tunc potest illa itez diuidi in decē pres siue in decimas sed notū est cuiuslibet qz nō sunt ille decem pres siue decime equalēs p̄tribus decem p̄me diuisionis que erant in lineā decem pedū accepte. et ergo semper stat diuisio quādo sumunt partes eiusdem p̄portōnis et quāritatis et nō ibit in infinitū sed tota magnitudo necessario cōsumitur. Sed si loquamur de p̄tribus eiusdem p̄portōnis et nō quāritatis equalis tunc nunqz stabit diuisio sed p̄cedet in infinitū. Exemplū est in lineā decem pedum si illa diuidat s̄m quācūqz p̄portōnem scz subdupli aut subtripli. et sic de alijs tunc quēlibet pars potest diuidi in suas subduplas et subtriplas in eadem p̄portōne que nō sunt equalēs in quāritate p̄tribz p̄me diuisionis. Quis aut quēlibet pars accepta per diuisionē potest diuidi in pres eiusdem p̄portōnis et nō quāritatis partz. qz quēlibet pars ex quo est p̄tinua habet in se pres in eadē p̄portōne licet nō in eadē quāritate. et ergo tales p̄portōnabiliter per diuisionē etiam in infinitū possunt accipi. et sic infinitū est in diuisione continui et nō aliter. qz est in potentia in diuisione respectu accipiendi posterius et nō in actu puro simplici. sed potius in illo actu qui in se p̄ducit et ostendit potentia sicut actu sunt dies et agon. Et talis potentia est sicut potentia materie que est infinita et principiū infinitatis. sed finitas est sicut forma. et ideo infinitū nō est per se sicut finitum. Et sic ambo infinita in hoc ueniunt qz sunt in potentia et nō in actu. sicut dicitur qz dies et agon sunt in actu.

¶ Et s̄m appositionem igitur sic infinitū potentia est quod idem dicimus quodā modo esse ei quod est s̄m diuisionē. Semp quidem em ali quid ipius extra est accipere. Nō tamen excellit oēm determinatā magnitudinē sicut in diuisione excellit oēm determinatū et erit minus. Quare excellere oēm s̄m appositionem neqz potentia possibile est esse. siquidē nō est s̄m accidens actu infinitum sicut dicunt physiologi extra corpus

mundi cuius substantia est aer aut aliquod huiusmodi. Sed si nō possibile est infinitū corp⁹ sensibile sic actu esse manifestū est qz nec potentia utiqz erit s̄m appositionem. sed aut sicut dictum est econtrario diuisioni aut nullo modo.

¶ Hic plus ostendit quō infinitū s̄m appositionem reperitur in numeris dicēs. qz in numeris est infinitū s̄m appositionem potentialiter. et ut dictū est quod dāmodo est sicut in infinito p diuisiones. qz in utroqz est aliquid recipere extra respectu cuius dicitur infinitū. qz quascūqz pres receperimus per diuisionē adhuc aliquid est extra diuisionē prius factā quod potest accipi per diuisionem sequentē. et hoc est addibile prius acceptis que dicta sunt per diuisionē factā in p̄tinuo. Tamen in p̄tinuis nō est accipere magnitudinē que oēm magnitudinē ex cellat determinatā et sumptam. licet in diuisione excellat oēm determinatū quātruncūqz p̄m et sit minus quod adhuc potentiale est accipi per diuisionē. Impossibile em est qz in magnitudine respectu maioris accipendū addendi prius accepto p̄tinuo sit potentia ad infinitū qz si esset potentia respectu maioris talis nō acciperet p diuisionē. qz maius determinato nō accipitur per diuisionē. sed oportet qz intelligat addi et p̄tinuari ad magnitudinē prius acceptam. et hoc nō est impossibile nisi cōcederemus qz infinitum nō est per accidens sed per se. et actu puro. sicut dicunt quidam physiologi. qz infinitum sit extra totum corpus mundi et extra ultimum celum cuius substantia est aer aut aliud corpus simplex sensibile. sed hoc nō est uerū. et ideo nō est uerū qz corp⁹ continuū in addendo sit maius infinitum s̄m potentia. Sed infinitū quod est in additione in numeris est p̄contrariū. in ad modū diuisionis in infinitū que est in contrariis. Exempli gratia. accipiat magnitudo finita qz vocetur a. b. et diuidat ipa in duo media in c. et diuidatur eius vna medietas que est a. c. in duo media. et vna illarum additur ad medietatē illius partibus prioribus acceptis sic diuidēdo nunqz p̄sumetur p̄tinui. ita etiā taliter addendo nunqz pueniat ad totum qz numerus in se claudat omnes pres que fuerunt in linea diuisa. sed partes numerate semp pauciores sunt qz fuerunt pres lineę p̄me. et ideo diuisio in p̄tinuis et additio in numeris in infinitum currunt.

¶ Quoniam et plato ppter hoc infinita duo fecit: quia et in augmentū uidet excellere. et in infinitum abire et ad annihilatōem faciens tamē duo ut duobus non utatur neqz em in numeris qz s̄m diuisionē infinitum est. Unitas em minimum est neqz em augmentus vsqz nanqz decem facit numerum

¶ Hic plus ostendit qz plato duo posuit infinita ppter p̄dictam causam. qz uidebat infinitum fieri ex diuisione p̄ diminutionem. et ex additione. sed additionem nō dixit esse per collationem discretorū. sed potius per excessionem p̄tinui in maiore quantitate in infinitum. et hoc fuit vni in quo peccauit plato. Scdm em fuit. qz cū diceret duo esse infinita nō uerebat s̄m ueritatē nisi vno qd per diuisionē est in continuo. qz in numeris nō dicitur esse aliq d infinitū. qz numerus respectu minimi dicitur stare

ad unitatem et in hoc verum dicitur, et in augmento dicitur stare unum incrementum ad decem et ex denario reitere/rari per numeros compositos. et hoc fuit secundum falsum in quo peccavit plato in positione infiniti.

Accidit autem contrarium esse infinitum quod est si/cut dicunt. non enim cuius nihil est sumere extra sed cuius semper est aliquid extra hoc infinitum est. Signum autem huius est. Et namque anulus dicitur infinitus ut habentes circulatoriam quod semper est extra accipere secundum similitudinem quandam dicentes. non tamen proprie. Oportet enim et hoc esse. et non aliquando idem recipi. In circulo autem sic non fit sed semper quod est sequenter solus alter. non tamen ab omnibus partibus prius acceptis sunt. In finitum quidem igitur hoc est cuius secundum quantitates accipientibus semper est aliquid extra accipere.

¶ Istud est quintum capitulum in quo philosophus determinat de quidditate infiniti et primo secundum opinionem antiquorum dicens. quod contrario modo accidit definire infinitum quod antiqui definiuerunt actu aliquid esse infinitum dicentes. Definiuerunt enim sic infinitum est cuius nihil est extra hoc est infinitum est illud cuius pres si quis accipiat per numerum vel mensuram nulla eorum est extra ipsum. et sic opereretur quod infinitum omnia sua haberet intra se. et non eorum respectu alterius accipiendi per diuisionem. et respectu addendi in numeris. sed esset respectu accepti. et sic infinitum esset finitum. quod est impossibile. Et ideo oportet ipsum infinitum aliter definire. ut dicatur infinitum est cuius semper est aliquid extra accipere. Et hanc definitioem ostendit philosophus per signum. quod anulus et circulus dicitur esse infiniti. quod nusquam accipiunt in termino sui. quod si eadem ratione accipitur aliquid post illud in quod dicitur terminari. tamen anulus et circulus dicitur infiniti secundum similitudinem. et non secundum veritatem. quod in anulis et circulis continue accipiendo non semper ea que accipiuntur sunt altera secundum substantiam sed solum altera secundum situm circulatoris. et multoties sunt eadem secundum substantiam si sepe reperatur acceptio. Sed id quod continue accipitur in infinito extra primum acceptum per diuisionem oportet aliud esse per substantiam. et nunquam esse prius acceptum. sed accipiendum posteriori diuisione continue facit infinitum et hoc nunquam priori diuisione fuit acceptum. quod posteriori diuisione se accipit per minor quam fuit accepta prius. Et sic infinitum secundum veram definitionem est cuius pres secundum quantitates accipientibus semper est aliquid extra prius acceptum accipere quis tamen accipiendum non sit extra. primum quod diuiditur ipsum tamen accipiendum non est idem accepto. et quod in continuo semper aliquid restat accipiendum. ideo in infinito preedit diuisio.

Cuius autem nihil est extra hoc est perfectum et totum. Sic enim definiuimus totum cui nihil abest. ut hoiem totum. aut archam. sicut iam singulare sic et quod proprie. ut quod totum cuius omnino nihil est extra. Cuius autem absentia extra est non omnino est cum absit. Totum autem et perfectum aut idem penitus aut proximum secundum naturam est. perfectum autem nullum habens finem. finis autem terminus est.

¶ Hic philosophus improbat definitionem antiquorum dicens totum infinitum esse cuius nihil est extra accipere. quod definitio totius et perfecti non potest esse definitio infiniti. ista autem est definitio totius et perfecti. igitur non est definitio infiniti. Quinque probatur. quod totum est cui nihil deest de his que pertinent ad suum complementum ut hominem qui est res naturalis dicimus totum. et archam que est res artificialis dicimus esse totam. Sicut enim totum est in rebus singularibus que sunt partes vniuersi. sic et ipsum omnino siue mundum dicimus esse totum. quia proprie totum est cuius nihil est extra simpliciter et absolute. sed omnia habet intra se. et cuius est aliquid extra non omnino vel totum est. cum aliquid deest ei. Totum enim et perfectum aut sunt idem penitus. aut proxima sunt secundum naturam. Subiecto penitus sunt idem quod quicquid est totum est perfectum. et quicquid est perfectum est totum. Sed secundum rationem differunt quod perfectum est quod iam attingit finem qui est complementum et perfectio eius. totum autem est quod est integratum ex omnibus suis partibus que continentur in ipso sub sua forma. perfectum enim nullum est quod non habet finem. Finis autem terminus est. et terminat illud quod perficit. cum igitur infinitum dicitur a perfectione finis vel termini. nullum infinitum debet esse perfectum vel totum.

¶ Unde melius est opinandum pmenidem melisso dicere: Hic quidem enim infinitum totum dicitur. Totum autem finiri a medio eque pugnas. Non enim sicut lunum lino est continuare. et omni et toti infinitum.

¶ Hic philosophus comparat opinionem mellisii et pmenidis dicens. quod pmenides melius dixit quam mellisius. quod cuius potest esse totum unum et immobile voluit dicere quod esset infinitum. cum hoc quod dicebat ipsum esse totum vel omnino. Sed mellisius totum dixit esse ens. et cum hoc dixit ipsum esse infinitum. dicebat enim pmenides quod totum erat per hoc quod extremitas equaliter distabat a medio et ideo inter ea omnia concludebantur. Dixit enim quod non erat abire in infinitum pertrigando corpus ad corpus circudans. sicut si ligaretur licium aut lino ad filium sic dixerunt philosophi.

Quonia hinc accipiunt dignitatem de infinito quod est omnia continens et omnia in seipso habens propter id quod habet similitudinem quandam cum toto. Est enim infinitum perfectio materia magnitudinis. et quod potentia totum est. actu vero non. Diuisibile autem est et ad consumptionem et ad oppositam oppositionem. Totum autem infinitum non secundum se sed secundum aliud.

¶ Hic philosophus ostendit dignitatem et eminentiam quam erronee antiqui attribuerunt infinito dicentes ipsum infinitum omnia continere et in seipso habere. et eorum causa fuit. quod ipsum similitudinem habere dixerunt cum toto. cum ipsum sit materia. et subiectum totius. quod infinitum est materia perfecte magnitudinis secundum quod magnitudo perfecta est. que nata est per diuisionem vel diuisiones. quod talis magnitudo per ea que potentia sunt in ipso subiectis infirmitati. et ideo infinitum quod est materia est infinitum. potentia totum est. sicut materia in potentia habet terminacionem. actu tamen non est totum secundum se. Diuisibile enim est secundum diminutionem continue faciendam. et sic infinitum est

fm appositōem que fit ad prius acceptū in numeris. et
iō neq; totū est neq; finitū est p se. s; p formā pficientesz

Et nō continet sed continet inquantū est
infinītū vnde ignotū est inquantū est infinitum.
Speciem em̄ nō habz materia. ergo manifestū
est q; magis in ratōne pris sit infinitū q; ratōe
totius. pars em̄ materia totius sicut es statue.

Hic p̄hus attribuit infinito tres p̄ditōes. Qua/
rum p̄ma est q; infinitū p̄tinet et nō p̄tinet in quantū ē
infinītū. q̄uis tamē antiqui illam p̄ditōem infinito at/
tribuerunt. sc̄da q; ip̄m est ignotū. q; om̄e quod cognos/
citur per formā et finem cognoscit infinitum autē habet
p̄uarōnem forme et finis. igitur est ignotum. licet anti/
qui oppositum dixerūt. Tercia q; ip̄m potius habz ra/
tionem pris q; totius. ex quo ratio pris est imp̄fecti s/
cut materia pars est totius. vt es statue.

Quomā si continet in sensibilib; et in intelli/
gibilib; magnū et parū oportuit p̄tinere in/
telligibilia. Cōueniens autē et impossibile igno/
tum et indeterminatū p̄tinere et determinare.

Hic p̄hus excludit op̄inione platonis ponētis in
finitū. q̄uis bene dixit in hoc q; posuit infinitū eē in ma/
gno et puo fm q; sunt materia oim. tamē in hoc simplr
errauit q; dixit magnū et puum om̄ia p̄tinere sensibilia
et intelligibilia id est formas intelligibiles vt ideas se/
paratas z formas sensibiles que sunt in indiuiduis. Lū
em̄ infinitum sit ignotū et interminatū nō potest termi/
nare et facere nota ea que noscunt. quoniā cōtinens est
terminans et notificans. ergo si infinitū continet sensi/
bilia et intelligibilia ip̄m terminat et notificat. vtraz er/
go continet et notificat sensibilia id est formas sensibi/
les que sunt in indiuiduis et intelligibilia que plato di/
xit esse p̄ncipiū generatōnis et sc̄ie. ergo ignotum facit
cognosci ea que sunt p̄ncipiū om̄is noticie sue sc̄ie qd
est impossibile. igitur impossibile est infinitum continere
et terminare sicut dixit plato

Sc̄dm ratōnem autē accidit. et fm apposi/
tionem nō esse videri infinitū sic. vt oēm excellat
magnitudinē. In diuisione autē esse cōtinet em̄
sicut materia intus et infinitū continet autē sp̄s
Rationabiliter autē est z in numero quidem esse
terminū. ad plus autē semp oēm excellere multi/
tudinē. In magnitudinib; autē econtrario. In
minus quidem excellere oēm magnitudinē: sed
in maius non esse magnitudinē infinitā. Causa
autē est. q; vnum est indiuisibile quodcūq; vni/
sit. vt vnus homo et nō multi. Numerus autē
est vno plura et quelibet quedā. Quare necesse
est stare ad indiuisibile. Duo namq; et tria deno/
minatiua nomina sunt. similr et alioz numero/
rum vnusquisq;.

Istud est sextū capitulū huius tractatū in quo p̄hs
infinitatis radice ostendit. p̄mittendo tū q; differenter
infinītū inuenit in p̄tinuis et discretis. Et resumit pri/
mo quodā modo qd prius dixit. q; nō videt eē infinitū

Nec est fm extensionis appositōem p̄tinue. sic q; excel/
lat oēm determinatā magnitudinē. et quia forma exten/
dens est terminans et finiens. et ideo cum augmentum
sit fm formam magnitudo om̄is erit finita. sed in diuis/
sione est infinitum eo modo quo dicitur est. q; diuiditur
fm materiā in infinitum que intus continet et quā sp̄s
cies et forma continet. Et ex eadem ratōne z causa nu/
merus crescit in infinitum. et nō diminuitur in infinitū
quia vnitas est minimum in quod diuiditur numerus
et est terminus in quo stat diuisio. Et quia indiuisibi/
le nō diuiditur ideo numerus nō diuiditur vltra vnita/
tem. sed in magnitudinibus econuerso est. q; diuidēdo
magnitudinē in minus accipiendo per diuisione excel/
lit omnem magnitudinē acceptam. ita q; semp efficitur
minus. sed in maius stat. q; inuenitur totum et p̄fectus
cui impossibilis est additio. vt patebit p̄mo celi. et ideo
non est magnitudo fm extensionem infinita vt patuit.
Causa autē status diuisionis numeri est. q; vni in quo
stat diuisio est indiuisibile. quare vere vnum est. q; om̄e
quod est vnum vnitate et indiuisibilitate est vnum. vt
vnus homo est qui indiuisibilis et indiuisus fm species
est. et ideo nō est multa. Nichil em̄ accipit numer. p̄rie
per sensū p̄ hoc q; accipit diuisione p̄pter quod etia plu/
res homines p̄cipatōne sp̄ci dicuntur vnus homo. qd
nō differunt abinuicem differētia humanitatis sed diui/
sione materie. et ideo constat in ip̄is tanq; indiuisibilib;
diuersis. q; sicut supra ostensum est. numerus nō collis/
gitur nisi ex vnitatibus diuersis et nō ex vna p̄stantur
ergo numerum forme vnitate et discrete que etiam faci/
unt stare diuisione ip̄ius fm q; ad rem refer. et illo mō
hic loq̄mur de numero. Et hoc sic patz. quia duo et tria
et alij numeri sunt nomina denominata a numeris quib;
bus numerant res. q; duo denominant a binario z tria
a ternario z sic de alijs. z hec sunt tres incōtinuā discre/
tionē habentes ex suis vnitatib; tot quot per sp̄m nu/
meri signant. q; duo sunt due vnitates. et tria sunt tres
et sic de alijs. et ideo stat p̄cessus diuisionis in qualib;
illarum vnitarum.

In plus autē est semp intelligere. infinite autē
sunt decisiones magnitudinis quare potentia
quidem est. actu vero nō. sed semp excellit accep/
tum oēm multitudinē determinatā. Sed nō se/
pabilis est hic numerus decisiones neq; manet in/
finitas. s; fit sp̄ sicut et tps et numerus tps

Hic ostendit p̄hus q; additio in numeris excedit
oēm determinatā multitudinē. q; nō separatur numerus
a p̄tinui diuisione. sed potius causatur ab illa vt patuit.
et ideo licet det speciem numero. et sit indiuisibilis vni/
tas. tamē q; dependet a p̄tinua diuisione et est in poten/
tia semp addendum. ideo est vt potentia materie z caus/
sa infinitatis. eo q; infinite sunt decisiones magnitudi/
nis sibi succedentes que sicut potētia et nō actu sunt in

magnitudine. ita potentia et non actu sunt in additioe numeri. et ideo acceptum per diuisionem et addendum numero se excellit omnem magnitudinem determinatam. sed secundum hoc quod sic prout addit nullo modo a diuisione magnitudinis separatur neque infinitas est in aliquo vno manente. quod sic esset actu. sed finit prout. sicut tempus cuius est est in successione. et sic numerus que est genus tempus in prouto secundum prius et posterius secundum successione numerat.

In magnitudinibus autem proutum est. Diuiditur autem in infinita proutum. in magis autem non est infinitum. Quantum enim proutum potentia est. et actu contingit tantum esse. Quare quoniam infinita est nulla magnitudo sensibilis. non contingit omnes excellentiam esse magnitudinis determinate. Esset enim utique aliquid in celo maius.

Hic philosophus ostendit quod in magnitudinibus proutum est quod proutum ad materialia diuiditur in infinitum cum non diuidatur secundum formam sed secundum materiam et in maius non est infinitum. quia extensio est secundum formam. et hec est causa finitatis quantum est secundum augmentum proutum esse magnitudinem quoad ad. tantum proutum esse in mundo et in partibus eius. quod in talibus ut dictum est non dicitur posse et esse. cum sint principia aliorum et ideo necessaria. Et ideo quod nulla magnitudo sensibilis est infinita in maius non proutum esse excellentiam in infinitum cuiuslibet magnitudinis determinate. quod si hoc daretur esse. oporteret quod secundum potentiam nature et actu esset aliquid corpus maius vltimo celo quod falsum est. ut patebit latius primo celi.

Infinitum autem non idem est in motu et magnitudine et tpe tanquam vna quadam natura. sed secundum posterius dicitur dicitur secundum prius ut motus quidem. quod prius est magnitudo in qua mouetur aut alteratur. aut augmentatur. Tempus autem propter motum. nunc quidem enim vtuntur his. posterius autem retabimus dicere. et quod est vnumquodque. et quod omnis magnitudo sit in magnitudines diuisibilis

Hic ostendit philosophus quod differenter infinitum inuenitur in motu magnitudine et tpe dicitur. quod inuenitur in eis secundum prius et posterius. quod sicut ista se habent ad quantitatem. ita se habent ad rationem infiniti. sed quantitas reperitur in eis secundum prius et posterius. igitur etiam infinitas. prius enim rationem infinitatis precipit magnitudo que est infinita per diuisionem. quod et si quilibet diuisio accepta in se sit finita tamen dependentia proutum ad diuisionem est infinita. Et huiusmodi sit in materia. quod nulla forma finit per diuisionem que dependentiam habeat ad illam formam. et ita etiam proutum nunc sic finit per diuisionem que diuisoria potestatem diuidendorum manent ad vltimam diuisionem ex materia et potentia materiali proutum Et ab illo est infinitum in numeris. eo quod collectio numeri se dependet ad ea que diuidi possunt ex proutum diuisione segregante pres continui. ita quod sicut nunc potest accipi omnes pres proutum per diuisionem. ita nunc potest considerari numerus que numerat proutum per collectionem suam proutum per diuisionem acceptam. quod autem iste due sunt simpliciter spes quantitatis. igitur simpliciter precipit rationem infiniti. sed motus est infinitus per posterius. quod scilicet magnitudo que mouetur aut in qua est motus est infinita siue ille motus sit localis siue alterationis siue augmentatio et diminutio. si tempus est infinitum propter motum cum

ius ipsum est numerus. Sed his vtuntur hinc tanquam supposito sitis et positus sine probatione aut demonstratione sed posterius in fine quarti et quinti dicitur quid est. et propter quid est vnumquodque istorum.

Non remouet autem ratio hec neque mathematicos a consideratione auferens sic esse aliquid in finitum. ut actu sit in augmentum intransibile. Neque enim sic indigent infinito. Neque enim vtuntur sic. sed solum esse quantumcumque velint finiri. Dicitur autem magnitudini secundum eadem secari inest rationem quantumcumque magnitudo sit altera. Quare ad demonstrandum quidem illo modo nihil differret. Esse autem in existentiis erit magnitudinibus

Hic ostendit philosophus quod mathematici vtuntur infinito dicens. quod ipsi supponebant quod dicitur infinitum esse in extensione augmenti secundum quandam modum. tamen sic infinitum esse per extensionem quantitatis proutum. ita quod dicatur. nullum quantum ita magnum esse secundum actu quod ipsum sit intransibile si accipiant pres eius finales in proportione et equales in quantitate a veris partibus negatur. non tamen ipsi negant quod poni possit secundum imaginatorem quantitatem adeo magna quantum aliquid ea velit habere. et sic vocant infinitum mathematici. quod nulla adeo magna describitur linea que maior scribi possit si aliquid velit ea habere ad demonstrandum aliquid. Et ratio huiusmodi est. quod mathematici non indigent in sua scia magnitudine actu infinita quod non accipiunt quantitatem secundum esse quod habet in re natura. sed secundum imaginatorem. Et procedunt secundum potestatem imaginatorem coponentes et angulos. et non secundum potestatem rei imagine. quod multe figure geometrorum nullo modo sunt in corporibus naturalibus. et multe figure materiales. et precipue animalium et plantarum. non sunt determinabiles arte geometrie. et ideo non indigent infinito quod sit secundum esse. sed potius quod deseruit imaginatorem. et sic sic eis proutum linee in quantitate quantumcumque volunt. cum vtantur infinito quod deseruit imaginatorem. Alia ratio. ad hoc quod indigent infinito secundum actu est. quod maxime magnitudinem inest secari sicut puer. et ideo quantum ad vim demonstrationis nihil dicitur. an diuisio fiat in parua vel in magna vel in finita vel in infinita. et ideo quod negat infinitum esse actu. nihil impedit desideratorem mathematicorum. sed tamen quod accidit mathematicam lineam diuidi. ideo ponit mathematicum proutum in infinitum numerum crescere per aggregationem.

Quoniam autem cause diuise sunt quadrifarie: manifestum quod sicut materia causa infiniti est. et quod esse quod dem ipsum proutum est. Per se autem subiectum proutum et sensibile est. Videntur autem et omnes alii. sicut et materia vtentes infinito: Unde inconueniens est continens ipsum facere. sed non proutum

Hic philosophus ostendit ad quod genus cause infinitum reducat dicens. quod cum quatuor sunt cause ipsum non dicitur reduci ad quantumcumque eam. sed materialis eam. que est infinitatis radix siue eam quoniam infinitum secundum nomen dicitur a proutum finis. igitur oportet quod esse ipsum sit proutum. Et quod non est actu. sed est passio quantum finiri. Necessarium est quod ipsi subiectum sit quantum et sensibile corpus. Cuius eam assignat philosophus. quod omnes alii per vtuntur infinito sicut materia. et ideo inconueniens est dicere quod dicatur proutum. cum materia non proutum. sed proutum cuius ratio superius fuit assignata. Et quod inferet correlarie quod eam siue radix infinitatis est materia

Libet

Reliquū autē aggredi est. fm quas ratōnes in finitum esse videtur nō solū potētia sed sicut de terminatū est. alia quidē ipōz nō necessaria sunt alia vero habent quāsdā veras p̄rarietates. Neq̄ em̄ vt generatio nō deficiat necessariū est infinitum esse actu sensibile corpus. Contingit em̄ alterius corruptōem alterius generatōnem esse cum om̄e finitum sit.

¶ Istud est septimū capitulum in quo postq̄ phus ostendit quid sit infinitū et qualiter ip̄m habet esse. et q̄ liter nō dicit q̄ reliquum est aggredi ad soluendas rationes quibus pbatum fuit infinitū actu esse et nō solū in potentia. sicut superius determinatū est a pho. quēdam autē illaz ratōnum nō necessitate inferunt suas cōclusiones. quedam vero veras habent p̄rarietates. qz veraciter pbant infinitū quodā modo esse actu. que at nō necessariū p̄cludunt sunt. sicut ille que pbant infinitum esse corpus sensibile vt generatio nō deficiat. q̄ si infinita sit generatio materialiter ex corpore sensibili infinito. tunc oportet q̄ illud sit in loco infinito. et q̄ motus sit infinitus que sunt falsa. igitur nō est necessariū actu esse infinitū corpus sensibile ad hoc q̄ nō deficiat generatio. sed potius ex hoc generatio in simplicibz est inficiens. qz generatio vnus est corruptio alterius et eōs uerso. cum om̄ia elementa circulariter generata sint finita. Causa autē indeficientie generatōnis om̄ est alla tio generantis in obliquo circulo. vt patebit latius in secundo perigeneseos. Quidā tamen modernoz dicunt causam deficientē generatōnis esse. qz generatio est ex infinito corpore fm diuisione. qua diuiditur in infinitū tū autē illa diuisio sit vel in equalia in quātitate. et similia in p̄portōne. oporteret fm illos q̄ filius semp est minor patre in quātitate quod est absurdum. ideo dictum eoz est erroneum et p̄ hoc patz solutio tereie ratōis superius in secundo capitulo mote.

Amplius tangi et finiri atqz est. hoc quidem em̄ ad aliquid et cuiusdā. Tangit em̄ aliquid oē et finitōz alicui accidit finitū autē nō aliqd est. neqz tangere cōtingenti contingens est

¶ Hic phus soluit quartā ratōnem inductā qua dicebat anaxagoras mundū esse infinitū. qz cōponitur ex infinitis sese p̄tingentibz sicut filum filo copulet. Qua arguit sic de ratōne corporis finiti est q̄ claudat in alio zc. Ad quā ratōem est dicendū q̄ falsum est. q̄ om̄e corpus quod finit alio alio p̄tinentē finit. qz differentia est inter finiri et tangi. qz finiri dicit absolute et tangi respectiue. et habent se sicut superius et inferius. quom̄ om̄e quod tangit finit sed nō p̄uertit. qz vltimū celū finitur et nō tangit alio corpore se ambiente. et sic vltimū celum terminatur termino sibi essentiali et nō habz terminum extra se. Similiter om̄e quod habet terminum extra se ad quē terminat habet etiā terminum sibi essentialē intra se et nō p̄uertit. qz vltimū celum terminatur sua superficie. nō tamen habet aliquid extra se terminans et ambiens ip̄m. Infinitū autē nec tangit nec finit nec finitur. et ideo nō est aliquid extra se tangens cōpatum. qz nō q̄libet tangit quodlibet. sed potius tangit id cuius vltima vel vltimū est cum suis vltimis vel

Tertius

vltimo et ideo cum infinitū nō habeat vltimū neqz vltima neqz tangit neqz tangitur ab aliquo.

¶ Intelligentie autē credere incōueniens est. nō em̄ re abundantia et defectus est. si intelligentia vnusquisqz em̄ nostrz intelligit vtiqz aliqd multipliciter ex se ip̄o augmensans infinitū. sed non propter hoc extra intelligentiā aliquid est. aut extra tantā magnitudinē quā habemus q̄uis in/ telligit aliquis. s; qm̄ aliqd est hoc accidit

¶ Hic phus soluit quintā ratōnem qua arguebant mathematici imaginant infinitum esse extra celum. igit extra celum est infinitū dicens q̄ imaginatōni nō est credendum. qz infinitū nō accipit fm potestate imaginatōnis. sed potius fm potestate corporis phisici. et ideo talis excessus et defectus que ponit geometer nō est in re. sed in intelligentia imaginata geometri querentis ex/ gere quantitate demonstrabile. potest em̄ vnusquisqz nostrum imaginari q̄ habeat quantitate centum pedū vel pluriū. et potest sic intelligere staturam suā quantū voluerit. Et cum hoc quantitas stature sue sit in intelligentia sua. et forte p̄siderent figure eius et passiones fm q̄ est imaginata que nō tamē p̄ter hoc i corporibz nostris est extra maior quantitas q̄ est fm natura. et licet in eo quod est in re forme imaginatō. nō tamē om̄e quod est in imaginatōne est in re ip̄a necessario. et per se quens q̄uis geometer petat quātitates quantas esse voluerit nō p̄ter hoc sunt de necessitate in rebus.

¶ Tempus autē et motus infinita sunt. et in/ telligentia nō p̄manente accepto. Magnitudo autē neqz in diuisione neqz intelligibili augmentatione infinitū. Sed de infinito quidem quō est et quō nō est. et quid est dictū est.

¶ Hic phus soluit alias ratōnes ex motu tempore magnitudine et numero sumptas dicens. q̄ ille ratōnes p̄cludunt necessario aliquid esse infinitum actu aliquo modo sicut dies et agō. qz in tempore et motu est infinitum per diuisionē ip̄o accepto nō p̄manente. eo q̄ motus et tempus nō habent in p̄tibz suis p̄manentiā. et sit illa diuisio motus et temporis per intellectū siue mentaliter qz in se tempus et motus nō secantur. sed intellectus accipit potētem p̄tem motus in p̄tē p̄re spaciū et posteriorē in posteriori et sic etiam est de tempore. qz nunq̄ in eo fm rem sit interruptio. licet p̄tingat accipere nunc imaginariū diuidens ip̄m sicut dicitur posterius. Magnitudo autē nō est infinita diuisione. ita q̄ mens et intelligentia sit causa infinitatis. sed potius est infinita diuisione. ita q̄ materia sit causa infinite diuisionis. et nō est infinita magnitudo in extensione in maius. Numerus autē est infinitus per diuisionē continū. Ex quibus patz quō infinitum est. et quō nō est. et qd ē p̄ definitōes et naturā

Utz in rebus naturalibus sit aliquod corpus sensibile actu infinitum quod est ab aristotele bene definitū

¶ Et arguit primo p̄tra primam p̄tem questiqz in rebus naturalibz sit regibile aliquod corp⁹ sensibile ac

tu infinitū. qz motus infinitus p̄supponit mobile infi-
 nitum. motus autē cellē est infinitus. igitur celum est infi-
 nitum. **¶** Vnoz partz. qz est circularis. circulus autē non
 habet principii mediū neqz finem. qz alias nō appella-
 retur circularis. **¶** Confirmat in celo regitur infinitum in
 diuisione fm potentia cū sic p̄tinuum. igitur ibi est infi-
 nitum in actu. p̄sequētia p̄batur. qz in p̄petuis nō dis-
 ferunt esse et posse. **¶** Secūdo sic magnitudo est act⁹ ma-
 gnitudo est infinita. igitur est actu infinita. p̄sequētia p̄-
 batur p̄ sequētia a diuissis ad p̄tinua. **¶** Tercio ar-
 guitur p̄tra scōam p̄ticularē questū nulla definitio inclu-
 dit opposita. ista autē est h̄mōi. igitur nō est bona. minor
 partz. qz accepta quāritate rei nihil remanet extra de ipa
 re. igitur incoeuienter dicitur recipere. qz ex illo oportebit
 sequi qz aliquid sit recipere extra et etiā nihil. **¶** Con-
 firmatur infinitū omnia p̄tinet et gubernat. igitur extra
 ipm nō p̄tingit aliquid extra accipere. **¶** Quarto. si de
 finitio esset bona. sequeretur qz omnis magnitudo esset infi-
 nita. Nam accepta quacūqz magnitudinis p̄e contin-
 git aliam accipere. et sic semp p̄tingeret extra p̄tem ac-
 ceptam aliud accipere. **¶** In oppositū vtriusqz questū ē
 doctrina phi. in textu. **¶** Et pro maiori intellectu istius
 questūis ponuntur duo discursus. quoz maior p̄ri-
 mi est ista.

Actu corpus infinitū sensibile esse. est repug-
natiū nature institute. Vnoz. Infinitū in
potētia est tam in cōtinui diuisione qz in discre-
ti appositōne. Cōclusio. Igitur rationabili-
ter et p̄physice repugnat nature actu infinitū esse.

¶ Maior ad longū partz per phi in textu. qz de ratōe
 corporis est esse terminatū superficie. sicut linea terminat
 puncto. igitur. p̄terea omne corp⁹ sensibile est in aliquo
 loco. sed sunt diuētaxat sex differentie loci distincte nō
 quo ad nos. sed ex natura rei que sunt sursum deorsum
 ante et retro. dextrosūm et sinistrosūm. prima pars
 minoris partz. qz omne illud quod est in rebus. aut est in
 potentia vel in actu. infinitū autē in actu nō est ponendū.
 igitur infinitū in potentia. **¶** Est tamē bene aduertē-
 dum. qz duplex regitur potentia. Nam qdam est poten-
 tia que respicit actum p̄manētē qui est totus simul cō-
 pletus et p̄fectus et in facto esse. et illa potentia cū dedu-
 cta sit ad talem actū nō amplius remanet in potētia ad
 tāle actum. vt res dicitur in potentia ad actū permanentes
 statue. et quando deducit ad illū actum tunc nō est am-
 plius in potētia. et sic infinitum nō est in potētia. **¶** Alia
 est potentia respiciens actū incōpletū et successiū qz nō
 est totus simul nec in facto esse. sed solum in fieri semp ē
 potentie p̄mixtus. sicut dies est in potentia. qz semp est
 in fieri et successione. et dum vna ps est. alia est p̄terita. et
 alia futura. et hoc modo infinitū est in potentia ad tales
 actū. ideo nō est sicut ens cōpletū et in facto esse. sed solū
 sicut dies et agoni hoc est ludus agonialis qui solū
 modo habet esse et fieri. et illo modo regitur etiā actus
 in omnibus successiuis. qz quādo desinit fieri ipoz non
 amplius habent esse sicut partz de motu. **¶** Secūda ps mi-
 noris partz p̄ aristotele in textu. **¶** Et est notandū fm
 dñm Albertū qz infinitū quod est in additōe numero-
 rum causat ex infinito quod est in diuisione cōtinui. qz
 nihil est causa numeri nisi diuissio. licet etiā discretio sit aī

p̄tinuatē. eo qz simplicior ē illa ex eo. qz p̄cedit ex indī-
 uisibili quod est simplicius. tamē numerus fm esse qd
 habet in rebus numeratis causat a diuisione p̄tinui. et
 discretio sua est post p̄tinuatē fm esse quod habet in
 magnitudine p̄tinua. qz qualiter sit p̄siderare oportet
 hoc modo. **¶** Dicitur em̄ est in p̄dicamento. qz omnis quā-
 titas ab indiuisibili p̄cedit. Sunt autē in genere in diuī-
 sibili tria. scz vnitās punctus et nunc. **¶** Vnitās autē est in
 diuisibilis positōnem nō habens. punctus vero in diuī-
 sibilis positōnem habēs. nunc autē est indiuisibile quod
 adiacet mobili qd fertur. **¶** Cū igit vnitās nec adiacet alī
 cui mensurato sicut nunc. nec positōnem habet sicut pun-
 ctus simplicius p̄cipat ratōem indiuisibilitatē qz punctus
 vel nunc. p̄ter quod etiā quāritas illa est simplicior
 qz que fluit ab vnitāte sicut nunc qz quāritas que fluit
 a puncto. sed si numerus p̄sideraret fm esse quod habet
 in rebus numeratis. tunc numerus est post diuissio-
 nem p̄tinui. qz vbi nō est diuissio materie. ibi nō est numerus
¶ Et hoc ostendi potest tribus ratōnibz. quaz prima est
 que sumitur ex multitudīne que est in numero **¶** Numē-
 rus vt dicit Boetius nō surgit ex eodē iterato. sicut si de-
 catur marcus est vnus. tullius est vnus. et cicero ē vn⁹
 ex tali em̄ iteratione nō surgit nūc⁹ ternari⁹. s⁹ vn⁹. s⁹
 si fiat collectio vnitātū diuersaz. cōtinue inferz colligit
 numeri pluralitas. sicut si dicat petrus est vnus. corne-
 lius est vnus. et iohānes ē vnus. p̄tinue inferz qz illi s⁹
 in numero ternario. **¶** Istā em̄ qz omnia sic numerata sub
 aliquo vno sunt vniēte ea cui cōpetit diuidi in ipa per
 accidens. cum tamē per se ea vniat. sicut petrus iohā-
 nes et cornelius sunt tres homines. et homo asinus leo
 sunt tria animalia. et animal lignum et lapis sunt tres
 substantie corporee. et nunqz potest aliquid numerari sē
 nō accipiatur aliquod quocūqz modo vniens ea qz nu-
 merata sunt. sed vniens in quantum vniens nō est p̄in-
 cipium pluralitatis. sed potius id quod plurificat sub
 illo. **¶** Est arymēs forma general⁹ vel specialis. et sicut vna
 ē forma. ita correspondet ei vna materia. qz vnus forme
 in genere vna est materia in genere. et vnus forme in spē
 vna est materia in specie. **¶** Materia em̄ diuiditur p̄ par-
 tes diuersas per esse quod habet forma in ipa. et ideo p̄
 se in pluralitatem agitur materia et pars materie que ē
 in vno nō est illa que est in alio. **¶** Forma autē nō sic diuisi-
 ditur. qz fm totam essentiam saluat in quolibet. sed for-
 ma diuiditur p̄ accidens. scz per esse quod habet in ma-
 teria et materia per se diuidit. et sic constat qz ex vno sur-
 git diuissio p̄ticulariū. qz materia vnus forme fm qz hu-
 iusmodi vna est. ergo discretio numeri que diuersitatez
 rei exigit est ex materie diuisione que diuisa est in tribz
 materie. et nō ex forme diuisione que vna est per ratio-
 nem in omnibus que numerant sub vno aliquo cōmuni.
¶ Si autē dicatur qualiter hoc esse posset qz forma
 diuidat materiā. et tamē ipa nō sit principium discretio-
 nis et numeri. s⁹ potius materia. qz sicut ē vna singularis
 materia in quolibet. ita ē vna forma singularis in quolibet
¶ Dicendū qz forma nō diuidit p̄ se. sed per accidens.
 hoc est p̄ esse quod habet in materia. nec diuidit nisi fm
 qz attingit materiā et terminat ipam et cōplet ad speciē
 suscipiendā. et hec omnia cōueniunt forme p̄ suum esse.
 et ideo forma nō numerat nisi numero materie et potē-
 tie. **¶** Et si obiceret de animabus que in numero esse dis-
 cuntur. et similiter intelligentie. **¶** Ad hoc dicendū est
 fm p̄poreticos. qz anime multiplicant ad corpoz mult

tiplicatōnem et intelligentie multiplicant ad numeruz
 mobilitatē. et tunc numeratur numero ipozum et nō p se.
 et sic patz q diuisio materie est causa numeri. et diuidēs
 ipam est forma. nō p hoc q est essentia cōmunis que in
 quolibet est tota. sed per hoc q tangens ipam pficit et
 terminat ipam. et ideo prem quam tangit de ipa perficit
 et separat a parte quam nō tangit nec pficit. Scōda rō
 est. idem est principiū indiuiduatōnis et numeri. indi
 uduatōnis em̄ principiū est materia que facit formam
 esse hic et nunc. qz forma vniuersalis est vbicqz et semper
 quantū est de se. et ideo etiam materia per hoc diuisa in
 multis indiuiduis causa numeri est. Tercia ratio sumit
 ex noīne numeri. Numerus autē fm̄ latinā linguam dē
 nus memeris. Est em̄ memer diuisio. et sic numerus
 idem est qz natus diuisiois id est natus ad diuisioem
 Forma autē de se non diuiditur. sed integra manet. sicut
 forma generis ē in qualibet specie. et forma speciei in q
 libet indiuiduo et ille forme diuidunt p differēcias. igit
 phus in quanto metaphysice dicit. qz idē est differre nu
 mero et materia. Sunt em̄ aliqua que numerant p ma
 teriam vt forma motus et tempus. cum igit numerus a
 diuisione primi causatur. oportet q infinitas in nume
 ro causetur diuisione continui. Non tamē est augmen
 tum in continuo in infinituz. qz extensio actiua est ipius
 forme extendentis materiam ad quantitātē in qua ex
 ercere valet suas opatōnes. Et huius signuz est in cor
 poribus animatis que augmentantur in quibus p̄mum
 augmentās quod non augmentat est forma. et id quod
 augetur est pars fm̄ formam et nō fm̄ materiam et auge
 tur ad quantitātē fm̄ materiam determinatam et non vs
 tra sicut patebit primo perigeneseos. Et qz sic fiat ex
 tensio in corporibz animatis demonstratur. quia forma
 facit extensionem in omnibus alijs. facit autē eam fm̄ p
 portionē qua vires forme et potentie eius valent exerce
 ri in tanto et nō in maiori. et impfecte exercerent in mi
 nori. Et ideo forma extensionis ponit finem vltra
 quem nō licet pcedere. forma ergo principiū est finita
 tis et terminatōnis. et omnino quanti. et ergo nullū quā
 tum fm̄ materiam aut potentiam vere duci potest in infini
 tum. et ergo dicit phus scōdo de anima q omnium natura
 pstantiū est certa ratio augmenti et decrementi. Et itaz
 si quantū in eo q quantū posset esse infinitum. oportet
 qz esset infinitum. qz in rebus talibus idem est posse et eē
 ergo tunc nō deberet cadere ratio finis in specibus quā
 ritatis. sed hoc est falsum. qz circulus est figura vna li
 nea p̄tenta. sed contentū est finitum. et corpus est qd lon
 gitudinem latitudinē et pfunditatē habet. et sic de alijs
 igitur. Et si querat quare nō est similiter de diuisio
 ne. qz in ea sit idem esse et posse. et qz ipa vnitās est infini
 ta respectu accipiendi in potentia. Ad hoc est dicen
 dum. qz principiū diuisiois est materia. et ipa est prin
 cipium infinitatis. sed i materia nō est idem posse et esse.
 materia em̄ substat alicui actui q est in fieri sicut dies et
 agon. et ideo quantū est fm̄ materiam est diuisibile et p̄n
 cipium diuisibilitatis in ipō est materia. sed fm̄ formam
 est extensio. et principiū extensionis in ipō est forma. et
 sic patz qz in primo est infinitum fm̄ diuisioem et nō fm̄
 appositōnem. In numeris autē infinitū est per diuersum
 modum. qz in eis est infinitū fm̄ appositōnem. qz nume
 rus causatur ex diuisione primi. in diuisioe autē primi
 est p̄cessus in infinitum. ergo et in appositōne numeri. et
 nō fm̄ diuisioem. qz numerus cōponitur ex vnitatibus

igitur potest resolui ad illa indiuisibilia in quibus est
 status ipius diuisiois et p̄sequens in ipis nō est p̄
 cessus in infinitū p̄ diuisioem. Et est norandū qz infini
 tū sicut est infinitū. ita hz potentia infinita. est autē infini
 tum nō fm̄ formam sed fm̄ materiam. ergo habet infinituz
 potentiam materiale. potentia autē materialis est fm̄ quā
 est fieri et nō facere. et ideo potentia infinita est infinitas
 fieri et nihil facere. et ideo peccant qui dant infinitū de
 quo est hic sermo potestate diuinaz. qz nihil est adeo de
 bile sicut infinitum. et ideo nullo modo est diuinū. Sed
 si esset infinitum in extensione hoc haberet potentiam in
 finitam. sicut si ignis esset infinitus eius causalitas cō
 infinita. qz ille potentie naturales crescunt fm̄ cremen
 ta suoz subiectoz. Conclusio patz. qz vel poneretur
 infinitum in actu a sensibilibz separatim vt plato ponebat
 aut cōiunctū sensibilibz vt pythagorici ponebant neu
 trum aut illoz est dicendū vt patet ex dictis. igitur ra
 tionabiliter hoc est logice et physice repugnat nature ac
 tu infinitū esse. Hanc alterius discursus.

Non est antiquoz definitio de infinito suffi
 ciens et bona. sed eius cōtraria. Hinc: Nec
 est ipm vt totum et perfectū p̄tinens alia sed ma
 gis econtra. Conclusio. Igitur definitio in
 finiti a pho tradita est simplr acceptanda.

Hanc patz p̄ phm in textu. Nam ipi dixerunt in
 finitum esse extra quod nihil est. sed illa est definitio rō
 rius. igit nō ē definitio infiniti. Hinc: qz totum est cui
 nihil deest de re q̄sitis ad totius p̄stitūoz. p̄ma ps mi
 noris patz. qz infinitum magis habz rationem impfecti
 qz p̄fecti et totius. cum p̄fectum dicit quod habet fines
 et terminū. infinitū vero dicitur per carentiam finis. ideo
 infinitū nō est perfectū. et p̄sequens nō est totum. qm̄
 totum et p̄fectū idem sunt fm̄ substantiam licet fm̄ ratio
 nem differant. qz totum dicit ex p̄te remitti. Secunda
 ps patz. scz qz infinitū nō p̄tinet. sed magis p̄tinet. qz in
 finitum habet modū materie. cū sit in potentia et non in
 actu. materie autē p̄uenit ratio impfecti et cōtineri et non
 p̄tinere. igitur infinitum magis habet rationem p̄tenti qz
 p̄tinentis. Conclusio patz. Nā infinitum vt hic su
 mit est infinitū sumptū ex p̄te materie. et q̄ritas ē p̄p̄
 etas que oritur ex parte materie et sic infinitū est passio
 quāritatis. cum igitur passio definiat habet per suū sub
 iectū p̄uenienter definit infinitū per quāritatē loco ge
 neris positā vt sit sensus infinitū est quāritas cui nihil
 est extra accipere. Et qz phus loquitur de infinito in po
 tentia quod p̄sistit in quadā successione diuisiois aut
 appositōnis. sic p̄uenienter additur semp est aliquid ex
 tra accipere. qz in illo quod dicit infinitū semp restat al
 quid accipere p̄ diuisioem aut additōnem. Et est p̄side
 randū qz ista definitio p̄uenit infinitū materiali in ac
 tu si esset. et hoc in ordine ad nostrū intellectū. qz em̄ in
 tellectus noster nō potest simul accipere totū infinituz.
 ideo necessario haberet accipere p̄te post p̄tem. et sic in
 intellectu illius infiniti esset semp aliquid extra accipere
 Secus autē est de intellectu diuino cū ille sit infinitus.
 Ista tamē definitio nullo modo potest comente infini
 tū formali quod est deus. quia nō habet quāritates
 nec est in eo accipere p̄tem post p̄tē. qz est totaliter in
 diuisibilis. et ideo vel totū attingit. aut totū ignorat.

Ad obiecta in oppositu

Ad primum dicendum est. q. motus celi non est infinitus
 q. tum ad extensionem sui mobilis. aut spacii in quo est. in
 finitus tamen est per reiterationem eiusdem. mobilis fini
 ti per idem spacium. Et ad probatorem minoris dicendum
 est. q. quibus circulus non habeat principium medium et fines
 fm actu distincta in circulo. qualiter tamen punctus potest
 esse principium medium et fines. fm q. diuersimode in co
 hec per imaginatorem nostram acquiruntur. Et ad hanc
 mationem dicendum est. q. duobus modis celum consideratur
 Uno modo inq. tum corpus est. et sic celum est tene diuisi
 sibile. Alio modo inq. tum tale corpus determinatus est.
 et sic ipsum non est diuisibile. Et ad probatorem vobis est
 q. auctoritas est distinguenda. cum duplex sit potentia. scz
 potentia ad esse. et potentia ad operari. Potentia em ad ope
 rari duplex. vna est ad operari naturale. quod naturaliter
 psequitur rez. Alia est que procedit quasi libere siue ex q.
 dam electione. Et vltimus notandum est q. duplicia sit
 ppetua. Quedam sunt perpetua creata. et quedam sunt
 perpetua increata. Per hoc dicendum est. q. esse et posse in
 perpetuis non distant. sed bene differunt. et hoc loquedo
 de posse ad esse. et de posse ad esse naturale. et non posse ad
 op. rari quod procedit ex electione et libere. In perpetuis
 autem creatis esse et posse nec differunt. nec distant. Se
 tus autem est in generabilibus et corruptibilibus. cum in illis
 posse ad esse et ipsum esse plerumq. distant et differunt. et sic
 in omnibus creatis esse et posse differunt. quia actus et poten
 tia non parum differunt. nono metaphysice. non autem in
 omnibus distant ita q. sit ordo temporalis potentie ad ac
 tum. Unde etiam notandum est. q. est differentia inter di
 stare et differre. qm omnia que distant differunt non autem
 e contra. quia multa sunt que ab inuicem habent differen
 tiam et tamen non distant. Distare autem aliqua dicuntur
 dupliciter scz loco et tempore. loco sicut vnu individuu
 de genere substantie distat ab alio. Sed tempore sicut pri
 us distat a posteriori. q. ergo in rebus generabilibus et cor
 ruptibilibus posse temporaliter precedit esse. et potentia tem
 poraliter precedit actum. ideo in illis distant posse et esse
 quare etiam in eis differunt et distant. In deo vero nec di
 stant nec differunt in celestibus vero corporibus et angelis dif
 ferunt nec distant. et minor est distantia in supercelestibus
 et angelis q. in celestibus Ad secundum dicendum est q. ma
 le arguitur ibi a diuisis ad conuicta. et ideo in illo argu
 mento committitur fallacia accidentis Ad tertium dicen
 dum est. q. accepta quantitate rei finite q. est in facto esse
 nihil potest amplius extra accipi. sed accepta quantitate
 rei non diuisite que solum est in fieri adhuc ptingit aliquid
 extra talem quantitate accipere. Unde non est opposi
 tio si accipiatur quantitas actualis rei et tamen ex
 sam rem possit accipi aliquid quod sibi inest in potentia
 et non in actu. Aut vobis est. q. pres in aliquo continuo
 in quo infinitu reperitur duobus modis accipitur. Uno
 modo per copationem ad totum absolute et sic nihil est ex
 tra accipere. Alio modo fm q. habent ordinem ad pote
 tiam diuisionis fm pres eiusdem proportionis. et sic in
 continuo semp est aliquid extra accipere Et ad confir
 mationem dicendum est. q. illa conditio dabatur ab anti
 quis ponentibus infinitum in actu in rerum natura. sed
 tale non est ponendum. nec de tali datur presens definitio
 sed de infinito in potentia quod se tenet ex pre materie. et

habet rationem pres cui non conuenit continere sed con
 tineri. Sed diceret si infinitum sit in potentia. igitur in act
 u. q. omnis potentia potest ad actum duci. quia alias est
 frustra Ad hoc dicendum est. q. omnis potentia potest
 duci ad actum sibi proportionatu. hoc est ad actu ad que
 est ordinatu. vt potentia ad actum pfectum potest duci
 ad actu pfectum. potentia em ad actum impfectu potest
 duci ad actum impfectu. ia potentia qua infinitu dicit
 esse in potentia est potentia ad actum impfectu. igitur
 potest duci ad actum impfectu cum sit ad talem ordina
 tum. Aut dicendum est. q. in bonis frustra est potentia
 que non ducit ad actum. sed non in malis. iam esse infinitu
 actu non est pfectio sed impfectio seu diuisio in infinitum
 aut fieri in infinitu appositione aliquod habet de actu qz
 est actus claudens in se potentia. et qz actus ille inclu
 dit p tunc potentia possibile est illa per actu terminari
 aut finiri s. p tunc potentia exit ad actu et acc. p tunc du
 cit secum potentia. Et est notandu q. duplex esse imp
 fectiu qd. d. eq. esse impfectu qd. est via ad pfectionem et
 tale reducitur ad pfectu. Aliud est esse impfectu quod
 non est via ad pfectionem. sed ab ipa pfectione recedit et ta
 le non est reducibile ad pfectum. Sed diceret actus im
 pfectus est potentia qdam. igitur per hoc q. infinitu quod
 est in potentia ducit ad actum impfectu. ducit ad poten
 tiam et non ad actu Ad hoc dicendum est q. p interem
 p tione psequentie. Na actus impfectus est actus et pos
 tentia respectu diuersoz. est em actus respectu vltioris
 potentie. et est potentia respectu vltioris act. et ideo
 vocatur actus impfectus. quia adhuc habet potentia
 ad vltiorem actum. Ad quartum dicendum est q.
 magnitudo solum est infinita fm potentiam diuisionis
 et non fm extensionem est actu infinita. quia illo modo
 oportet q. data aliqua parte magnitudinis possent co
 tinue accipi alie partes eiusdem quantitate non resumet
 do partes prius acceptas

Incidunt dubia quo

rima primum est. Si poneretur infinitu in actu. An possit
 runc ptransiri a finito aut infinito. Et videt q. sic. Na
 si essent duo infinita essent equalia. igitur possent ab ali
 quo ptransiri. Solutio q. nec a finito nec ab infini
 to. q. omne quod ptransitur in suo fine et termino ma
 gnitudinis ptransitur. infinitu at non hz fine siue termi
 num siue magnitudinis. igitur non ptransiri. Et ad
 obiectu in oppositu est vobis q. si essent duo infinita illa
 non essent equalia. quia equalia dicunt que eadez quanti
 tate in specie mensurantur et terminantur. illa autem
 infinita non terminarent eadez quantitate que non eent equalia

Secundum dubium est

An in maiori corpe sit maior virtus. Solutio q. sic.
 loquendo de corporibus eiusdem sp. simplicibus vt in ma
 iori igne est maior virtus et actiuitas q. in puo igne. tri
 in corporibus diuersa. sp. non hz est maior virtus in ma
 iori. sicut maior aer non hz maior virtute minori igne. cu
 minor ignis sit maioris actiuitatis magno aere. Nec est
 op. ter in corporibus copositis qm aliqui minor equis est
 maioris virtutis maiori equo. ppter pfectione dispositio
 nem eius aut maiorem copactorem melioris aut ppter
 aliquam causam in tali re aut sibi reperibilem

Tertium dubium est

An si ponat aliqd corpus infinitū puerteret alia in sui naturā. Et videt pmo qd nō. qm ad actōem requiritur de bita pportio agentis ad patiens infiniti aut ad finitum nulla est pportio. igitur ¶ Secdo ponat qd illud corp⁹ infinitū sit valde pue virtutis. igitur apparet qd nō pōt corrupere corpa q sunt magne virtutis vt si sit terra infinita q est pue virtutis nō pōt talis terra corrupere si nitum ignē. Solutio qd sic et hoc duabz de causis. quarum pma est. ppter infinitū excessum vnius qualitatis actiue ad alia. vt si ignis esset infinitus haberet infinitaz virtutē alteratiuā. et per pns tali virtute alteratiua oia sibi pparia in suā naturā puerteret et hoc loquendo de substantijs corp⁹ibus nō autē spiritualibz cū nō sint eiusdem ordinis. Secda est. ppter infinitā extensionē quāritatis. talis em̄ nihil extra se pmitit. Et dī notanter si ponatur infinitū corpus qd pimus motor: est infinite actiuitatis et virtutis agens in finitū nō puerterendo oia in suā naturā. cū nō sit agens naturale. sed p intellectu et voluntate. et iō nō oportet qd ipē agat fm v. timū sui posse inquantū infinitus est. sed fm deliberatōem sue virtutis p intellectu et voluntate. Et ad obiecta in opposituz dōm est ad pmiū. qd est duplex actio. scz saluatiua et corruptiua. p hoc dōm est qd ad actōem saluatiuā requiritur pportio agentis ad patiens. nō autē ad actōem corruptiuam. iā infinitum si esset ageret actōe corruptiua. et illa posset esse a pportione maioris inegalitatis. Et supposito p impossibile qd sit ignis infinitus et aqua finita tūc actio illius agentis infiniti in finitū nō est actio physica qd hz sibi motū tpale p iunctū. s; fieret instantanea et sub ita vt dī pbs octauo huius. qd agens infinite virtutis mouet mobile in nō tpe. Ad scdm dōm est. qd quis cōpondo corpa ad inuicem fm eandē quāritatē vnu corpus habeat magnā virtutē in ordine ad aliud, infinitū tū corpus quantumcūq; pue virtutis sic excedit quācumq; corpus finiti virtutē. qd qlibet ps corpus infinitū hz in se aliqua virtutē. igit totū corpus infinitū hz infinitam virtutē in se. manifestū em̄ est nullū corpus finitū habere infinitā virtutē. et p pns corpus infinitū excedit improporcionabiliter in virtute corpus finitum.

Quartum dubium est.

An infinitū fulciat seipm. Et videt qd sic. qd totū vniuersum. et sicut infinitū nō hz locū extra se. igitur debet fulcire seipm. Solutio qd nō. qd corpus naturalē dī esse fulcitū. qd corpus naturale p formā grauitatis vltimātis naturalē fulcitū ē. et suis locis naturalibz determinatum. ¶ Et ad obiectū in oppositū dōm est. qd totū vniuersum nō habeat locū extra seipm. determinatū. Et ad naturalē sitū fm suas pres. et sic etiā dōm ē de in finitū. qd nō obstante qd corpus aliqd esset infinitū nō habens locū extra. nō dicitur tū seipm fulcire. p maiorē tū intelligentiā habenda notandū est. qd omnis forma in materia habente puationem annexā tanq; terminus intransfecus mobiliter pmet suā materiā. ita qd egeat p pseruatōe sua in materia termino extrinseco. scz loco in quo totū fulciat in essendi pmanentiā. et in quo materia pmetur sub forma sua. et iō qd est intransmutabile et incorruptibile nō eget loco sue indigentie. quare videndum est. si ponat infinitum. an sit ex ea pre incorruptibi

le. qd illo posito claz est. qd infinitū debeat seipm fulcire. id est nō egebit sue pseruatōis loco. et iō dōm est. qd si ponatur aliquod infinitum incorruptibile ipm p seipm fulcire. si vero corruptibile et transmutabile ponat nō p seipm fulcire. ppter sui infinitatem

Quintum dubium est.

An oīne corpus sensibile siue naturale sit graue vel leue. Et videt qd nō. qd celū est corpus naturale et tū nec est graue nec leue vt patebit pmo celi et quarto ibi dī pbs qd solum elementa sunt graua et leuia. celum vero nō ē aliquot quatuor elementoz. igitur nec graue nec leue ē. Solo pbi in textu qd sic. Ad obiectū in oppositū dōm est fm dōm albertū. qd pbus in pposito p corpus sensibile intelligit corpus tangibile vt latus patet sup circa declaratōem textus. Aut dōm est fm aliquos qd pbus in pposito nō loqitur assertiue hoc est fm apriam opinionē sed narratiue hoc est fm opinionē antiquoz ponctiū celū esse de natura quatuor elementoz. et sic illa ratio p dicta tenet ac si celum esset igneum sicut ipi volebant. quia ferretur fursum.

Sextum dubium est

An in magnitudine reperitur infinitū fm diuisione et nō fm appositōem. Et videt pmo qd nō. qd in illo qd ē determinatū ad vnu nō est pcessus in infinitū fm diuisionem. oīs ar magnitudo est ad maximū et ad minimū determinata vt patet pmo p pscoz. igit. Secdo ibi ē infinitū fm appositōem. qd oīne illud qd p diuisione p aufert ab aliqua magnitudine p ad di alteri p appositōnem fm diuisione aut in infinitum pceditur. igitur in appositōem ad alter pcedit in infinitū. Solo qd sic. qd natura pmiū est. qd cōponatur ex diuisibilibz q nūq; p p diuisione pmiū aufert. igit i magnitudine pcedit in infinitum per diuisionē. Et nō per appositōnem. qm quantū aliquid est in potentia fm extensionē magnitudinis tantū potest esse in actu. qd extēso magnitudinis psequitur formā que est actus et terminus eius. ideo si sit aliqua magnitudo infinita in potentia quādoq; erit in actu. ergo si esset in potentia materie alicuius corpus quod cresceret in infinitū. seqretur qd esset corpus sensibile actu infinitū et qd esset aliquod corpus maius celo. ¶ Ad obiecta in oppositū. Ad pmiū dōm est. qd cōtra naturalia duplt pnt p considerari. vno mō in rōne pmiū et sic nō sunt determinata ad minimū. Alio mō p considerantur fm qd in quolibet eoz regitur vna forma determinatē virtutis que acqrit in materia determinatā quāritatē et hoc mō sunt determinata ad maximū et ad minimum. Et est notandū. qd corp⁹ physicū. scz minima caro aut minimū os nō diuidit sub forma sua substantiali in infinitū ita qd ratio diuisionis sit a tali forma physica. qd physicus nō solū p considerat formā substantialem physica. si mensurā quāritatē p considerat. put est termin⁹ corporis physici. et qd materia physica relata ad illā mensuram hz diuidi in infinitū fm potestates diuisi corporis et nō fm ymaginatōem tū. igit etiā determinatio de in finito spectat ad physicū. Ad scdm dōm est. qd hz illud qd accipit p diuisione ab vna magnitudine possz alteri addi. ppter hoc tamē nō potest fieri appositio in infinitū eo qd illud qd potest accipi ab alia magnitudine est finitum in extensionis quāritate. et ideo si totū addat non

erit oppositio in infinitū quous i numeroz appositioe p̄t in infinitum procedi.

Septimum dubium est

An numerus p̄t diuidi in infinitū sicut p̄tinuū. Et videt q̄ sic qz sicut numerus resoluit ad vnitatē ita etiā cōtinuū ad p̄tium qd est indiuisibile sicut vñū. Confirmatur qz numerus p̄t diuidi in semp̄ diuisibilia. igit̄ numerus p̄t diuidi in infinitū sicut p̄tinuū. An̄s p̄bat qz pars res numeri ex quibz ipse p̄tuitur sunt diuisibiles. cuz sine pres in quas p̄tinuū diuidit̄ ille aut̄ semp̄ sunt diuisibiles. Solutio q̄ nō qz in eadem est resolutio ex quibz est p̄positio. p̄positio aut̄ discreti ex indiuisibilibz est nō cōtinuū. igit̄. Ad obiectū in oppositū dōm est licz p̄tius indiuisibilis sit bene p̄ncipiū p̄tinuū formale. nō tñ est ei p̄ncipiū materiale ad qd stat resolutio que est p̄ diuisione que est in partes materiales. vnitās em̄ nedū est p̄ncipiū numeri sed etiam eius pars ex quo integrit̄ numerus et sic repugnat p̄tinuū ex indiuisibilibz p̄poni. non aut̄ discreti qz in discreto quelibet pars manet ab altera separata. In p̄tinuo em̄ necesse est vnam partem fm̄ vltimū eius alteri p̄tigi. partes em̄ p̄tinui non sunt ab invicem se parate. sicut in numero. igit̄ zc. Ad p̄firmationē dicendum est qz licet partes numeri materialiter accepte tene sint diuisibiles. non tñ formaliter inq̄tum cōstituit̄ nūez.

Octauū dubium est

An infinitum reducatur ad genus cause materialis. Solutio q̄ sic. si reduci debeat ad aliquā causam. quoniam infinitum est passio materie existentis sub quātitate. cuius p̄cipium subiectus est p̄tinuū siue corpus sensibile. p̄rie rationem infinitū non habet rōnez materie. qz ois causa aliqd facit ad esse rei. infinitū aut̄ nihil facit ad esse rei. cui sit p̄ua rō qd a formaliter importās negatōem. z ideo nō hz rōnem cause. Et est norandū fm̄ dñm Albertū. qz ad intelligentiā istius qualiter infinitus est in genere cause debent p̄memorari ea q̄ in p̄mo huius determinata sunt. scz qualiter materia abstracta a quātitate in diuisibilibz est fm̄ actū. et diuisibilis est p̄ potentia. z efficit̄ actū diuisibilis qm̄ efficitur quāta fm̄ actum. Quā aut̄ potentia sit diuisibilis in seipsa sicut potentia hz partē extra partē. sic ostenditur. qz diuidat̄ linea physica scz lignea aut ferrea in duo media. z supponat̄ p̄positio q̄ p̄bat in fine quarti. scilz qz vbi non est dñā distinguēs p̄ria qz ibi remanet vnitās p̄ se. licz p̄ actūs fiat diuisio. Exem̄p̄i gratia. hysochles vel hysopleurus licet sint duo trianguli tñ sunt vna figura p̄ se. qz licet differant dñā trianguli. non tñ differūt differētia figure. qz vtraqz est figura triangula. Ita em̄ quadratū z quadrangulum sunt vna figura z quadrilatera duo. z sic est in oibz qd est rō p̄uentientie in eis nō p̄t esse rō diuisionis z differētie. Sic igit̄ ad p̄positum qz si linea. a. c. in duo diuidat̄. scz in b. a. z in b. c. partes ei nō differūt differētia q̄titatis. cū sit vtraqz q̄tra. Sicut autē non differūt nisi qz pars quāta que est in vna parte linee. nō est in alia. z q̄titas est alia z alia fm̄ esse z nō fm̄ rationem. Cuius rō est. qz in alijs z in alijs partibz materie est. igit̄ diuisibilitas fm̄ potentia p̄ria est materie. z actū diuisibilitatis est q̄titas. qz ipsa facit materia habere partem extra partē. Cū igit̄ pars extra partē sit q̄tra. oportet qz tam diu durat diuisio qz diu durat acceptio partis extra partē illa aut̄ durat in infinitū. cuz diuisio pullo modo

tollat formā p̄tinuitatis a partibz materie. igit̄ in infinitū durat diuisio. z causat̄ a materia potencialiter diuisibili

Nonum dubium est

Cuius passio est infinitum p̄rie. Solo qz nō est passio materie tanqz subiecti p̄p̄i sed q̄ti. qz materia quāta est p̄tinuū eius subiectū. nō em̄ ois materia q̄tra est diuisibilis a sua naturali forma. qz diuisio separatur aut̄ est via separationis materie a forma. materia em̄ corpoz celestiuū nullo mō separatur a sua forma. z ideo materia q̄tra in illis non est diuisibilis fm̄ naturā. Et si mathematici dicāt eā diuisibile. hoc solū est fm̄ modū imaginariōis z nō nature. z etiā qz ad diuisionē imaginariā sufficit q̄titas in materia intelligibili. z sic vñtur mathematici diuisione in infinitū aliter qz naturales. qz materia fm̄ actū diuisibilis. est materia sensibilis corpoz. determinata qualitatibz actiuis z passiuis. z ideo p̄rie loquendo subiectū diuisionis in infinitū accipit p̄ potentia rei diuise. z nō fm̄ imaginariōes diuidēs. z sic ē corpoz sensibile q̄ti. cui p̄uenit diuisio actual

Decimum dubium est.

An omne p̄fectū sit finitū. Et videt qz non. qz de p̄fectus. tñ ipse est infinitus. igit̄ nō omne p̄fectū est finitum. Solutio est duplex p̄fectū. quod dā est p̄fectum p̄ partem partionē. illud scz qd est p̄fecte factū. z sic omne p̄fectū est finitū. Aliud est p̄fectū p̄ essentia. z sic deus est p̄fectus. Et qd est p̄fectū nō p̄t esse infinitū infinite materialiter. tñ bñ infinitū infinite formaliter. vt p̄ de substantijs separatis et de deo. q̄to em̄ aliqd est infinitus infinite formaliter. tanto ip̄m est p̄fectius. z q̄to finitū tanto imperfectius. Eōtra aut̄ est de infinite materialiter.

Undecimū dubium est

An sit respiciendū intelligentie hoc est intellectus humani iudiciū. Et videt qz nō. qm̄ intellectus de se est in potentia nō potēs surgere in actū intelligēdi nisi p̄ formas essendi. ideo iudiciū eius esse rei respicitur. vt paruit p̄ p̄m p̄mo perferentias dicentē. passiones aie esse notas reruz sicut voces sunt note passionū. Solo qz nō. dicite p̄ hoc intelligētie aut̄ credere in eoduentis est. Et ad obiectū in oppositū dōm est. qz duplex est iudiciū intellectus. qd dā est ex libertate intellectus. p̄cedēs. m̄q̄tū intellectus est potentia possibilis ad opposita p̄trarie aut cōtradictorie. in h̄ differens ab alijs nō intellectualibz potētis. qz ip̄e potētie intellectus p̄t intelligere hoc esse tanqz verū. z illud tanqz falsum. Sicut volūtas p̄t velle z nō velle. Aliud est iudiciū intellectus fm̄ qz sequitur rei intelligibilis p̄ditōes siue p̄rietatē. Per hoc dicendū est ad argumētū qz p̄m iudiciū intellectus respiciendū est. z non secundū. z hoc qm̄ in sensibilis iudiciū am̄mstratōe nō p̄tingit error. cū ex defectu alicuius potētie am̄mstratōis p̄t erroneū esse iudiciū in intellectus. Et est notādū. qz potētie irrōnals duobz modis p̄siderari p̄t. Uno mō fm̄ se. inq̄tū potētis rōnals p̄distinguitur. z illo mō potētie irrōnals nō p̄t ad opposita saltē p̄radictorie. qz sunt materiales carētes ex eo libertate. cū sint seruituti materialis organi obligati. Alio mō p̄siderant fm̄ qz stant sub p̄ticipatōe potētiarū rōnabiliū. z sic p̄t aliq̄ mō in opposita. qz ex p̄tactu rōis potētie ille irrōnals efficit̄ qdāmō rōales p̄ticipatōes et exaltatur a seruitute ad libertatis p̄ditōem